

I LAISVĖ

RUGSĖJIS
1980

H. C. Kudreikis
**KAIP BOLŠEVIKAI "VADAVO"
LIETUVĄ**

Antanas Maceina
IŠEIVIO BUVIMAS SVETUR

Aleksandra Vaisiūnienė
ŠALAMA TROPIKUOSE

Leonardas Valiukas
SUAKTYVINTI VEIKLĄ

Rūta Kleva Vidžiūnienė
JAUNASIS ELITAS AMERIKOJE

Bronius Zumeris
**RUSIŠKO CHARAKTERIO
BRUOŽAI**

G. Gečytė, L. Kojelis, A. B. Mažeika
JAUNIMAS AVANGARDE

*K. R. Jurgėla, P. A. Raulinaitis,
A. S. Gečys*
KAI SUSIKRYŽIUOJA NUOMONĖS

"Į Laisvę" vedamieji
**TADA IR DABAR
JIEMS KARAS NESIBAIGĖ**

LIETUVI FRONTO BI IULI TARYBA

P. Algis Raulinaitis, Tarybos prezidiumo pirmininkas
1501 Riverside Drive
Burbank CA 91506, USA

Edmundas Arbas, Tarybos prezidiumo sekretorius
306 — 22nd Street
Santa Monica, CA 90402, USA

Juozas Ardys, JAV ir Kanados LFB centro valdybos pirm.
Fairview, Penn.

Vytautas Aušrotas, Weston, Ont., Kanada

Dr. Zigmas Brinkis, Tarybos prezidiumo narys, Los Angeles, Calif.

Dr. Kajetonas J. eginckas, Europos LFB pirmininkas,
Muenchen, Vokietija

Kun, Viktoras Dabušis, Paterson, New Jersey

Dr. K. stutis K. Girnius, Muenchen, Vokietija

Juozas Kojelis, " Laisv " red., Santa Monica, Calif.

Linas Kojelis, Washington, D.C.

Antanas Sabalis, Woodhaven, New York

Dr. Rozalija Šomkait , So. Orange, New Jersey

Rankraš iai, nuotraukos ir knygos siun iamos redaktoriaus adresu:
747 — 23rd Street, Santa Monica, CA 90402

Užsakymus ir prenumeratos mokest si sti administracijos adresu:
Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305

Metin prenumerata: Australijoje, Jungtin se Valstyb se ir Kanadoje —
\$7.00, kitur — \$5.00.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais,
neb tinai reiškia ir redakcijos nuomon .

TURINYS

Skaitytoj žodis	2
Antanas Maceina: Išeivio buvimas svetur.....	4
R ta Kleva Vidži nien : Jaunasis m s elitas Amerikoje	12
H. C. Kudreikis: Kaip bolševikai “vadavo” Lietuv	16
Bronius Zumeris: Rusiško charakterio bruožai	28
Sovietai teisia ties	44
G. Ge yt , L. Kojelis, A. B. Mažeika: Jaunimas avangarde	46
Dr. K. R. Jurg la, P. A. Raulinaitis, A. S. Ge ys: Kai susikryžiuoja nuomon s	63
Leonardas Valiukas: Suaktyvinti laisvinimo veiki	68
Aleksandra Vaisi nien : Šalame tropikuose	72
Bi iuliai k ryboje, veikloje ir gyvenime	75
“ Laisv ” vedamieji	78

“ LAISV ” — lietuvi politikos žurnalas.

Leidžia Lietuvi Fronto Bi iuliai.

“ LAISV ” (TOWARD FREEDOM): Lithuanian magazine of politics,
published three times a year by the Friends of the Lithuanian Front.

Juozas Kojelis, Redaktorius/Editor

747 — 23rd Street

Santa Monica, CA 90402

Jonas Prakapas, Administratorius/Circulation Manager

14 Thelma Drive

Bakersfield, CA 93305, USA

SKAITYTOJ ŽODIS

Apie 77 (114) numer

Džiugu, kad iševijoje turime bent vien žurnal, kuris akylai ir su deramu intelektualiniu lygiu žvelgia į varias politines apraiškas. Iš domaus "Skaitytoj žodžio" susidaro sp dis, kad žurnalo prenumeratoriai pastoviai minta reikšming min i bei informacijos "dieta".

ES

"Pasaulio Lietuvis" nr. 2-3
(124-125)

Laiškas apie laišk

Nuoširdus a i už dom " Laisv " žurnal . Labai naudingas skaitytoj pasisakym skyrius. ia visi gali pareikšti savo nuomones, ir tokiu b du mes galime vieni kitus geriau suprasti. 1979 met gruodžio numeryje skai iau Arkadijaus Vinok ro laišk . Šito su lietuvi tauta suaugusio žydo laiškas mums daug k pasako.

Petras iabis

Buenos Aires, Argentina

Esate Lietuvos išdavikai

Šviesios atminties, didis patriotas prof. Juozas Brazaitis steig š žurnal, kovai prieš okupant stiprinti, kad Vlikas gal t t sti t diding sunk darb už tautos laisv . T id j jis pats visomis j gomis r m , stiprino, kad net min. pirmininko pareigas buvo pri m s.

Dabar gi jo artimiausi id jos draugai, ruošia okupanto atsi stiems tarnams — agentams koncertus, kad paniekinti vedamos kovos dvasi . Suardyti tos dvasios vieningum , ir nuvertinti tai, kas m s visai tautai šventa — pašalinant tautin v liav iš sal s — tai žiaurus dvasinis nuskurdimas — tai kvisling darbas. Tas išdavimas m s tautos vertybi tur t prikelti prof. J. Brazait ir t kstan ius partizan iš numirusi .

Reiškiu užuojaut didžiam vyrui J. Brazai iui, kad jo id jos draug tarpe atsirado padlaiži okupantui — kvislingai. Prašau nuo šios dienos " Laisv " man nebesi sti.

Kl. eputis

Muscegon, Mich.

Redakcijos pastaba

Brazai io žodžiai buvo pranašiški: "Tokio pasipiktinimo susilauksite ir j s. Bet reikia, kad kas nors prisiimt ir pasipiktinimo naš , jei norima pažangos" (" Laisv " 1980 met balandžio nr. 12 psl.).

Politika — ne simyl jusi
draugyst

" Laisv " 1980 balandžio numeryje yra gana domus P. Pamatai io straipsnis "Šventas naivumas". Jame reiškiamas abejojimas, ar sen. Percy gal jo Altai teigti, kad Baltijos taut reikalo iš k limas Jungtin se Tautose b t nenaudingas, nes nesusilaukt reikiamos daugumos.

Sen. Percy yra lietuviams palankus, ta iau jis veda ne Lietuvos, o Amerikos politik . Antra, Jungtin se Tautose dalyko iš k limas maž k reiškia. Kiek daug kart ten buvo pasmerktas Izraelis, bet be joki pasekmi . Pasmerktas buvo ir Iranas dl amerikie i kait , ta iau iranie iai iš vis t nutarim tik pastyiojo.

Šiandien pasaulis bepripaž sta tik j g . Lietuviai tos j gos neturi, tad tenka savo veikloje ieškoti b d , priemoni ir institucij pasaulio d mesiui Lietuvos reikal atkreipti. Šiaip jau politika n ra simyl jusi draugyst . Pirmoje eil je ia visk lemia savinauda. Bet tai jau senos istorijos kartojimas.

Aloyzas Baronas
Chicago, Ill.

Du laiškai

Kada nustosite garbin Alt ir Vlik ?

ir

Juozas Kojelis rašo (Laisv , Nr. 78):
"Pirm kart rank Brazai iui paspau-
džiau ikagoje 1952. Jis ne taip senai
buvo atvyk s Amerik iš Europos ir
ikagoje atsirado prieš Vasario 16 min -
jim . Tuo metu ikagos ALT-bai pirmi-
ninkavo Povilas Baltis". Ir toliau: "Bal-
tis pasi l leisti Brazai iui min jime
kalb ti".

Povilas Baltis ikagos Lietuvi Ta-
rybos nariu ir pirmininku buvo 1949/
50 m. (vienerius metus, išrinktas 1949
t.o. gruodžio m.n.) ir vadovavo Vasario
16 min jimui 1950 metais. 1952 metais
Vasario 16 min jimui vadovavo ikagos
Lietuvi Tarybos pirminink Eufrozina
Mikuži t .

Teodoras Blinstrubas
Chicago, Ill.

Redakcijos pastaba:

Politinis žurnalas turi ne tik teis , bet
ir pareig kelti, ryškinti ir vertinti lais-
vinimo veiksni darbus bei vairius vi-
suomeninio gyvenimo apsiereiskimus.
Stengiam s savo pareig atlikti s žiningai.
Ta iau galime ir suklysti. Jei p. Blin-
strubas turi duomen , kad savo vertini-
muose esame kada nors falsifikav faktus,
nepagr stai Alt - Vlik kritikav ar kokiu
nors kitu b du kenk laisvinimo darbui,
maloniai prašome platesniame rašinyje tai
išd styti. " Laisv " t rašin atspaus-
dins.

Juozo Kojelio atsakymas

Ned damas galvos, kas aprašyto vykio
metu buvo ikagos Altos pirmininku,
ta iau tebetvirtinu, kad t Vasario 16 mi-
n jim praved Povilas Baltis. Tai buvo
1952, o ne 1950 metai, nes Brazaitis
tais metais tebegyveno Vokietijoje.

Nežinau, ar p. Blinstrubas tame min -
jime dalyvavo, nors prisimenu, kad jis
tuo metu ikagoje jau gyveno. Iš vis
tuo metu tautininkai tokia didele meile

Vlikui ir Altai, kaip dabar, nesigarsino.
Priešingai, Vlik laik "visuomenine or-
ganizacija", kuriai tiesioginiai santykiauti
su kit valstybi vyriausy b mis draud .
1955 suorganizavo Lietuvos Nepriklauso-
myb s Talk , kuri kelerius metus, kon-
kuruodama su Alta, ruošdavo atskirus
Vasario 16 min jimus ir surinktas aukas
paimdavo savo Lietuvos Nepriklausomy-
b s fond . Dabar jau nueita kit kraš-
tutinum .

Atrodo, kad bus buv s teisingas gar-
susis amerikietis vyskupas Fulton John
Sheen, kuris yra pasak s toki mint :
kas nekelia gyvenimo prie princip , tas
principus lanksto prie gyvenimo.

Ištikimas talkininkas

Mano talka " Laisv " truks tol, kol
truks mano galia rašyti. Kad nevisada
viskas pasiseka, tai jau bendras žmo-
gaus likimas.

Antanas Maceina
Vokietija

Neišnaudojamos galimyb s
(" Laisv " balandžio nr-je) kun. dr.

Jurgis Šarauskas veiksniams pasako daug
teisyb s ir akivaizdžiai nurodo, kokie
menki dabartiniai m s politiniai sieki-
mai bei laim jimai.

Alfonsas Nakas
"Darbininkas", VI. 27

" Laisv " redakcija laukia skaitytoj
pasisakym žurnale keliamomis proble-
momis. domesni laiškai bus skelbiami.
Ta iau redakcijai turi b ti žinomas laišk-
o autoriaus vardas, pavard ir adresas.
Spausdinant gali b ti naudojamas ir sla-
pyvardis. Anonimini autori laiškai, ne-
ži rint j vert s, nebus spausdinami.

Laiškus redakcijai si sti šiuo adresu:
" Laisv ", 747 — 23rd Street, Santa Mo-
nica, CA 90402.

IŠEIVIO BUVIMAS SVETUR

ANTANAS MACEINA

1. Išeivio tragiko

Niekas nepalieka savo t vyn s dži gaudamas. Senieji kolonistai, buv iškilmingai išlydimi kelion n, n ra išeiviai tikr ja šio žodžio prasme. Jie yra grei iau savos tautos bei valstyb s prat simas nauj šal , jos perk limas nekart net kit žemyn , pasilikant tai pa iai istorinei s monei ir tam pa iam politiniam ryšiui. Tik žymiai v liau, kai šiose naujosiose šalyse kolonist gyvenimas išsivysto tiek politiškai, tiek kult riškai savarankiška linkme, jis pradeda tolti nuo t vyn s ir galop tiek nutolsta, jog senasis santykis visiškai nutr ksta, o dažnai ir prievarta nutraukiamas, pradedant nauj istorij , o tuo pa iu ir nauj taut bei valstyb . Šitaip yra atsiradusios Amerikos ir Australijos žemyn tautos ir valstyb s.

Ta iau kolonistinio pob džio išeivi seniai neb ra. Šiandien esama tik išeivi , kurie savo t vyn palieka prievarta, išvaromi iš jos arba vargo, arba priešo. Tai arba duoneliautojai, arba pab g liai. Pirmieji ieškosi svetur geresnio gyvenimo, antrieji gelbstisi nuo persekiojim ir mirties; pirmieji trokšta duonos, antrieji

— laisv s. Negal dami vienos ar kitos rasti t vyn je, jie palieka ši sopuliu širdyje, bet vis d lto palieka, ne prat sia ir ne perkelia svetur, kaip tai daro kolonistai. Duoneliautojai ir pab g liai yra tikri išeiviai. Jie atsisveikina su sava t vyne — savo viduje dažniausiai tik laikinai, iš tikro gi beveik visados amžinai. Retas duoneliautojas gr žta praturt j s, ir retas pab g lis sulaukia toki pakait savo t vyn je, jog j gr žt kaip laisvas žmogus. Tod l pagr stai galima teigti, kad šioms abiemis išeivi kategorijoms buvimas svetur virsta pastovia b kle.

Ir kaip tik ia slypi pirmasis išeivio tragikos bruožas. B damas priverstas palikti t vyn , išeivis puosel ja nuolatin vilt , kad kada nors vis d lto jon gr š atgal, sykiu betgi regi, kad ši viltis yra sav s paties apgaul . Išeiviui belieka tik tik ti, kad bent jo kaulai ar pelenai bus pargabenti t vyn n. Beprasmiškas l kestitis, nes ar ne vis tiek, kur aš p vu: man s “ ia n ra” (Lk 24,6).

Antra vertus, šiandien b dinga ir reikšminga yra tai, kad šios dvi išeivi kategorijos — duoneliautojai ir pab g liai — pamažu liejasi vien : žmon s dabar palie-

ka t vyn tod l, kad politinis priešas naikina ne tik laisv , bet ir duon (plg. dabartin Indokini- j). Ir kaip tik tod l m s dien išeiviai neb ra tik pavieniai as- mens ar nedidel s grup s, o jau ištisos minios. T vyn s pad tis iš- stumia milijonus, kurie b ga tod l, kad pasilik vis tiek b t sunaikinti arba bado, arba priešo. Užtat j b gimias, palyginant j su paskiruoli b gimiu, yra grynai neigiamas: peržengti savos vals- tyb s sien , danginant is neži- ni . Nes, esant pab g li mili- jonams, ne manoma pasirinkti nei šalies, kurioje nor tum apsi- stoti, nei užsi mimo, kuriam nor tum atsid ti. M s dien išei- viai atsiduria visiškoje tamsoje ir yra ver iami pasitik ti kit taut svetingumu. Bet kaip tik ia ir iš- kyla antrasis išeivio tragikos bruo- žas, net žymiai skaudesnis nei pirmasis.

Kas gi yra svetingumas? J. Danielou kreipia m s d mes vien , kaip jis sako, “nuostab kalbin fakt ”, b tent: “daugelyje kalb žodžiai, reiški sve i ir prieš , turi t pa i šakn ”,¹ pav. graikiškai svetimšalis vadinasi xenos, priešiskumas — xenofobia, gi svetingumas — xanofilia; loty- niškai sve ias yra hospes, gi prie- šas hostis; lietuviškai žodis sve- ias reiškia ir svet , ir svetim j (“josim sve i šalel ”). Tod l, pasak Danielou, sve ias iš tikro yra svetimajo vardas; svetimajo, kuris nepriklauso mano rasei, ma-

no tautai, mano giminei ar šeimai, kur tod l galima pergvyventi “ir kaip sve i , ir kaip prieš ” (t.p.). Kiekvienu atveju šis žmogus n - ra savasis. Gali jis b ti priglau- džiamas ir net pavaišinamas, ta- iau jis niekad netampa vietiniu arba iabuviu. Jis yra at j nas, vadinasi sve ias, kuris juo ilgiau b na, juo labiau nusibosta, pereidamas galop neken iamo priešo kategorij . Nor damas gi priešiš- kumo išvengti, jis turi nusizemin- ti, vadinasi, elgtis, kalb ti ir m s- tyti taip, kaip ir kiti, j pri mu- sieji. B damas pab g lis bei at- j nas, jis yra vargšas, j gi pri- glaudusieji yra gailastingieji. Tad jis ir privalo buvoti vargšo b - sena, d kodamas už jam parodyt gailastingum . Svetingumas yra elgsena vargšo akivaizdoje ir tuo pa iu žmogaus pažeminimas. Ne du bi iuliai s di prie vieno stalo, o vargšas at j nas ir nevargšas iabuvis, net jei šis medžiagiškai b t ir labai neturtingas. Svetin- gumas yra žmogaus atstumas nuo žmogaus ir galop žmogaus at- st mimas. Sve ias ateina ir yra priimamas tik tod l, kad jis priva- lo išeiti — pasak lietuviškosios patarl s: “Sveteliai, susipratot ateiti, susipraskit ir išeiti”. Amži- nai sve iuotis reiškia tampti nepaken iamam. Teisingai ta pa- stebi Bavarijos švietimo minist- ras H. Maieris: “Išeivio lemtis yra b ti pajuokos ir pagailos ob- jektu . . . Naujoje savo aplinkoje jis esti svetimk nis, ir jo liki- mas visiškai priklauso nuo j pri-

musiojo (Gutgeber) malon s bei nuo aukštosios politikos užgaid . Banga, kuri j išplov svetim krant , gali jau rytoj nunešti j , nežinia kur”.²

Jei betgi išeiviai kur nors pastoviai ir sikuria, tai ia pat jie esti tykomi savaimingos ar s moningos pastangos liedinti juos naujos šalies visuomen ir kult r . Kiekvienas kraštas trokšta at j nus suvirškinti. Net ir ten, kur svetim j grup s yra gausios ir kur jos turi tam tikr svor , o tuo pa iu ir tam tikr savarankiškum (pav. Amerikoje ar Kanadoje), vis d lto ir jos yra tiesiog iš vidaus verste veriamos vis laik kovoti su liedinimu ir k sti d l to net vieš paniek . “Laiško Diognetui” (2 šimt.) autorius yra apib din s krikš ionis kaip žmones, kuriems “kiekvienas svetimasis kraštas yra t vyn , o kiekviena t vyn yra svetimasis kraštas” (V, 5). Atsiremdamas š keleivinį krikš ionio nuotaikos bruož , J. Danielou tikisi, kad krikš ionis niekur nesijausi s svetimšalis, kadangi jis visus rasi s t vyn , b tent “krikš ioniš k j bendruomen ”.³ Deja, po Vatikano II susirinkimo, vedus gimt j kalb liturgijon ir platakai atv rus vartus tautin ms lytims bažnytin s rang , ir Bažny ia virto išeiviui krikš ioniu svetimybė. Dabar ir Bažny ioje išeivis jau iasi es s svetimšalis, kadangi ir Bažny ia yra tapus liedinimo veiksnium arba anuo

“tirpdinimo katilu”, nuo kurio pab g liui taip lygiai reikia gintis, kaip ir nuo politini ar kult rini sve ios žem s veiksnio . Dar daugiau: šalia mokyklos Bažny ia yra tapusi viena iš pirmųjų nutautinimo priemoni , kadangi žmogus krikš ionis trokšta tur ti su ja santyki nuo pat mažum s , patekdamas tuo b du — irgi nuo pat mažum s — svetimyb s takon. Tai gal pats skaudžiausias bruožas išeivio tragikoje.

Niekas svetimame krašte nenori išeivio tapatyb s. Visi stengiasi ši tapatyb naikinti, diegiant jam kit , ta iau, kaip netrukus matysime, melaging , kuri žmog ir paver ia istoriniu klajokliu. Manydamas leisi s šaknis svetim dirv , pab g lis gal gale pasijunta netur s joki šakn . Gi kova už savas šaknis skiria j nuo gyvenamosios aplinkos ir naikina pradin šiosios svetingum . Buv s sve ias, išeivis galop virsta tikru — bent psichologiškai — priešu tos visuomen s, kuri jam atv r duris ir pad jo išsigelbti bei sikurti. Pad ka pereina neapykant ar maž mažiausiai abuojum . Tai tre iasis išeivio tragikos bruožas, tamp s nuolatine jo b sena svetur. Nes jei išeivis nori išsilaikyti nesunaikintas savo tapatyb je, jis turi atsiriboti, vadinasi, ištrkti iš t išsk st rank , kurios j pri m , kuri gl byje jis betgi pradeda dusti ir galop visiškai užd sta.

2. Santykis su svetima istorija
Šitoje vietoje susiduriame su išeivio b iai lemtingu klausimu: ar iš viso yra manoma t - vyn palikti? Pirmu žvilgiu šis klausimas atrodo gana keistas ir net beprasmis. Argi milijonai vairi vairiausi pab g li ir duoneliautoj n ra savos t vyn s palik ? Pam s ius betgi giliau, klausimas atsiskleidžia kaip esminis, kad suprastume, k gi iš tikro reiškia buvoti svetur.

Esame prat suvokti t vyn vis pirma erdv s prasme. Palikti t vyn reiškia peržengti šios erdv s sienas. Tai yra ne tik - manoma, bet ir tikra: minios žmoni yra savos t vyn s erdv palik ir atsid r už jos sien . Ta iau t vyn kaip erdv yra tik r mai, kuriuose gyvena tauta. Tam tikr erdv s sklypel vadinu savo t vyne tik tod l, kad ten buvoja mano tauta. Tuo tarpu tautos buvojimas arba jos gyvenimas yra laikas, ne erdv . Tiksliau sakant, tai laikas, vykst s tam tikroje erdv je. T vyn s s vokoje šie du sandai — erdv ir laikas — susilieja vien . Bet juos galima ir perskirti. Galiu netekti t vyn s kaip erdv s, atsidurdamas svetur. Tai savaimė aišku. Ta iau ar galiu netekti t vyn s kaip laiko, atsidurdamas užu jos istorijos? Ar istorija turi sienas, kurias gal iau peržengti, pereinamas nauj laik , kaip kad, b gdamas nuo bado ar priešo, pereinu nauj šal ?

Jei t vyn b t tik erdv , šie klausimai b t atsakomi savaimė. Ta iau t vyn n ra tik erdvinis gamtovaizdis, bet sykiu ir mano tautos gyventas bei gyvenamas laikas, vykst s šiame gamtovaizdyje. Dar daugiau: erdvinis gamtovaizdis virsta t vyne, tik tautos laiko arba jos sitorijos apipavidalintas. tai m s d mes yra atkreip s jau dr. J. Girnius, aprašydamas t vyn s s vok : “T - vyne krašt perkei ia tautos istorija. Tauta susyja su tam tikru kraštu ne kitaip, kaip savo istorija, savo tame krašte pergyventu likimu” (p. 133). Užtat “kraštas yra ne tik geografin , bet ir istorin s voka, nes jis ne tik gamtin , bet ir žmogiškoji erdv . Per amžius telkdamas tautos kartas bendram gyvenimui ir b damas tautin s civilizacijos vieta, kraštas tampa istorine tautos šventove. Visa istorija atsispindi krašte, ir kiekviena jo vieta vienaip ar antraip turi istorin s reikšm s. Jei ne žymiais m šiais, tai bent darbo prakaitu kiekviena p - da nurodo praeitin”.⁴ Sutikime su geografais, kad erdv s sankloda — up s, j ra, kalnai, lygumos, miškai — yra tur jusi didžios tautos istorijai t žmoni , kuriems buvo lemta t ar kit gamtin aplink pasirinkti gyvenam ja savo erdve. Antra betgi vertus, turime sutikti ir su istorikais, kad istorijos eiga kei ia erdv . Sakysime, lietuviškasis Mindaugo laik gamtovaizdis tikriausiai nebuvo toks, koks yra šiandien. O jei Lie-

tuva yra vadinama kryži šalimi, tai ji ja, be abejo, n ra buvusi Vytauto metu. Kryžius, dar neseiniai buv s toks b dingas Lietuvos gamtovaizdžiui, yra aiškus istorijos padaras. T pat reikia tarti ir apie pastatus, vietoves, miestus, kaimus, kelius, net apie laukus ir miškus. Tai medžiagin t vyn s pus .

Dvasin jos pus irgi yra istorijos k rinys, pradedant kalba ir baigiant visuomenine santvarka. Tai žinojo ir ankstesnioji lietuvi karta, kuriai senosios Rusijos viešpatavimo laikais teko mokslus eiti svetur. Sakysime, arkiv. J. Matulaitis viename savo straipsnyje (1896 m.) kelia klausim , kas yra t vyn , ir atsako: “Ar tik tai toji žem , kur mes gim ? Ne, bet pirm visko jos dvasiški turtai, jos tiesos, laisv , papro iai, padavimai ir toji kalba, kurios mus motina išmokino, ir tie broliai, tarp kuri gyvename, ir toji katalik tikyba, kuri mums po savo galvos t vai paliko”.⁵ Trumpai tariant, t vyn yra istorijos sukurtą tautos buvein . Ji apima ir erdv , ir laik , kurio eigoje kinta erdv ir gema dvasiniai veikalai kaip šios erdv s turinys. Užtat t vynei suprasti vienos geografijos nepakanka. Jai reikia ir istorijos. Net žymiai daugiau istorijos, negu geografijos.

Jei tad t vyn yra erdv s ir laiko junginys, tai apie pasitraukim iš jos tegalima kalb ti tik erdv s atžvilgiu. Nes tik erdv s sienas galima peržengti ir tik

nauj erdv galima patekti. Tuo tarpu istorijos sien peržengti negalima ir nauj istorij pereiti ne manoma. Juk kas gi b t ši nauja istorija? Ne kas kita, kaip istorija tos tautos, kurion esu priimtas kaip sve ias, vadinasi, kaip at j nas. Be abejo, man yra suteikta teis buvoti ia nuolatos, ia dirbti, gimdyti bei auginti vaik ir galop mirti. Betgi kokiū b du at j nui — jo vaikams ir vaik vaikams — svetimo krašto istorija gal t tapti sav ja? Kokiū gi b du jis gal t ‘iškeliauti’ iš savos tautos istorijos ir pereiti kit istorij ?

Pasakojama, kad po pastarojo karo vienas vokiecis atsak s vokiškosios pilietyb s ir prisi m s anglišk j . “K tu tuo laim jai?”, paklaus s draugas nauj j ‘angl’ . “Tuo b du laim jau antr j pasaulin kar ”, atsak s šisai. Tai prasmingas juokelis, kuris gana vaizdingai parodo, kaip ne manoma kit taut istorijos padaryti sav ja. Anglai iš tikro laim jo antr j pasaulin kar , o vokie iai j pralaim jo. Ta iau ar angl pilietyb s prisi mimu vokiecis išsijungia iš pralaim toj ir peieina laim toj pus n? Kiekvienam aišku, kad ne! Nei jis pats, nei jo vaikai ar vaik vaikai, net jei ir b t gim Anglijoje, niekadodos negal s savintis angl istorijos taip, kad gal t tarti: m s Habeas Corpus, m s Šekspyras, m s Byronas, m s karalien Viktorija, nes tokia kalba b t papras iausia netiesa. Tai b t

pastangos istorin s mon gr sti melu. Ir tai tinka ne tik min to juokelio vokie iui. Tai tinka ir tiems lietuviams, kurie apsigyven ar gim Amerikoje, jau iasi es 'amerikie iai': ir jie yra 'laim j' antr j pasaulin kar . Tai tinka visiems išeiviams visuose kraštuose.

Vokie i teolog ir germanist D. Solle yra gražiai pasteb jusi, kad "aš nesibaigiu ten, kur baigiasi mano rankos, ir aš neprasi d jau ten, kur gimiau".⁶ Tai mintis teiginio, kur randame ir K. Jasperso filosofijoje: "Savo kilme aš esu istorinis, kadangi niekad negaliu prad ti iš pradžios".⁷ Nes istorija ir pradžia išskiria viena kit . Kas jau iasi es s istorijoje, tas nepradeda iš naujo. Prad ti iš naujo reiškia paneigti tai, kas yra buv . Savos istorijos išsižad jimas ar jai abuojumus kaip tik ir yra ana apgaulinga pastanga baigtis su savo rankomis kaip ap iuopiamos erdv s prasmeniu ("esu tas, kur esu") ir prasid ti ten, kur išvydome pasaul ("esu tas, kur gimiau"). Toki pastang K. Jaspersas vadina "troškuliu b ti be istorijos — Wille zur Geschichtslosigkeit" — ir laiko j "akla visumai".⁸ Žmogui atrodo, kad istoriniai ryšiai es nesvarb s, kad jis vienas kaip individas paj gi s susidoroti su sava b kle dabartyje, tarsi ši dabartis b t be praeities, vadinasi, gryna pradžia, o nebe t sinys. Tai neištikimyb sau pa iam, kadangi ji yra neištikimyb savai

kilmei, siekian iai neapr piamus savos tautos amžius. "O kas", pasak K. Jasperso, "n ra ištikimas sau pa iam, tas nebus niekam ištikimas".⁹

Neištikimyb istorijai kaip savai kilmei ir padaro, kad žmogus virsta istoriniu klajokliu, keliaujan iu " bedugn tuštum " (K. Jaspers). Jungdamasis nauj istorij , jis aiškiai jau ia ir net žino, kad tai melas, kad jokios naujos istorijos jis tur ti negali. Gi nutraukdamas ryšius su sava istorija, jis pradeda gyventi neištikimojo b sena sau pa iam ir apsiriboja akimirkos reikalais arba tuo, kas yra dabar, kaip prasta sakyti 'aktualu'. Asmeninis apsisprendimas b ti tos ar kitos tautos nariu — ši tariama 'laisv ' apsispr sti vilioja šiandien ir m siškius — ia nieko nepadeda, kadangi šitoks apsisprendimas turi tur ti istorin užnugar . Jo nesant, apsisprendimas lieka be turinio ir tod l netenka reikšm s, virsdamas savavališku veiksmu, kuris iš tikro dažn dažniausiai esti ne kas kita, kaip meilikavimas svetimiesiems kokios nors naudos, paprastai profesin s, d lei. Be istorinio užnugario apsisprendimas b ti tos ar kitos tautos nariu gyja nevert s pob džio. Nes apsispr sti už vien taut visados reiškia apsispr sti prieš kit taut . Kai lietuvis apsisprendžia b ti amerikie iu, brazilie iu, kanadie iu ar vokie iu, tuo pa iu jis apsisprendžia neb ti lietuviu. Tai ir yra neištikimyb

savai istorinei kilmei arba šios kilmės paneigimas, o tuo pačiu neištikimybė ir sau pačiam arba savos tikrosios tapatybės paneigimas. Dorinis nevertis toks apsisprendimas turi todėl, kad, kaip žmogus su moningai neigia tai, kas esantis, ir tuo pačiu meluoja sau pačiam ir kitiems. Asmeninis apsisprendimas yra reikšmingas tik tuo atveju, kai jis yra sisoninimas to, kas jau savaime yra: tai istorinis sisonas prašvitimas. Istorinigi sion galima turėti tik ryšium su sava, niekad ne su svetima istorija. Svetim istorijai galima tik išmokti, bet ne ją gyventi. "Nors aš", sako K. Jaspersas, "būdamas istoriškai sioningas, ir galiu imtis bendrauti (in Kommunikation treten) su svetima istorine sione, betgi aš negaliu nei kitus perkelti to, kas aš esu, nei pats perimti svetimybės jos pagrinduose".¹¹ Tai gili pastaba, galinti būti gaire visiems išeiviams visuose kraštuose.

Ši lemtinga išeivių klaida yra paprastai daroma todėl, kad jie dažnai neskiria istorijos nuo kultūros. Kultūra, būdama "visa tai, kas protu ir kūnu sukuriama ir perduodama ateinančioms kartoms", ir apimdama "visas gyvenimo sritis",¹² pasisil išeiviui pirmiausiai, jam atkeliavus svei šalį. Ir jis privalo jį pasisilvinti, jei nori šioje šalyje pasilikti. Jis privalo išmokti svetimios kalbos, pažinti jį priglaidusios visuomenės santvarką ir socialin,

mokslin, menin jį veikim; jis privalo gerai pasiluošti savi profesijai ir sion žiningai jį vykdyti. Trumpai tariant, išeivis privalo tapti dvikalbis ir dvikulturis. Tai būdina sion lyga ne tik sikurti, bet ir pažiam kurti. "Išeiviška patirtis", teisingai kalbėjo T. Venclova IV-jame PLJS kongrese, "žmones praturtina, išpleia jį akirat, tuo stiprindama kion rybingumo dvasi".¹³ Tai tinka ne tik pirmajai, bet ir visoms kitoms išeivių kartoms, kurioms tenka buvoti svetur. Šia prasme išeivio būsenos kaip "dar neprareg tos privilegijos" (kun. St. Yla) apibdinimas yra labai tikslus.

Vis dėlto svetimios kultūros prisilvimas ir gilus jį pažinimas dar anaipol nepadaro žmogaus ši kultūra sukirusios ir tebekuriantios tautos nariu. Nes kultūra yra ilgo vyksmo ir tautos istorijos vaisius. Protestant dogmatikas E. Brunneris vadina kultūrą "istorijos nuosdomis ir istorinio žmogaus išraiškos priemonėmis bei jį pdsakais".¹⁴ Mes galime anas nuosdas pažinti ir jas pasilvinti; mes galime anais pdsakais ir patys vaikšioti. Bet mes negalime būti jį su anuospaud bei pdsak autoriumi - tauta kuriamojo vyksmo keliu, kadangi jis yra likęs šalia mūsų kaip nemūsų kelias. Nuosekliai tad ir pdsakai, palikti šiame kelyje, nra mūsų pdsakai. Išeivio gyvenamosios šalies kalba nra jo kalba, tos šalies mokslas, menas, visuomenin santvarka

(monarchija, demokratija, diktatūra) nėra jo mokslas, nėra jo menas, nėra jo visuomenės sąranga. Bet atvykusiam tarsi ar kit šalis ar joje gimusiam dar nereikia būti atvykusiam šios šalies istorijai ar gimusiam iš jos istorijos. Svetima istorija niekada nėra ir negali būti mano kilmė, todėl šios istorijos nuostabai arba kultūrai, mano pažinta bei pasisavinta, nepadaroma man kilusio iš anos istorijos. O jei esu svetimšalis istoriškai, tai tuo pačiu esu svetimšalis ir tautiškai, nepaisant kad gyvenamojo krašto kultūrą pažinčiau net ligi jos gelmių ir ją naudočiau geriau, negu iabuviai. Nes tik istorija kuria tautą ir tik manos istorijos tapatybą padaro mane tos ar kitos tautos nariu. O asmeniškai apsispręsti už svetimą istoriją reikėtų apgaudinti patį save, kaip save apgaudino anksčiau minėto juokelio vokietis, manydamas anglų pilietybę laimėjęs antrąjį pasaulinį karą. Ši apgaulė yra labai patraukli, todėl nevienas jos esti viliojamas ir galop suviliojamas. Ir mūsų jaunimo kabamas savos tapatybės klausimas

mas yra esmė je ne kas kita, kaip šios vilionis pasekmė.

ankstesnį tad klausimą, ar galima savą tautą iš viso palikti, reikia atsakyti dvejopai. Tautą kaip erdvę palikti galima, ir jai yra palik milijonai. Tautą kaip istorijos palikti negalima, kadangi negalima išėiti iš laiko. Žmogaus gyvenimo laikas visada yra istorija. Išėiti iš tautą kaip istorijos reikėtų išėiti iš vieno buvusiojo laiko ir eiti naują buvusį laiką arba svetimos šalies istorijai. O tai yra ne manoma, nesunaikinus paties savęs. Kas tai mągina, netenka bet kokios istorijos: paneigti savą ir negalimas priimti svetimosios, toks žmogus virsta istoriniu klajokliu, nežinodamas galop, kur apsistoti. Išėivi aistra 'gerai sikurti', vedant buržuazinio stiliaus gyvenimą, yra šios klajoklinės senos išraiška. 'Geras gyvenimas' turėtų atstoti prarastą sišaknijimą savoje istorijoje. Tai jau šis nevykęs pakaitalas kaip tik ir yra pats pavojingiausias išėivi duobkasy.

(Straipsnio tęsinys gruodžio numeryje)

Tautą kaip erdvę palikti galima, ir jai yra palik milijonai. Tautą kaip istorijos palikti negalima, kadangi negalima išėiti iš laiko. Žmogaus gyvenimo laikas visada yra istorija.

Antanas Maceina

JAUNASIS M S ELITAS AMERIKOJE

tarp dviej galvosen

R TA KLEVA VIDŽI NIEN

Modernusis liberalizmas neša su savimi daug kosmopolitini id j , daugiau-mažiau taigodamas utopin vieno pasaulio vaizd . Neišvengiamai su ta galvosena susiduria ir m s studijuojantis jaunimas. Sutinkamas teigimas, kad sav ekonomini interes statymas pirm viet yra teigiama savyb , rezultate nau dinga visai visuomenei, o savo krašto meil tuo pa iu laikoma senovišku, atsilikusiu sentimentu, jau nekalbant apie pasiaukojim bet kuria prasme.

Id ja retai sustoja pakel je, ji rutuliojasi toliau ir gauna naujas variacijas, kaip atsitiko su liberalia ir gražia tolerancijos id ja. Sutikimas, kad ir kitos grup s, iki šiol tradiciniai mažai dalyvavusios krašto gerb vyje, turi nat ralia teise dalintis savo krašto turtais ir privilegijomis, išsivyst s iš supratimo valstyb s kaipo priemon s tvarkyti ir reguliuoti savo pilie i interes susikirtim , tapo vaizdžiu valstyb s jau ne kaip priemon s, bet kaip tikslo. Greitu laiku iš valdžios pastang siekti tolerancijos ir lygyb s išsivyst privilegijos ir kvotos ir, aišku, neišvengiama neapykanta. Juk jei visi b gikai ir pradeda lenktynes

tuo pa iu metu, n ra jokios garantijos, kad jie tuo pa iu metu pasieks ir finiš , — kaip tik ia ir gl d jo nes km dar vienos gražios id jos.

Tuo metu universitetuose dauguma jaun žmoni angažavosi už ši liberali tolerancij ir stojo civilini teisi kovos eil sna, o j t vai jiems tur jo atrodyti beviltiškai konservatyv s. T vams gi šita lyginimo proced ra atrod ne socialinio teisingumo ieškojimas, o gyventoj skirstymas pagal pigmentacij , neteisus, neamerikoniškas ir neliberalus. Jie suprato konstitucij kalbant apie vienod elges su visais, o ne padarym vis vienodais. statymo j ga turi garantuoti teises, bet j - ga ne gyvendinsi teisingumo.

Dabartiniu laiku jaunimo aistringingo užsiangažavimo “už taik ” priežastys atrodo tartinai ekonomin s. Specialist ir kit gerai apmokam darb pasi lai nuolat maž jant, tarnavimas kariuomene n je, kada jaunas žmogus ruošiasi profesijai ir sitvirtina pasirinktoje srityje, atima iš jo gyvenimo kelet geriausi met , ir statistika rodo, kad sugr ž s civilin visuomen toks jaunuolis turi mažiau prog gauti ger darb ir

turi pasitenkinti mažesne alga ir mažiau svarbia socialine padtimi. Tai ypa ryšku tarp baltosios ras s jaunuoli , nes juod j ir ispan jaunuomen kaip tik kariuomen je gauna progos pamatyti pasaulio, išmokti amat ir reikalingos disciplinos, be ko b t lik pasilikdami namie.

Šitas visai nat ralus savanau-diškas studentijos interesas, ta-iau, net ir dabar, pasikeitus s -lygoms, yra gudriai dengiamas Vietnamo eros pacifistiniais š -kiais, tarytum j motyvai b t grynai ideologiniai. Toks dvivei-diškumas persimeta ir kit vi-suomen s sluoksni galvosen . Laikotarpyje, kur gero gyvenimo noras baltiesiems yra vis dar už-skaitomas nemoralia kapitalistine išmone ir ieškojimu progos kit išnaudoti, gero gyvenimo noras tarp mažiau pasiturin i mažum laikomas visai tinkamu tikslu, tuo dar labiau padidinant tokios galvosenos dviveidiškum . Gi atlei-dimas studentijos nuo karin s prieveol s neišvengiamai sukelt dar didesn šauksm apie nely-gyb , negu anais laikais, kai tie-sus galvojimas nebuvo nusikalti-mas.

Tokiu b du m s dabartinis lietuviškasis elitas, jau daugelyje sri i ir organizacij perimdami iš pasitraukian ios karto vado-vaujan ias pozicijas, drauge atsi-neša ir kiek skirting pasaul ži -r . Galima beveik tvirtinti, kad ir visas pasaulis persirikiuoja pa-

ruošties stov prieš ateinant konflikt , — tai dvi galvosenos, ku-rias suprastinant b t galima su-traukti toki formul : kas svar-biau — individas, jo teis s, — ar visuomen s gerb vis? Ar galima aukoti individo laisv , kaip tai daroma vienoje linijos pus je, už abstrak i vizij , neži rint kaip graži ant popieriaus, d l geres-n s ateities ateinan ioms kar-toms, — kaip j sivaizduoja -kv pti vadai, — prieš kiekvieno žmogaus priva i laim s vizij , ar tai b t pinigas, menas, mokslas, sportas, religija ar kuri kita as-meniška išraiškos forma, suvar-žant statymu tik teis pažeisti kito asmens interesus. Ieškodami žmonijos pažangos, j vadai, deja, susiskirst dvi grupes: vieni mato pažang pastangose siekti laisv s, kiti — siekime valdžios, kad prievarta gyvendint savo utopinius sapnus. Prie toki pri-skaitytini idealistai kaip Rous-seau, H gelis, Marksas, smarkiai veiki jaunim , ypa universite-tuose, skaitant ir m siškius.

Prieš šit kontroversij savotiš-kai atsiduria m s jaunas, galvo-jantis elitas. Senajai generacijai buvo geriau. Skautiškas š kis “Dievui, t vynei, artimui” liko maždaug populiarus per vis gy-venim , gal išskyrus kai kuriuos labai ciniškus ir praktiškus žmo-nes. T vyn s meil buvo savaime suprantamas rodiklis visose ge-neracijose. Ne taip yra ia, tod l m s jaunimas, iš j s iš mo-kykl , atsiduria prieš problem :

gr žti t v galvosen , myl ti Lietuv iš tolo, dirbti jai, ar likti kosmopolitu?

Kai kurie iš m s , nebeb dami jaunuoliai ir ži r dami blai viai šio krašto istorij , matome neišvengiam slydim žemyn. Meskime žvilgsn Trumano doktrin , — pad ti laisviesiems ginti savo laisv prieš naudojam j g ar spaudim , po to žvilgsnis soviet tolimuosius planus, kurie norin iam juos matyti jau visai išryšk jo, aiškus juos nukreipt Amerikos kalb ir rodin jim neveiksmingumas, visi ženklai per garsi j detant Rusijai, kad Jungtin s Valstyb s nedarys nieko; nenoras matyti tikro komunizmo veido, jo paskirties išnaukinti laisvojo pasaulio laisvo apsisprendimo teis . Po Vietnamo supliuško paskutin baz pasitik - jimui tiek svetur, tiek namie. Vietoj kalb ti apie komunizm ir soviet tautas, šaukiama apie teising ir neteising g rybi pasiskirstym , visoki iškryp li teises, vaik žudym , vedyb nebe reikalingum , — visk , kas silpnina baz kiekvienam morali niam apsisprendimui.

Visa tai mato ir m s naujoji inteligentija, m s gaus s profesionalai, studentija ir organizacij nariai. Jie pasijuto kryžmin je ugnyje tarp naujojo ir senojo galvojimo b do. Kadaise vis did j s nusvetim jimas lietuvybei m keistis kritik Amerikos madin gam palaidumui, kai kuri varžt atmetimui tapus vis varžt at

metimu. Iš ties turb t niekas taip nepažadino m s jaunojo elito, kaip Helsinkio susitarim dviprasmiškumas ir lankstymasis prieš sovietus.

Ar visa ši politin realyb atpalaiduoja jaun j m s elit nuo lietuvy s, ar patraukia pasilikti lietuviškose eil se? Dauguma amerikie i , su kuriais susiduriu savo profesiniame gyvenime, savo galvosen tvarko pagal savanaudiškumo princip . D l kažkokios neap iuopiamos priežasties mums taip neišeina, nors dauguma ir bando. Kažkur pas mon je sukrinta santarv tradicija, b do savitumai, literat ros takos, dain grožis, religijos mistiškumas, rami lygum ilgesys, broli sveitingumas ir m s viens kitam ardimumas, — ir mes v l suglaudžiam gretas, kiekvienoje generacijoje.

O kaip dabar? Besidomint šitokia stipria taka universitetuose, garsiai skelbiama iš paties sosto ir paklusniai kartojama užhipnotizuotos spaudos, man par - po jaunojo m s elito galvosena, tad ta kryptimi padariau savotiškus apklausin jimus visos eil s man prieinam veikli j m s jaunimo atstov . Mano klausimai maždaug išsirikiavo tokia linkme:

Kod l kartais mes apsisprendžiame už kosmopolitizm ? Ar pagrinde gl di m s menkavertiškumo kompleksas, priklausymas pasaulio arenoje nereikšmingai tautai, noras pasisl pti po universaline kauke, prisitaikyti.

Lietuvoje tas prisitaikymas dažnai pasireiškia prisid jimu prie rusišk pastang sunaikinti m s esm ir egzistencij . Kokios yra priežastys, kad daugelis student iš aktyvi lietuvišk šeim iškrinta, sigij profesijas, iš lietuviško gyvenimo?

Kod l tavo apsisprendimas buvo už pasilikim prie savo tautos kamieno ir aktyvaus lietuviyb s darbo? Kuri tak skaitytum svarbiausiu elementu prisid jusiu prie išlikimo lietuviškoje visuomen je: šeima ar organizacijos?

Kokius pagrindinius skirtumus matai tarp lietuvi ir anglosaks kult ros? Ar manai, kad pas juos daugiau vertinama ekonomija, o pas mus kult ra, (taigi ne darbas, o k ryba), jie gerbia kitim , o mes pastovum , jie laisv , mes tvark , jie individualum , mes bendruomeniškum ? Koki nuomon turi apie šiuos skirtumus? Ar domiesi šio krašto politika?

Kaip augini/auginsi savo vaikus? Ar pats perduosi savo užsiangažavim , ar paliksi tai organizacijoms ir mokykloms?

Kadangi negaliu apklausinti vis , pasirinkau kelet ryškiai skirting jaunojo m s elito šeim , siliejusi vietines profesijas, bet pasilikusi m s tarpe. Tai keli profesij atstovai: architekt ra (Rimas Mulokas), pedagogika (Audron Žemaitaitien), psichologija (Violeta Gedgaudien), muzika (Raimonda Apeikyt).

Pokalbiai pasirod dom s ir naudingi, tod l kai kurias ryškesnes mintis ia pakartosiu. užklausim , kod l daugelis jaun profesional atitolo nuo lietuviškos veiklos, domi buvo mintis, kad netiesioginiai gal kalti ir t -vai, bet visai kita prasme, negu esam prat galvoti. Daugelis karjeros siekian i jaunuoli , susid r su savo emigrantu šiame krašte nei pozicijos nei turto nepasiekusiu t vu, junta t v norint rodyt savo reikšm ir gali bent namie, atranda j atsilikusiu nuo realyb s, priklausant atgyvenusioms organizacijoms, besidomiu tik savo paties galvosena ir autoritetu. Ta prasme m s jaun intelektual vaikai jau nebeturi to komplekso, ir, matydami t v s kmingai prisitaikius išėivijoje, bet drauge pasiliekant lietuvi tarpe, automatiškai j imituoja.

Palietus organizacij ir šeimos takos klausim , v l buvo iškelta organizacij vad jautrumas, kaip vienas išreišk — beveik kerštingumas! — kitokiai nuomonei saviški tarpe. Ta iau tinkamai subalansavus šeimos ir organizacijos tak , buvo prieita išvada, kad namuose gav s savai pasaul ži rai krypt , organizacijose jaunas žmogus turi progos pasireikšti, susidraugauti su saviškiais ir dažnai atranda pat pirmin akstin tolimesniam užsiangažavimui net ir politiniuose laukuose. Kitas pasisak nem gsts elito žodžio, tuo ia pat ro-

KAIP BOLŠEVIKAI “VADAVO” LIETUV

1944 metais

Av. ltn. H. C. KUDREIKIS

Miglotas 1944 met liepos rytas. Nuo Prien dideliu greičiu atbraška “Stalino” tank brigada. Ant tank prisiplojusios pstinink grupuotės, taip pat jvirtin s slenka abiejose kelio pusėse. Žuol B dos kryžkel s gynyba:

vienas “pantera” tankas ir vieno lietuvi savisaugos bataliono prieštankinis brys bei pavieniai pstininkai skubiai iškastuose laikuose apkasuose.

“Ugnis” — sukomanduoja b - rio vadas psk. Paurazas, bet 54

dydamas galvosen skirtingum . Spaudos, politikos ir kit “lygintoj ” takoje šis žodis tikrai gavo neigiam prasm , virsdamas iš kadaise “apsišvietusios, rinktin s, siektinos ir teigiamos” charakteristikos braižo turpuolio, savanaudžio ir socialini užsidarlio s vok .

Pergalvoj savo draugus, dauguma pri jo išvados, kad iškritimui iš lietuviškos veiklos priežastys gali bti ir nat ralis jaunolio augimo perijodai. Noras augti, išeiti už parapijos kiemo rib . Perdidelis t v spaudimas. T v nedalyvavimas reikšmingoje veikloje. Bet tokie iškrit liai dažniausia sugr žta, susilauk savo prieauglio. Kažkas šilto, saugaus ir artimo lieka jaunuose atsiminimuose, ko neranda šaltoje svetim j draugyst je, ir, ži r k, štai atsiveda savo vaikiukus t pat parapijos kiem , iš kurio kadaise

maištaudami b go.

Dauguma randa anglosaks kult r smarkiai pasikeitusia po II Pasaulinio karo imigracin s bangos, kuri atneš jau nebe ekonominius, bet politinius pab g - lius. Ir ekonominis veiksnys, neturto baim , pas m siškius yra net stipresn , kaip pas vietinius. Bent šalpos ir auk srityje mes daug mažiau duosn s (? — Red.)

Kas kelia didžiausi r pest ? Tarpusavio kovos, visiško išnykimo pavojaus nesuvokimas, rezignacija, mažas dom jimasis spauda ir literat ra. Bet kaip tik tas faktas, kad tas r pestis pas jaunesn kart yra, argi n ra džiuginantis reiškinys?

Kaip vienas pasteb jo: neži - rint “donkichotiško m s pastang pob džio”, pasidar nebe manoma, sav s neišduodant, pasitraukti abuojum .

mm sviediniai atšoka nuo tanko kaip guminiai. Reikia sunkiojo kalibro prieštankini patrank . Deja, j ia n ra. Ta iau sviediniai nušlav nuo tank p stininkus. Tankininkai pradeda šaudyti iš savo sunkaus kalibro patrank . Vokie i “pantera” padega vien rus milžin , bet staiga užsidega pati. P stininkai sp ja padegti pora rus tank su “plieno kumšiais” (pancerfaustais), bet rus sviedinys pataiko vien lietuvi patrank ir gula “išlekia” oran. Visi ž - va. Rus tank mas jau visai arti. Psk. Paurazas sugadina likusias dvi patrankas ir su daliniu traukiasi link Vilkaviškio. Rus ofiecialiame pranešime girdime: “Prie žuol B dos sunaikinta šimtai hitlerinink , tank ir auto mašin ”. Vadovaujantis karininkas apdovanotas Soviet S - jungos didvyrio titulu. Atrodo, kad dideli pastang nereikia tapti bolševik didvyriu.

Besitraukian i link Rytpr si pilni keliai: vokie i artilerija, p stininkai mažais b reliais, lietuvi savisaugos dalini liku iai, prasiverž iš apsupimo žiedo prie Prien . Karo policija visus sulaiko ir meta v l naujai iškastus apkasus. Pasitraukim bedengian i vien lietuvi kuop apsupo bolševik daliniai. Rus tank daugyb . Iš patrank šaudo pavienius karius. Eiliniui Grigoniui sviedinys nutrauk abi kojas. Vyrai šoko prie jo. Bet aukštas buv s 3- io Drag n pulko

karys, paimtas Var nos poligone ir kovoj s prieš bolševikus nuo 1941 met soviet - vokie i karo pradžios, sušunka: “Nieko jau man, vyrai, nepad sit. Geriau duokit granat , bent kelis “ivanus” su savim pasiimsiu”.

Beveik visi trij ia kovojan i savisaugos batalion lietuviai kariai buvo prievarta paimti iš raudonosios armijos 29-to liet. korpuso. Ironija — tada vyrai nežinojo, kad jie susid r su 179-t ja ir 184-t ja rus šauli divizijomis, kuriose jie neseniai prievarta tarnavo ir karo pradžioje buvo sukil .

Bolševik melo knygos

Okupuotoje Lietuvoje išleista keletas bolševik leidini , garbinan i bolševikišk kariaun , “vadavusi ” Lietuv 1944 metais.

akis krenta labiausiai bolševikams parsidavusio lietuvio karininko gen. Karvelio knyga “Taryb Lietuvos išvadavimas”. Puslapis po puslapio skleidžia mel , pagyras ir bolševikišk propagand , skirt mulkinti po karo užaugus Lietuvos jaunim .

Pikta skaityti rus vartojam karišk terminologij , kuri kartoj ir buv s Lietuvos karo mokyklos vadas. Štai keletas pavyzdži : vietoj puolimo — Karvelis rašo “šturmas”, vietoj prietil io — “placdarmas”, vietoj apkas — “tranš jos”. Vokie i SS divizij “Totenkopf” vadina SS divizija “Negyva galva”.

Jei bolševikiškose knygos ir yra kur nors tiesos, tai ji paksta melo ir propagandos tvane.

Panaudodamas asmenišką patirtį ir oficialius vokiečių korpusus ir armijų dienynus, kurie ir anglosaksai istorikais laikomi istoriniai tiksliai dokumentais, skaitytojams pateikiu vykių eigą 1944-tųjų metų vasarą Lietuvoje.

Subyra vokiečių vidurinis frontas

1944 m. sausio 5 d. bolševikų armijų grupė, vad. "Pirmasis Baltijos frontas", pradėjo stiprų puolimą Šiauriniame vidurinio fronto ruože. 256-tai vokiečių pstininkų divizijai pavyko laikinai puolimą sulaukyti ir rusai išpaikė 57 degančius tankus. Tačiau kiek pietus antraeilis vokiečių 6-tosios aviacijos pstininkų divizijos ruože bolševikai pasistmėjo priek. Iš divizijos beliko tik 436 kovai tinkami vyrai. Besigindami šios divizijos kariai sunaikino 110 rusų tankų.

Sausio 9 rusai atnaujino puolimą su 56 šaulių ir 3 kavalerijos divizijomis, remiant 22 tankus ir 5 šaulių brigadomis. Šiame fronto ruože vokiečiai teturėjo tik 18 divizijų, priklausančių 3-iajai tankų armijai. Generolo Reinhardto vadovaujami daliniai puolimą atlaikė, tačiau trijų dienų nepaprastai stipri artilerijos ugnis buvo nukreipta nelaimingosios 6-tosios aviacijos pstininkų ir 12-tos pstininkų divizijos apkasus. Fronto vadovybė abiejų divizijų

menkus likučius išdalino artimai esančių aviacijos.

Nepaprastai sunkios kovos kasdien tęsėsi iki pavasario, daugiausiai Polocko - Vitebsko rajone. Laikinus siveržimus vokiečiai šiaip taip užskaldavo, tačiau vokiečių linijos kasdien "plonėjo". Jokių papildymų iš Vokietijos neatvyko. Tuo tarpu bolševikai be pertraukos centriniame fronte traukė naujus dalinius. Toks jų judėjimas neliko nepastebėtas vokiečių aviacijos bei fronto žvalgybos daliniams. Nei Hitleris, nei vidurinio fronto armijų vadas feldmaršalas Busch nekreipė tai jokio dėmesio, tačiau žemesnieji vadai rėpėsi ir jautė, kad kažkas bailsaus "verda" ir pragaras gali atsiverti kiekvienu momentu.

Birželio 14 naktį gausūs rusų bombonešiai junginiai puolė Brest-Litovsko, Pinsko, Minsko ir Oršos aerodromus. Feldmaršalas Busch ne tik nekreipė dėmesio, bet birželio 19 išskrido Vokietijai atostogoms. Lygiai po paros rusų teroristų bandos išsprogdino pagrindines vakarus einančias geležinkelio linijas. Po 30 valandų raudonoji armija pajudėjo pirmyn.

43-ioji ir 6-toji rusų armijos smogė 252-ros vokiečių pstininkų divizijos ruožui. Šimtai rusų milžiniški tankai ritosi per divizijos apkasus. 5-toji ir 39-toji rusų armijos pralaužė 279 vokiečių pstininkų divizijos barakairiajame

vidurinio fronto ruože. Feldmaršalas Busch skubiai sugrįžo savo vadoviet n.

Rus puolimo smaigalys buvo nukreiptas Polocko - Vitebsko geležinkel. Bolševikai jau grasi- no Vitebsko miestui, ta- iau Hitleris ir Busch uždraud- daliniams pasitraukti. Rusai apsupo "tvirtovę" pavadint miest. 147-toji ir 299-toji vok. p. st. divizijos tapo visai sunaikintos. 3-ji šarvu- o armija birželio 27 beveik nurašy- ta nuostolius.

Tuo pa- iu laiku nauji soviet armij- junginiai puol- vokie i- 4-j ir 9-j armijas. Palei Orša- Minskas autostrad- puol- 5-toji rus tank armija. ia žuvo. 3- iosios vok. šarvu- o armijos vadas gen. Pfeilfer. Vokie iai be jokios tvarkos trauk- si link Dauguvos, Minsko ir Pinsko pelki. Nuo birželio 24 fronto jungini- ryšiai visiškai nutr- ko. Kov- si pavieniai daliniai: divizijos, pul- kai, batalionai, na- ir kai kur atskiri kariai. Rus tankai pralenkdavo vokie i- motorizuotas kolonas, apsupdavo ir sunaikindavo. Visa XII vokie i- korpus bolševikai apsupo. Generolas Mueller su ke- li divizij- liku iais kapituliavo Mogilevo - Berezinos miestuose.

Maršalo Žukovo vadovaujamas pirmasis Baltarusijos frontas prasi- męs pro plonai užtvirt- 9- tos vokie i- armijos ruož- . Hitleris sutv- r- nauj- "tvirtovę" — Babruisk. Vokie iai, prarad- sunkiuosius ginklus, su- t- kstan- iais sunkiai sužeist- kari- su-

sitelkia šiame mieste. Bolševikai miest- apsupo, ir n- vienam vo- kie iui nepasisek- prasiveržti. Sužeist- j- likimas li- dnas — š- vis- pakauš- iš rusiško automa- tinio pistoleto.

Vidurinio fronto pietuose 2-oji vokie i- armija nebepaj- g- už- kišti susidariusio plyšio. Pro š- plyš- Pripet- s rajone bolševikai met- 126 šauli- , 6 kavalerijos ir 16 motorizuot- divizij- ir 45 tan- k brigadas. ia frontas pajud- jo, bet visai nesubiro.

Paskutin- gynimosi- linij- band- vokie iai suorganizuoti Daugpilio - Molode- no - Bara- novi- i ruože. Vadovyb- s- viltis: daug vokie i- dalini- prasimuš- ir sijungs- gynimosi- pozicijas. Viskas veltui. Mas- s- rus tank- linij- iš karto pralauž- . T- pa- i- dien- kelias Vilni- buvo laisvas.

Bolševikai "išvaduoja" Vilni-

Štai kaip vienas iš didžiausi- Lietuvos išdavik- gen. V. Kar- velis "Lietuvos TSR išvadavimas" knygoje aprašo Vilniaus už- mim- : "Skirdama didel- reikšm- šiam svarbiam gynybos mazgui, fašis- tin- vadovyb- sutelk- Vilniuje didel- kariuomen- s- grupuot- , prie kurios dar priskyr- kai ku- rias besitraukian- ias 3-osios tan- k armijos dalis ir junginius. Miesto gul- dabar sudar- 15 t- kst. kareivi- bei karinink- . Be- to, kelios divizijos buvo pritrauk- tos Vilniaus rajon- bei miesto prieigas".

Pagal oficialius vokie i davinius, Vilniuje buvo kita bkl . Priešl ktuvin s artilerijos generalas Stachel liepos 7 paskirtas "tvirtov s" komendantu. Jo žinioje buvo 399 grenadier pulkas, 16 SS ir policijos pulkas, 16 parašiutinink pulkas, atskira pstinink brigada. (2 batalionai), viena iš 240 artilerijos pulko grup , grup iš prieštankin s artilerijos ir 296 priešl ktuvin s artilerijos grup ; papildomai atvyko 1067 grenadier pulkas. Iš viršmin t dalini tik 399 grenadier ir 16 parašiutinink pulkai buvo pirmos eil s kovos daliniai. Likusieji priklauso Wehrmachto apsaugos (sargyb) divizijai. Tai senesnio amžiaus ir pagij sužeistieji, skirti fronto papildymams. Iš miesto evakuota 5000 sužeist j .

Liepos 8 nuo Naruio ežero Vilniaus rajone pasirod mas s rus dalini . Pagrindines j gas sudar : 5-ji rus p st. armija, 5-toji gvardijos tank armija, 2-toji gvardijos p st. armija, 31-oji p st. armija, remiant 3-jam gvardijos mechanizuotam korpusui ir 1-ajai aviacijos armijai. Viso 253,845 kovotojai, 2589 pab klai, 698 tankai ir 1864 l ktuvai.

Kautyn s prasid jo prie Vilniaus aerodromo. 16-tas parašiutinink pulkas atkakliai kovojo. Bet rus mas s pulk sumal . Žuvo visi karininkai ir beveik visi puskarininkiai. Liku iai prisijung prie miesto gyn j . Rus tankai išsprogino vokie i prieš-

tankines užtvaras ir siverž miesto vidur . 500 vokie i kari žuvo, apie tiek sužeista. Liepos 9 rusai Vilni visiškai apsupo. Kovojan ius vokie i dalinius prad jo apr pinti l ktuvai. Pagaliau vokie i vadovyb sak liku iams iš apsupimo prasiveržti. Karvelis rašo: "Pagaliau priešas buvo priverstas nutraukti kontratakas ir visas j gas skirti prasiveržimui iš apsiausties. Tai iau pastangos buvo bergždžios". Tai tolimesnis Karvelio pasigyrimas. Oficial s vokie i pranešimai nurodo, kad 25% gyn j (apie 2000 kari) prasiverž iš apsupimo vakarus.

Atskiri vokie i atsparos punktai priešinosi iki paskutinio vyro, ta iau bendrai mieste kovos t s si trumpai, tod l Vilniaus miestas, išskyrus geležinkelio rajon , per daug nenukent jo. Vilniaus puolime rusams pad jo bolševik ir lenk terorist b -riai. Ta iau daugumas lenk , vietoj pad kos ir medali , gavo nemokam biliet Sibirian. J vadas pulk. Wilk su b riu lenk partizan vad nuvežtas Ľubiank ir nuteistas 25 metams kal jimo.

Bolševikai užima Kaun

Pagal vokie i fronto žurnalus, joki pagrindini kovos dalini Kaunui ginti nemesta. Vienas Wehrmachto sargyb batalionas, pavieniai pab klai ir iš remonto dirbtuvi paimti tankai band pristabdyti bolševik smaigalius. Tuo tarpu pionieri kuopa

išsprogino eil karini (ir ne karini) rengim. Trys iš Vilniaus mišk atsi sti lietuvi savisaugos kovos batalionai, laikinai sitvirtin apkasuose Jonavos-Gaiži n ruože, ir 614 atskira "panter" tank kuopa, kasdien kovojusiu su Ukmergės plentu ir prie Gaiži n siveržusiais rus tankais, vokie i vadovyb s skubiai permesti prie Prien, kur rusai, po vandens paviršiumi išties pantonin tilt, sudar nauj prietil antroje Nemuno pusėje. Pasteb tina, kad sunkioji rus artilerija be pertraukos maždaug 2 savaites šaud Kauno miest, užmušdama daug civili ir sunaikindama eil pastat.

Neži rint ši fakt, visi bolševikai rašeivos fantazuoja nepaprasto atkaklumo kautynes ir suranda aibes "taryb s jungos didvyri". Karvelis rašo: "Iš vis front, iš Vokietijos gilumos, net iš Pranc zijos jo rezervai Nemuno vidurup. Hitlerininkai apjuos miest apkas juostomis, kli timis prieš tankus ir p stininkus, užminavo kelius ir prieigas miest, ypa nuo Vilniaus pus s. Mieste rengtos sekyclos ir kulkosvaidži lizdai, rengti šaudmen ir maisto sand liai. Kad ir labai stokodama gyvosios j gos ir karinis technikos, hitlerin vadovyb š bar sutrauk kelias divizijas su tankais, pasiryžusi ž t b t sustabdyti m s kariuomen s puolim".

Aišku, šie Karvelio ir kit bolševik generol ir rašeiv tvir-

tinimai yra grynas melas, nes ne tik joki divizij vokie iai šiame bare netur jo, bet dar kritiškoje pad tyje atsid rus Pranc zijos front iš Pr sijos pasiunt elitin 2-r SS šarvuo i korpus ir vien grenadieriu divizij. Anglosaks vadovyb kas savait front siunt maždaug 3-4 naujas p stinink ir tank divizijas. Ta iau nuolankus Stalino tarnas gen. Karvelis, išp t s fantazijos burbul apie nesamus vokie i kovos dalinius, staiga rašo: "Reikia pasakyti, kad d l sumanau tarybin s kariuomen s ir komunist partijos apeinamojo manevro Kauno centras užimtas beveik be kautyni". Kokia gudri komunist partija!

Kiekviename žingsnyje bolševikai suranda mases didvyri. Štai leitenantas Matijevus su T-34 tank b riu sunaikina 8 tankus "panteras", 6 šarvuotus automobilius, ir 4 minosvaidžius ir priver ia vokie ius pasitraukti. Visas b rys, sudauž s vokie i geriausius tankus, gr žta atgal be nuostoli. Tik vaikai gali patik ti šiais pasigyrimais. Mat tikr sias vokie i - rus kautynes, tik nusišypso.

Kautyn s Dz kijojs ir Suvalkijoje

3-jo Baltarusijos fronto kairysis sparnas, susided s iš 2-ros ir 41-mos armij, persik l per Nemun ir sudar prietil ius prie Prien ir Alytaus. Gardino link žygiavo 2-ras Baltarusijos fron-

tas. Pagal Karvel, vokieiai rengsi ginti Nemun iki paskutinio vyro. 2-ji rus armija apsupo Alyt. Kadangi 9-tos vokiei armijos daliniams didumoje pasisek prasilaužti ir pasiekti Nemun, tarp Gardino ir Alytaus vyko kietesn s kovos. Gardin rusai už m liepos 16-t. Vokieiai dar kur laik laik prietilt rytiniame Nemuno krante. Prieš rus 2-r j, 31-m, 50-t, 49-t ir 33-i armijas vokieiai met 7-t šarvuoi, 5-t šarvuoi iš 170-t bei 50-t p stinink divizijas, geriau sakant, j liku ius. Tuo tarpu Kauno-Prien ruože vokieiai gal jo mesti kovon paskiras sargyb ir iš sužeist j suformuotas kuopas, baterijas bei vien tank kuop. Rusai lengvai šiuos dalinius, j tarpe 3 lietuvi savisaugos fronto batalionus, apsupo. Tik naktis ir ryto r kas didesnei daliai j pad jo prasi-veržti ir pasitraukti vakarus link Vilkaviškio.

Štai bolševik pranešimai: "M s kariuomen padar dide-li technikos ir žmoni nuostoli vokiei grobikams. Labai efektyviai sausumos kariuomen r m m s aviacija. Urmirš po-ils, lak nai vykd neturin ius pavyzdži meistriškumu ir dr sa žygdarbius". Dalyvav šiose kau-tyn se lietuviai žino, kad iš tik-r j pilnas dangus buvo rus l k-tuv, bet vos tik keliems Messer-schmittams pasirodžius, "Stalino sakalai" smigdavo žemyn ir ding-davo už horizonto. Pažym tina

kad fronte Lietuvoje dalyvavo ir pranc z komunist bei rus sim-patik eskadril "Normandija-Nemunas" (Normandie - Nje-men").

Liepos 31 bolševikai už m Marijampol. Prie Vilkaviškio ko-voiant sargyb divizijoms, keli artilerijos baterij ir lietuvi sa-visaugos batalion liku iams, ko-vos užsit s iki rugpi io vi-durio. Vilkavišk puol rus 2-oji gvardijos armija ir 62-ras šauli korpusas, remiant mecha-nizuotiems ir tank daliniams bei stipriems aviacijos daliniams. Ru-sams pasiekus Rytpr si sien, pasirod nauji vokiei daliniai ir kov tempas sustipr jo.

Kovos Aukštaitijoje ir Žemaitijoje

šiaurin Lietuvos dal žygia-vo rus 1-ojo Pabaltijo fronto da-liniai. Po didesni vokiei už-tveriam j pastang, rusai liepos 21 pasiek Panev ž. Liepos ant-roje pus je šio fronto daliniai jau verž si Šiauli - Klaip dos link. Vadovaujant aziatui maršalui Bagramianui, 6-tos, 43- ios armi-j ir I-mo tank korpuso, v liau sijungus 5-jai tank ir 51-mai šauli armijoms, rusai Šiaulius už m, tuo pa iu atkirsdami vo-kiei šiaur s armij grup Lat-vijoje. Ta iau kovos d l Šiauli nesibaig, nes vokieiai ž t b t nor jo v l sujungti abi armij grupes. 1-jo Pabaltijo fronto ar-mijoms sunaikinti, pagal Karvel, hitlerin vadovyb sutrauk 7

tank , 3 p stinink su 800 tank divizijas. Ta iau pagal vokie i davinius, jie prad jo puolim su 39-tu šarvuo i korpusu link Tukumo (Latvijos) ir 30-tu šarvuo i korpusu Šiauli kryptimi. Šiauli puolime dalyvavo elitin šarvuo i grenadierai (bet ne tank , kaip Karvelis mini) divizija “Grossdeutschland”, 1-ma p stinink ir 7-ta bei 14-ta šarvuo i divizijos. Divizijos po sunki kov su kelis kartus gausniu priešu: 4-ta, 6-ta, 43- ia, 5-ta tank , 2-ra ir 39-ta rus armijomis bei papildomais mechanizuotais ir tank korpusais, pasist m jo arti Šiauli . Staiga, bolševik mas s puol iš keturi pusi ir vokie iai iš puolimo perjo gynimosi pozicij . Karvelis meluoja apie tank skai i , nes puolime maždaug dalyvavo tik 130 tank . Reikia pasteb ti, kad prieš pradendant rusams didži j vasaros ofenzyv , vokie i oficialiais duomenimis, visame ryt fronte tebuvo vos 400 kautyn ms tinkam tank .

Ta iau 39-tas vokie i šarvuo i korpusas buvo laimingesnis ir rugpi io 19 siverž Latvijos uostamiest Tukum . Gatv se deg apie 100 rus tank . P stininkams ir šarvuotininkams pad jo uoste es vokie i karo laivai.

Pirmiosiomis spalio dienomis rusai, po arši kautyni Kurš n , Šiauli ir Raseini rajonuose bei prie Rygos, pla iu frontu prad jo puolim Klaip dos kryptimi, pa-

gal bolševik rašeivas, “išvaduoti” Žemaitij ir Klaip dos krašt . Puolime dalyvavo rus 6-ta gvardija, 43- ia, 5-ta tank ir 2-ra gvardijos armijos, 1-masis tank korpusas ir 3-ji aviacijos armija, viso virš 50 divizij . Viso pus milijono kari , 9300 pab kl , 1340 tank ir puolam j patrank . Tuo tarpu vokie iai gal jo prieš ši mas mesti kovon tik 5 divizijas ir pora eskadrili l ktuv . Pagal rus generol tvirtinimus, rusai met prieš 1 vokie i p stinink 15 rus , prieš 1 vokie i tank — 15 rus tank , prieš 1 vokie i pab kl — 20 rus pab kl , prieš 1 vok. l ktuv — 100 rus l ktuv .

Žemaitija skendo gaisr ugnyje, pakel se dunksojo apr k griuv siai ir krosni kaminai, taciau, pagal Karvel , t kstan iai lietuvi sveikino “išvaduojujus prie keli ir iš džiaugsmo brauk ašaras”. Tarp melo bolševikai kartais parašo truput tiesos. Jie pasist m jo vakarus 90 kilometr . Spalio 10 rusai apsupo Klaip dos miest . Prieš tai, jau spalio 7, visi vokie i karo laivai su sužeistaisiais išplauk Rytpr sius. Klaip da paversta “tvirtove”. Nuo tos dienos prasid jo stiprios rus artilerijos atakos, ta iau visus rus tank puolimus vokie i 502 “Tigr ” dalinys (2 kuopos) atmušdavo. Rusai už m Smelt . Tuo laiku vokie i Klaip dos gul sudar 58-tos p stinink , 7-tos tank , šarvuo i -grenadierai divizijos “Grossdeutsch-

land" ir keli kit sumušť dali-
ni liku iai. Mieste taip pat liko
30,000 civili , kuriems nepadise-
k pasprukti link Tilž s. Vokie-
i vadovybei sakius "n žings-
nio atgal", mieste ilg laik vyko
nepaprasto nuožmumo kovos. Pa-
skai ius vieno "Grossdeutsch-
land" divizijos kario atsiminimus
"The Forgotten Soldier", matosi,
kad Klaip doje vyko vienos iš
baisiausi II-jo Pasaulinio karo
kov , nes rusai met 1800 l k-
tuv , 1000 patrank ir keturias
tank bei šauli armijas. Pade-
dant vokie i kreiseriams
"Prince Eugen" ir "Luetzow",
vokie iai visus rus puolimus at-
muš . Prie miesto deg 67 rus
tankai.

Kovos t s si iki 1945 sausio
vidurio. Vykstant masinei rus
atakai Rytpr siuose, 7-t tank ir
"Grossdeutschland" divizijas vo-
kie iai perk l Karaliau i .
Klaip dos apylinki gynimas liko
58-tai ir 95-tai vokie i p sti-
nink divizijoms, ir porai maž
laivyno dalini . I-mas Pabaltijo
frontas prad jo paskutin lemiam
atak . Skaitant bolševik ko-
v aprašymus, atrodo, kad Klai-
p doje buvo mas s iki dant
ginkluot vokie i kariuomen s
dalini . Rusai kartu su vad. lie-
tuviška 16-ta šauli divizija rod
nepaprast didvyriškum , ir 1945
sausio 28 Klaip da pagaliau krito.
Patikrinus fronto žem lapius (vo-
kie i ir rus) matome, kad Klai-
p dos puolime dalyvavo virš 20
rus p stinink ir tank divizij ,

remiant 3- iai aviacijos armijai.
Kurši Nering bolševikai už m
vasario 4.

"Lietuviškoji divizija"

1941 gruodžio m nes Stalinui
leidus, Rusijoje buvo prad ta or-
ganizuoti 16-toji, vad. lietuviškoji
divizija. Pagal bolševikus, divi-
zijos branduol sudar tarybiniai
partiniai darbuotojai, karo pra-
džioje pasitrauk Rusij , taip
pat buv. 29-tojo lietuvi šauli
korpuso kareiviai ir karininkai,
Vilniaus p stinink karo mo-
kyklos aukl tiniai (j buvo pri-
imami tik komisar rekomenduo-
ti komjaunuoliai, daugumas vos
baig pradžios mokykl), taip pat
Rusijoje seniau gyven lietuviai.

Pirmomis dienomis divizij
buvo atsi sti prieš kar Rusijoje
gyven surus j - subolševik j
buv raudonosios armijos ir
NKVD lietuvi kilm s karininkai
ir politrukai, lik Stalino ne-
sušaudyti, bet daugumas j iš-
mesti iš savo dalini ar suimti
Stalino didžiojo valymo metu.
Dabar jie v l reikalingi lietuvi
žudymui. Štai keletas: generolai-
komisarai J. Macijauskas, J. Bar-
taši nas, J. Žiburkus; kiti kari-
ninkai -politrukai: Stasiulis, Tol-
kevi ius, Mažeika, Mi i da, Staš-
kevi ius, Jurgaitis, Kesellis, Kon-
i nas, Janulionis, Reliškis, Striel-
i nas, Soblis. ia tr ko didži j
generol : Uborevi iaus, ir
Putnos, kuriuos Stalinas sušaud .
Sukomunist jusi arba pasiren-
gusi bet kam už uniform ir
alg tarnauti Lietuvos karinink

grup sudar : gen. V. Karvelis, pulkininkai — Šurkus, Kiršinas, Gudelis, Gertus, Urbšas, plk. ltn. — Motieka, Ramanauskas, P relis, majorai ir kapitonai — Petronis (v liau rus generolas majoras), Lunia, Stanislovavi ius, Bitinaitis, Simonaitis, Maksimaitis, Sargelis, Gaidamauskas, Apeikis, Rimas ir kt.

Po apmokymo divizija mesta Oriolo fronto ruož . Matomas komunist gudrumas: komunist aktyv paskyr tiekimo ir artilerijos dalis, buv enkavedistai pateko “ypating ” (v liau “smersh”) b r . Bet buv 29-to korpuso mažiau patikimi lietuviai, žydai (jie, deja, pasirinkimo už k kariauti netur jo), mongolai bei kit soviet taut žmon s buvo varomi per vokie i min laukus prieš nepaprastai stiprias vokie i gynybos pozicijas.

Karvelis nesigiria šiomis kautyn mis. Išstisus kuopos žuvo, daugyb sužeist ir pakliuvusi vokie i nelaisv n. Lietuvius vokie iai paleisdavo ar jungdavo lietuvi fronto batalionus. Karui pasibaigus, kiekvieno tokio bolševik ekistai ieškojo, o surastus apkaltino pab gimu ir daugum sušaud .

Divizijai nei pirmos nei antros kautyn s nepasisek . Iš dalyvavusi žinoma, kad rus armijos generolas, kurio žinioje divizija operavo, divizijos vadui atsiunt griežt sp jim .

V lesn se kovose divizij skir-

davo daugiausia antr sias linijas. Dalyvavo trumpose kautyn se prie Kursko ir Baltarusijoje. Nors Karvelis ir kiti mini tik lietuvius, tikrumoje divizij sudar rusai, ukrainie iai, mongolai, žydai; lietuvi tik mažuma. Iš bolševik rašytoj tik vienas Venclova dr so parašyti teisyb : “Divizijoje, kol ji negr žo Lietuvon, lietuviai sudar tik mažum ”. Vis likusi j rašytoj tirados, kurios be pertraukos ir dabar matomos periodin je bolševikinas Lietuvos spaudoje ir knygo-se, tvirtina, kad t kstan iai lietuvii kov si už bolševizm . Nenugin ijama tiesa, kad divizija menkai naudota pirmose linijose ir reikalinga buvo tik propagandos tikslams.

Divizijai atvykus Lietuvon, t kstan iai naujok prievarta paimiti ir po menko apmokymo mesti front Žemaitijoje, Klaip dos krašte ir v liau Kurše. Ir, pagal bolševik duomenis, daug naujok išb giojo (ži r. A. Stankeviiaus, “Ž tb tini kov keliais”), ir daug nu jo pas partizanus. Kurie buvo pagauti, atrodo, visi sušaudyti.

Po trisdešimties met buv. bolševik pulk. Vladas Lunia atskleidžia vien epizod iš divizijos 156-to šauli pulko kov prie Šiauli , Rekyvos ežero pakrant je. (Vladimiras Lunia, Lietuvos rusas, 1932 baig karo mokykl ir prieš kar 2 p st. pulke Šan iuose jo atskiro sunki j kulkosvaidži b rio vado parei-

gas. Lietuv okupavus rusams, tuoj pat per jo j tarnybon. Po karo važin josi po tremtini stovyklas Europoje kaip rus repatriatin s komisijos narys. "Lietuviškoje divizijoje" iš Vladimiro tapo Vladu). Nei Karvelis nei kiti nemini, kad divizija buvo antrose linijose. Lunia rašo: "Rugpi tis. Nesp jo pulkas apsikasti, kai sakymas trauktis — 2 km atgal. Pasirod besitraukian i ir pirm j linij 54-tojo šauli korpuso rus daliniai. Gurguol s, mašinos, pavieniai kareiviai, betvark , keliai užsikimš . Pro ži ronus mat si ant Kelm s plento judantys vokie i tankai ir p stininkai". Vokie iai apšaud besitraukian iuosius, kliuvo ir vad. "lietuviško" pulko pozicijoms. Pasirod priešo l ktuvai. Lunia band sulaikyti panikon kliuvusius kovotojus. Kai b gantieji pasirod ant kalvos, su iršk telefonas. Ragelyje pasigirdo gvardijos 5-tosios tank armijos vado gen. ltn. Volsko neramus balsas: "Traukiat s. Net nem gin atmušti pirmos priešo atakos. Perduosiu tribunolui".

Štai kelios "lietuviškos" divizijos pulk , batalion , kuop , b ri vad pavard s: Tas enkovas, Muraškinas, Makosovas, Belanas, Bardnovas, Lysenko, Mikasovas, Garskovas, Kascenevskis, Isakovas; Divizijos politiniai darbuotojai: Mici da, Randakevius, Talkevius, Kancedikas, Vyt. Glovackis, Busilinas ir kt. Tai buv komsorgai ir enkavedistai.

Po karo beveik visi s jung enkavedist - strib dalinius ir kovojo prieš lietuvius partizanus, daugumas aukšt vad pareigose. Divizijos "lietuviai", apdovanoti aukš iausiu rus žymeniu — "taryb s jungos didvyriai": Fiodoras Lysenko, Volfas Vilenskis, Gregorijus Terentjevas, Vladimiras Fedotovas, Kalmanas Shura, Fiodoras Zacepolovas, Gregorijus Uszpalis, Borisas Cindellis, na, ir G gsna su Šelnausku (galb t lietuviai). Kiti pasižym j komunistai: Leonas Garnys, buv. šarvuo i rinktin s jaun. puskarininkis, rus pakeltas pulk. leitenant , kpt. Petronis, pakeltas gen. major , plk. Urbšas — pakeltas gen. major .

Lietuvi savisaugos daliniai Kiekvienas bolševik rašytojas sijuos s meluoja apie buv. Lietuvos kariuomen s dalis, jungtas 29-t liet. raud. armijos teritorin korpus ir j likim , prasi d jus rus - vokie i karui 1941 m. Generolai Vitkauskis, Karvelis, komisaras Macijauskas, rus generolai savo raštuose "išmuša visus lietuvius". Pagal Karvel , visas Var nos poligonas po dideli kov prieš grobikus vokie ius žuvo. Tikrumoje rusai nedav lietuviams nei šovini , nei artilerijos sviedini , nors band nustumti kovos pozicijas. Lietuviai kariai tuoj pat atsipalaidavo nuo raudonosios armijos ir liko Lietuvoje. Tik nedidelis skai ius buvo priverstas su oku-

panto kariuomene trauktis Rusij . Aišku, bolševik vadai band išsaugoti savo kail ir melavo Stalinui, kai patys su pilnais lagaminais ir štabo mašinomis atsid r Maskvoje. "Išmušti" lietuvi daliniai tikrumoje pasirod visuose ryt fronto ruožuose prieš bolševikus: nuo Ilmenio ežero — Wolchowo pelki , Smolensko — iki Rostovo. Dvidešimts batalion , nors apie 80% vokie i prievarta paimti iš 29-to korpuso, kovojo iki dalini sunaikinimo. Prid jus prievarta paimtus statybos batalionus ir priešl ktuvin - prieš-tankin artilerij , iš viso prieš bolševizm kovojo apie 2 divizijos lietuvi . Vokie i tikslas buvo nejungti lietuvi didelius junginius.

Lietuviai taip pat neb go rus pus , kaip estai prie Peipuso ežero. Taip pat buvusi belaisvi gruzin ir rus daliniai, išžud vokie ius, b go rus pus n. ia j rusai su duona ir druska nesutikdavo: sušaud ar išvež Sibir . Demjansko apsupime prie Velyki Luki, Kurlandijos apsupime lietuviai niekur nepasidav . Bolševik žurnalistas A. Stankevi ius rašo: "Apsupti buvo beveik visi iš lietuvi , latvi ir est , nu jusi tarnauti fašistiniams okupantams sudaryti batalionai. Jie priešinosi ypa atkakliai su pasmerkt j t žimu".

Nepaprastai sunkios kovos vyko 1944 m. pradžioje Naru io. Vydži ruože, palei etnografin Lietuvos sien . Keturios bolševi-

k brigados - teroristai ir rus parašiutininkai (su 14,000 kovotoj) verž si Lietuvon, žudydami ir kasnakt pl šdami ramius kininkus, ypatingai truput turtingesnius ir žinomus antikomunistus. Pl š visus lietuvius, kartais atimdami paskutin duonos kepal , kartais neaplenkdami nei lenk bei gud . Keturi lietuvi savisauogos batalionai, atsi sti iš ryt fronto ar sargyb užduo i , maždaug 1000 vyr , kov si su daug gausingesni ir geriau ginkluotu ir gyvuliškai žiauriu priešu. 1944 m. sausio vien nakt 4000 bolševik , vadovaujami "dvigubam taryb s jungos didvyriui" Markovui, puol lietuvi kuop Kamaj (Svyri apskrt.) miestelyje. Lietuviai nesnaud — pasibaigus kovai, bolševikai paliko virš 200 lavon , šimtus ginkl , gi šimtus sužeist j nusitem miškus prie Naru io. Arba tos pa ios žiemos vien nepaprastai šalt nakt , palauk , kol didesn Petru i (prie Lentupio) gulos dalis išvyko nakties žvalgybon, bolševik 500 vyr brigada puol po mokykla rengt atsparos punkt (bunker) . Penki vyrai gyn si dr siai, bet po keliolikos minu i , dviem žuvus ir du sunkiai sužeidus, liko vienas eilinis Dobilas. Bolševikai degan iomis kulipkomis padeg mokykl . D - mai verž si bunker . Eilinis Dobilas granatomis, kulkosvaidžio ir automato ugnimi, keisdamas šaudymo angas, beveik 2 valandas nepasidav . Pasirodžius

RUSIŠKO CHARAKTERIO BRUOŽAI

rus rašytoj veikaluose

BRONIUS ZUMERIS

Kiekviena tauta nuo kit skiriasi ne tik savo nueitu keliu, savo pažiūra pasauliu su besirutuliuojančiais vykišiais bei atsi-nešimu juos, bet, svarbiausiai, skiriasi tautos gelmėse vykstančiu nes moningu vyksmu, kuris lemia tautos istoriją ir jos likimą

žemės padoje, kurioje tauta susistojo. siveržti t vidin tautos vulkan ir j suprasti ar bent pakenkiamai išnagrinti, dar niekam ligi šiol nepavyko ir labai abejotina, ar j pavyks ateityje platesne prasme žvilgtelėti. Kiekviena tauta yra stebuklas Dievo

pagelbami, bolševikai, susirink 19 rogi užmušti ir sužeisti, išbėgijo. Apie šį epizodą rašo savo atsiminimuose buv. liet. bolševik terorist gaujos "Vilnius" vad. Urbonavičius. Pagal j, bolševik kovotojai atrod pavarg ir kruvini, bet puikiamėpe, nes sunaikin "vokiečių gul" Petruiose.

Lietuvi kariams buvo aišku, kad nei amerikiečiai, nei angļai maž j taut laisvėnerpjo. Naikindami vien pabais, augino kit, dar baimesn. Nuo tos pabaisos šiandien kenčia ne tik pati Amerika, bet ir visas pasaulis. Tragiška tik, kad savo fatališkos klaidos Amerika iki šiol dar nra praręgusi.

Vokiečių okupacijos metu daugumas lietuvi tik j, kad vakars jungininkai suteiks laisvėvisoms tautoms pagal "Atlant chart". Toki vil i netur jo lie-

tuviškuose daliniuose tarnav kariai, nes kiekvienam žingsnyje j tykojo amerikiečių rusams duotos magnetinis minos, šaud amerikiečių tankai, bombardavo nepaprastai stipriai šarvuoti amerikiečių lktuvai, "oro kobros", ivanai važinjo "Studebakeriais" ir amerikiečių džypais, r k amerikonišk tabak ir nešiojo j atsi stus batus. Angļ ir amerikiečių radij propaganda nuolat ragino pereiti rus pus n. Tuo tarpu beveik kiekvien sužeist ar šiaip nelaisvėn pakliuvus lietuvi bolševikai žiauriai nukankindavo. B davė ir išim i. Pav., rusams pakliuvo sunkiai sužeistas savisaugos dalin i leit. Maželis, kur jie perdav liet. terorist brigadai "Žalgiris". Po ilgo "smegen perplavimo", Maželis su bolševik j ir ved propagand, ragindamas karius pereiti bolševik pus n.

rankoje. Kaip toki j galima nagrin ti ir suprasti remiantis išviršniais reiškiniais. T išviršini reiškiniai gali b ti ger ir blog . Priklausomai nuo tautos vidin s b senos, nuo jos praeityje nueito kelio, nuo istorini aplinkybi , nuo gyvenamos aplinkos, tautos paprastai grupuojamos vienon ar kiton pus n. Pagal matom apraišk daugum sprendžiame ir apie taut : gera tauta ar bloga tauta. Vienoje tautoje blogosios apraiškos viršija ger sias, kitoje atvirkš iai. Pav., apie lietuvius sakoma, kad jie yra žmoniški, svetingi, už k ši dien sužv r jusiame taut gyvenime mokame didel ir daug kart per didel s skait . Tuo tarpu rusai charakterizuojami kaip nesusibalansavusios dvasios, nepastov s, ner pestingi, kupini aziaetiško žiaurumo ir sadizmo: pakrapštyk rusui od , rasi totor .

“Rusas m gsta visa, kas šventiška: žti — tai tiek gana, kad kepur pamestum; mušti — tai jau dantis neži rint, pasiutiškai. Mirtis baisi tik šioki dien , kai lyja be jokios prošvaist s, — karštose kautyn se, dideliame m šyje, mirtis sužiaurina, ia rusas n ra drovus, kad tik jaust , jog gyvenimas karštas kaip šventadien ”.¹

M s tauta šiadien rus pavergta. Verta, kad ir bendrais bruožais, žvilgter ti dabartin paverg j ne vien kito, bet pa i rus rašytoj atsiliepimais apie rusus. Rašytojas yra savos tautos

sielos veidrodis. Šito veidrodžio atšvaistai gali b ti patys tiksliausi pažinti ruso dvasin b sen , jo galvosen ir elgsen .

Liokajiška prigimtis

Turgenevo nuomone, pas rusus yra labai giliai sišaknij vergijos pro iai. Rusui visada ir visur turi b ti, kas sakin ja ir nurodo. Antraip jis gul s ir nesikrutins. Tas sakin jantis ponas ne visada privalo b ti žmogus. Kai kada rus užvaldo kokia nors id ja arba mokslo kryptis. Dabartiniais laikais rus užvald komunizmo id ja, kuri niekur kitur neprigijo, bet rado tr ši dirv rusuose. Susimaišydama su rusišku imperializmu, su gera doze misticismo, ši id ja gena šiandienin rus aršiau nei kanap tas tij no botagas caro laikais, ir niekas negali pasakyti, kur ji, tarsi sil kusi rusiška troika, atsimuš ir gal gaus. Š atvej Turgenevas labai vaizdžiai piešia: “Mums visada ir visur reikia pono. Tas ponas dažniausia esti gyvas subjektas, kartais kokia nors vadinamoji kryptis m s protus užvaldo .. Kod l, kokiais sumetimais mes lendame jung — neaišku; tokia jau, turb t, m s prigimtis. Bet svarbiausia mums tur ti pon ... Mes kalbame, kad mums b dingas neigimas, bet mes ir neigiam ne taip, kaip laisvas žmogus, kert s špaga, o kaip liokajus, tvojs kumš iu, — beje, ir kumš iu jis tvoja tik ponui sakius. Kita vertus, mes ir minkštoki,

palenkti mus kieno valiai — gyveni niekai”.²

sakymu iš viršaus rusas nepasitiki ir jo nerespektuoja. Dažnai rusų išsireiškimas “velnias tegriebia” nusako atsinešimą, ponbei jo sakymus. Tai jau jautimas virš savęs sakomosios galios nurodo rusui kryptis ir, kas svarbiausia, sukelia tam tikrą pasitikėjimą jį — neapskaidinti juot pasitikėjimą jį savo jėgomis: “Rusai karštas, pernelyg pasitiki savimi ir savo jėgomis neapskaidinti juoja”.³

Tas neapskaidinti juovimas ir nuklydimas pačiam sau nenaudinga kryptimi, verčia rusų kompensuotis kuo nors kitu. Vienaip ar kitaip atsigręžti, kad ir už savęs paties klaidą, šaukia kiekvieno žmogaus prigimtis. Priklausomai nuo tautos charakterio, atskiros tautos atstovas panaudos skirtingus metodus. Rusai, žinoma, veiks rusiškai: “Man dviratą pavog, aš pavogiau kitam”. Tuo tarpu vokietis praneš policijai, imsis priemonių pats dviratą surasti ir kaltininką nubausti. Gi rusai pasiūlys visai priešingai: pritykos ir, nutvirst dviratą, iškilmingai parvažiuos namo, visiškai abejingas ir nesijausdamas kam nors padaręs skriaudą. Šiuo atveju prasikiša apgavystis ir, tam tikra prasme, smurtas. Ir tai ne vien dviračio reikale, bet ir kitais klausimais: politiniais, istoriniais, visuomeniniais. Tiesiog rusų bruozis yra pastebėjimas ir Leninas, sakydamas: “Kas savotiškai Rusijoje, tai nepaprastai

greitas per jį nuo laukinio smurto prie gudriausios apgavystės”.⁴

sišaknijusi blogy

Rusai plačiai sišaknijusi blogyb yra melas. Jis tam tikra dalimi, turbūt, kyla iš to paties šaltinio: jį neapskaidinti juovimo ir iš to išplaukusi neigiamas rezultatas pataisymo savo naudai. Iš šiandieniniais rusiškojo komunizmo praktikos šios ties ne kartą gali būti patvirtinti. Rusiškojo komunizmo pastatas stovi ant melo pamatų. Štai toniškai meluoti, iš juodo padaryti balta, iš netiesos — tiesą, tai kasdieninias propagandos plokštelės. “Duokite man 24 valandas laiko ir man kiekvienas suimtas prisipažins esantis Anglijos karalius” — baidi smurtiškai melo ties kitados pasak Berija išsigandusiems politbiuro nariams. Turgenevas rusiškojo melo pobūdį nusako šitaip: “Rusai — labiausia pratę meluoti žmonis visame pasaulyje; bet jie nieko taip negerbia, kaip tiesos; niekam nėra tiek jautrus, kiek jai”.⁵

Melas rusui yra tarsi gyvenimo syvai: saldus, skanus syvai. Nemeluoti rusai nepajęgia. Melas jam tarsi neatskiriama dalis gyvenimo. Komunistinėje sistemoje melas didelę dalimi yra visas gyvenimas. Tik meluodamas ten gyvena. Rusiškas melas neturi apribojimų. Jis eina ligi begalybės, tarsi pagal lietuviškos posakį: juo toliau — tuo

gražiau, juo kvailiau — tuo aiškiau, kaip ir visas rusiškas gyvenimas. Ir meluoja rusas ne vien tikrai, kad meluoti, bet meluoja su tam tikra vaidyba, artistiška, suktai, apgaulingai ir, jeigu reikalinga, naudoja smurtą. Bemuodamas rusas nueina ligi kvailys, net paįklaikiausi. Bet rusui tai išeina kažkaip gyvai, artistiška. Ne be reikalo Dostojevskis sako: “Rusai visada kalbasi tokiomis temomis taip, jog kvailiau negalima. O antra, juo kvailiau pradsi, tuo greičiau tikslą pasieksi”.⁶

Šita linkme pasinėšęs rusas nebando sustoti prie tam tikros ribos. Jei ne viena, tai kita kryptimi jis keliauja toli, ligi kraštutinum. Nesvarbu kokia bus atomazga ir kokios ršies vaisiai nunoks. Svarbu pirmyn, o kas po to — nesvarbu. Kaip drgnosniego kamuolys, nesustodamas risis, baigiasi gritimi, taip lygiai rusiškas melas ir ligi kraštutinum nueinantieji rusiški veiksmai. Anot Gorkio: “Jūs norite truput revoliucijos? Nu, tai jūs turite labai daug revoliucijos, kada pastatysite muzikus ant kojų ir jie nubėgs prieš paįkraštutini kraštutinybi ir nusuks jums galvą ir sau taip pat”.⁷

Prancūzų sukelta revoliucija turis tikslą, uždavinį, pav., paimti Bastiliją. Rusuose revoliucija bus revoliucija dėl revoliucijų. Nei ribos, nei galo, nei tikslo. Juo didesnė netvarka, tuo linksmiau gyventi. Šventiška nuotai-

ka jau iasi tada, kai gali laisvai netrukdomai sėti iš kairės ir dešinės: ugniaraužiai — pagal akimirksnio nuotaką. Santarpi, kiek kitokio žanro apybraižą pateikia Gorkis: “Rusai domiai jauia, bet galvoja nevykusiai, priklausomai, neoriginaliai. Rusgalvosena giliai juslin ir todėl grubi. Mintis yra vaisinga, tik abejoni skatinama. Rusprotui svetimas skepticizmas, lygiai kaip indinai kinieji protui. Pas mus visi trokšta tikti. Vis tiek, kuo, nors ir netik jimo išganingumu. Kristumi. Chemija. Liaudimi”.⁸

Nuėjusdamas šį rusišką polinką tikti, bet kairi ir bet kuo, jau Marksas pasiūlo savo oponentui Weitlingui keliauti Rusiją ir ten ieškoti savo ne gyvendinamom idėjom dirvos. Marksas man, kad tik Rusijoje galima gyvendinti niekur kitur pasaulyje ne gyvendinamas idėjas. Šiuo atžvilgiu Marksas tikrai neklydo, kada jo niekur neprigijusios idėjos suleido šaknis Rusijos juodžemyje. Marksas nurod Weitlingui: “Rusijoje tu gali sėkmingai steigti darbininkų unijas iš kvailų vyrų ir apaštalų. Bet civilizotam krašte, kaip Vokietijoje, tu turi suprasti, kad niekas negali būti pasiekta be teorijos”.⁹

Lygsvaros trūkumas

Lygsvaros, arba tam tikro žmogaus dvasinio susibalansavimo, trūksta ne tik rusams, bet apskritai visiems slavams. Iš šios blogybės seka netvarkingumas,

apsileidimas, abejingumas, gyvenimas tik šia diena, nesirpinant rytojumi. Vokiečiai turi net keiksmazod savo kaimynų lenkų netvarkingumui aptarti: "Polnische Wirtschaft" — lenkiškas kininkavimas. Tuo tarpu eikai yra daug daugiau paliesti vakarietiškos takos ir jie daug kuo skiriasi ir nuo lenkų, ir rusų. Mažiausiai slyio su Vakarais savyje turi rusai. Šis savo vidin trūkum jau ir šviesesni rusai. Kai msišk S. Neris skait savo "poem" Stalinui, vaiši metu jis šal pasiveds Aleksejus Tolstojus pasak: "Jau iu didel užuojaut lietuviams, kad jis nesate gausi tauta... Jeigu jis tur tum t daugel milijon gyventoj — išvestum t mus Europ . Dabar mes — neišvengiamai jus nutempsime ... Azij ".¹⁰

Bdinga, kad ši "išvedimo Europ" mint tur jo ne vienas rusas ir, atrodo, šiandien tebeturi, nors atvirai to ir nepasako. Lietuviai jau kart band rusus "tempti" Vakarus, Europ . Tai buvo Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos laikais. Aplinkyb s t užsimojim sutrukd . Galimas dalykas, kad ir rus pastangos lietuvius surusinti irgi turi to "tempimo Europ" motyvus. Lietuviuose rusai mato tai, ko patys neturi: saikingum pastovum , sant rum , tvarkingum , praktišk prot . Absorbuodami lietuvius rus balon, jie mano paveld si ir lietuviškas b do savybes, kaip tai dalinai jos yra

išlikusios vadinamuose guduose — surus jusiuose lietuviuose. Gal b t ši lietuvi nutautinimo ir j liejimo rus mas mint tur jo ir Stalinas, kada jis lietuvi delegacijai Kremliuje, pasirašius Vilniaus gr žinimo ir gul vedimo sutart , vaiši metu palink jo: "Stalino kalba buvo baigta tostu ir link jimu, kad Lietuva v l pasiekt tokios galyb s, koki ji tur jo Vytauto laikais".¹¹

Lenkai, gal daugiau pripuolamo atsitiktinumo d ka, gana anksti pasteb jo lietuvi sugeb jim vadovauti slavams. Kaip slavai, lenkai mato arba bent intuityviai jau ia lietuviuose tam tikr savo b do papildym ir stipresn gyvenimišk atram — lygsvaros pajautim . Lenk tautos istorijos kas antras puslapis tiesioginiai ar netiesioginiai surašytas lietuvi . Pradedant Jogaila, kurio karališkoji dinastija ištemp lenkus iš betvark s balos pirmaujan i Europos valstybi tarp , ir baigiant Pilsudskiu-Želigovskiu, tiek išdavikiškos ir smurtiškos žalos padariusiu m s tautai — buvo lietuviai. Visa galerija žymi lenk vad , kult rinink , valstybinink , diplomat buvo ar šiuo metu teb ra lietuviai ar lietuviškos kilm s vyrai. Ir popiežius Jonas Paulius nesigina savo lietuviškos kilm s. Neabejotina, kad Stalinas žinojo lietuvi - lenk istorijos bruožus, gal b t žinojo lietuviško kraujo buvim garsiojoje car Romanov dinastijoje, Dostojevskyje ir t.t., tod l,

keldamas tost, link jo ne vytautin s Lietuvos didyb s, bet lietuviškos kilm s vadov rusams, suprantama, visai kitokiose apy-stovose negu Didžiojoje Lietu- vos Kunigaikštijoje, kuri neabe- jotinai buvo lietuvi valstybin- gumo k riny s ir pa i lietuvi vadovaujama.

Aleksejus Tolstojus, užmin s lietuviams misij išvesti rusus Europ , reikia manyti, ne tuš iai kalb jo. Jis, kaip rašytojas, nu- jaut rusiško b do tr kum ir atsvaros matym lietuviuose. Ta- iau rus masei, jo nuomone, mes turime per maža milijon . Iš tikr j , gal ia ne milijon klausimas, o dar vienos ar dviej pakop tr kumas pas mus pa ius, kuri negal jome pasiekti rusiš- kos vergijos tamsyb se. Rus vergijoje ir lenkoman ujama lie- tuvi tauta prarado ištisus šimt- me ius savai dvasinei k rybai ir tautinei kult rai ugdyti. Antra vertus — graik irgi buvo sau- jel , bet ji sava kult ra ir moks- lu užliejo didžiul Romos impe- rij .

Panašiai, kaip A. Tolstojus kiek anks iau, b tent 1915 m. Petrograde, Ignui Šeiniui kalb jo rus rašytojas Gorkis: “J s, di- del s Rusijos vakar pakraš io tautos, esate mums labai reika- lingos. J s visi laikot s kitokios, pozityvesn s gyvenimo filosofij- os. Esate pastovesnio ir drauge švelnesnio b do, esate vienu žo- džiu — europie iai. M s , rus , siela gal žmoniška ir šviesi, bet

m s kumštys apž lusios šeriais. Rusui ne manoma meilei paglos- tyti, jis gali tiktai sugniužti ir pa- smaugti. J s, baltie iai ir lenkai, užuot nusigr ž , tur tum te ar- iau mus prieiti, tur tum te pasistengti mus pataisyti”.¹²

Kaip prieiti prie ruso ir j bandyti pataisyti, kada jis, išk - l s šeriuot kumšt , nieko dau- giau nežino, ir, svarbiausia, ne- nori žinoti, kaip tiktai tave už- mušti ar pasmaugti? Šitas pa- smaugimas ar užmušimas neb - tinai turi reikšti tiesiogine to žo- džio prasme, bet ir didžiarusiš- ko šovinizmo, imperializmo ar panslavizmo prasme. Gorkis m - s reikalui jokio metodo nenu- rod . Taip pat labai nesiderina, Gorkio manymu, šviesi ruso siela su šeriais apaugusiu kumš iu, nes kumštis ir jo veiksmas vis pirma yra sielos b senos apraiš- ka. Pati žmogiškoji prigimtis stum- te stumia atgal, arba tenka gintis, kada matai tavo gyvybei tykojant smaugl . Gal šioj vietoj, s monin- gai ar nes moningai atsiradusi, ir gl di ta didžioji baltie i ne- apykanta rusui ištis šimtme i eigoje, taip vykusiai išreikšta A. Tolstojaus žodžiais: “Matau vei- dus — paprastus, rusiškus, pa- vargusius, neleidžian ius, kad kas pažvelgt jiems šird . . . Kvaila, sunki rus liaudis”.¹³

Dvasin s lygsvaros tr kumas ir iš to (be kit blogybi) išplaukian- ios netvarkos tvanas yra ru- so buvimo drama ta prasme, kad šita netvarka n ra išorini aplin-

kybi primesta, bet sišaknijus pa ioje ruso prigimtyje tiek giliai, tarsi pats rusas yra tos netvarkos k rinyš. Atseit, tarsi ne rusas daro netvark , bet pati netvarka kuria rus savo egzistencijai pateisinti. Nuo variag laik sveltimieji band rusams duoti šioki toki tvark , bet visi prarado vilt . Vieni iš j patys paskendo rusiškoj netvarkoj ir dingo be aido tarsi bedugn j, o kiti, susitaik su likimu, vegetavo toj netvarkoj ligi savo dien galo. Taip atsitiko daugeliui lietuvi kunigaikš i Didžiosios Lietuvos Kunigaikštijos laikais, paskiau lietuvišku krauju pen tai car Romanov dinastijai, vokie i generolams caro armijoje, pagaliau Leninui, Stalinui ir daugeliui kit . Visi jie buvo ne rusai, visi jie band , net kraujuje skandino, nagaikomis aiž kiet ruso od , bandydami j “tempti”, pritaikinti europietiškam gyvenimo b dui, pat rus nor dami “sueuropietinti”, bet pavarg neatšaukiamai dingo nelygint Napoleono ir Hitlerio armijos klaikiuose rusiškos žiemos p gose ir neišbrendamam rudens li ge.

T klaikiuos netvarkos bruož rusuose Gorkis labai taikliai apib dina: “Pas mus visur netvarka: fabrikuose, mal nuose, o ypa smegenyse”.¹⁴ Dar daugiau. Gorkis mano, kad rusas yra apnuodytas. Ir ne koku žinomu, bet kažkoku nežinomu nuodu. Gorkis sako, kad ruso dvasia “yra indas, pripiltas kažkokio nuodin-

go skys io, ir tas skystis da j! O nelaimingoji Rusija!”.¹⁵ Apsinuodijimas kartais yra pagydomas, o kartais baigiasi mirtimi. Tai fizine prasme. Dvasine prasme yra daug sunkiau. Gorkio išsireiškimas “pripiltas”, reikšt , kad tuos nuodus rusui gal jo ir kas nors iš šalies pakišti, kas nors tuš i ind pripyl nuod , vietoj gero g rimo. Dabar tie nuodai da j. Priešnuodži n ra, nes niekas nežino r šies. Priešnuodžius galima duoti tiktai žinant nuod sud t. Gydant apsinuodijim , nežinant nuod , galima padaryti dar blogiau — pat apnuodyt j nužudyti. Išvadoje gal tume pasakyti, kad bet koks ruso pagydomas yra beviltiškas, nes nežinoma, kokios gelb jimo priemon s jam reikalingos. T beviltiškum nujausdamas, Gorkis ne be reikalo sušunka: “O nelaimingoji Rusija!”. Iš to išplaukia, kad ir apriorinis Tolstojaus si lymas lietuviams “išvesti rusus Europ ” ir Gorkio kvietimas baltie iams bei lenkams nenusigr žti, bet prieti prie rus ir juos pataisyti, neatsižvelgiant rusišk “kumšt , apž lus šeriais” — yra taip pat beviltiškos priemon s, nes nežinoma, ar šitie rusui si lomi “priešnuodžiai” prieš nežinomus nuodus išeit sveikat . Gal rus visa tai dar labiau suluošint . Bet, paprastai, kada žmogiškosios priemon s pasirodo bej g s, ieškoma antgamtni vaist . O toks vaistas yra paliktas, nereikia jo

toli ieškoti. J nurod Marija rus revoliucijos pradžioje 1917 metais Fatimoje. To vaisto receptas tikin i j paguodai, ir ypatingai praktiškam vykdymui bei naudojimui, o karing j ateist pajuokai, yra toks: “Aš noriu, kad Rusija b t paaukota mano Nekal iausiai Širdžiai ir b t vesta kiekvieno m nesio pirm šeštadien atgailos komunija. Jeigu mano prašymas bus vykdytas, tai Rusija atsivers ir bus taika, o jeigu ne, tai ji (Rusija) išplatins savo klaidas visame pasaulyje; prasid s karai ir Bažnyios persekiojimai; daugelis ger j bus nukankinta, šv. T vas tur s daug kent ti, keletas taut bus sunaikinta”.¹⁶

Revoliucija—ruso vidaus išraiška

Kuo rusas gali pasigirti — tai besaikiu siaut jimu. Siaut jimas be mažiausio atsakomyb s jausmo, be pasigail jimo, be jokio apskai iavimo. Vien tik siaut jimas d l siaut jimo. Kas po to seks — nesvarbu. Svarbiausia siaut ti ligi visiško nualpimo: negalvojant, nem stant, braidžioti po krauj , narstyti po liepsnas, sudaužyti visa, kas tik po koj pasipina, neišskiriant ir paties sav s. A. Tolstojus t rusišk siaut jim vaizduoja šitaip: “Kiekvienas iš j , nusismauk s ant ausies kepur su skais iai raudonu viršugalviu, b t trauk s — visu sielos pol kiu — laisvai siausti po neapr piamas platybes, palikdamas paskui save pašvais-

tes ligi dangaus . . . “Ei caro, didži n bernai, skurdžiai ir bedaliai, smukli driskiai, dalykit žem , dalykit auks — viskas tavo, gyvenk”.¹⁷

Rusiška galvosena: niekas nekalia klausimo, kaip bus galima gyventi, jeigu pašvaist s ligi dangaus. Pašvaist ms nuž ravus, liks tik pelenai. Gi iš pelen atstatyti jau reikia daug darbo ir vargo. Bet darbo, ypa s žiningo darbo, vengia rusas. ia ir atsivertia amžina rusiško nepritekliaus praraja, kuri dar niekas nepaj g užpilti ilgoje rus tautos istorijoje. Lietuviškai galvojant — galima juk ir pelenais nepavertus rasti išeit . Ne. Rusas be jokio širdies skausmo sudaužys kepyklas, kuriose jam pa iam duon kepa. Kad jis rytoj bus alkanas ir be duonos k snio — apie tai n motais. Š lsmas visk sudaužyti yra tikslas, bet ne rytdienos duonos k snis. Jam daug mieliau vaikš ioti svaiginan iomis praraj briaunomis, kur viesulai kaukia, žaibai tviska ir kur su kiekvienu kojos kryptel jimu gali nugarm ti melsvo r ko gl b — neišmatuojam gelm . Kankinamas išvidin s tampos, rusas m gsta klaikius bandymus: nulkti bedugn n ar nuklysti rib nežinan ias klaikumas. Puškinas, net pats b damas rusas, šiurpulingai sušunka: “Neduok Dieve matyti rus maišt — beprasmišk ir nežinant pagailos. Tie, kurie pas mus sugalvoja visokius perversmus, yra arba jauni ir ne-

pažsta m s liaudies, arba žmon s kietaširdžiai, kuriems svetima galvel tik kapeikos dalel , bet ir sprandas savasis — tik grašis”.¹⁸

Rusas kupinas jam pa iam nesuprantam fantazij . Paker tas nieko bendra su tikrove neturini svajoni , o š lsmo ugnies svilnimas, rusas sudaužys ir k d , ant kurios pats s di. Š lsmo kvaituly svetima gyvyb nieko nereiškia, lygiai kaip ir savoji. Rusui tik reikia duoti tinkamoj vietoj ir reikiamu metu jo tuolai kin b sen atitinkant signal . Jis šoks kaip lunatikas ir darys siaubingus darbus, prašokan ius net ir rus iššaukusio burtininko fantazij . M s laikais toks kietaširdis, kuriam “svetima galvel tik kapeikos dalel ” buvo Leninas, sugeb j s pagauti rus didžiajam jo tautos istorijoje kruvinam š lsmui, ir drauge su savo p dinu Stalinu nurung žmonijos pabais Atil . Štai to rib nežinan io š lsmo ne vykdoma fantazijos iškarpa: “Po pusme io visiems amžiams panaikinsime pa i prakeikt j blogyb — pinigūs . . . Nei bado, nei skurdo, nei pažeminimo . . . Imk, kas tau reikalinga, iš visuomeniško sand lio . . . Draugai, o iš aukso mes pastatysime vieš sias išvietes . . .”¹⁹

Ir niekada, gal b t, gyvenimas iš fantastišk svajoni taip žiauriai nenusikvatojo kaip iš šiuolaikin s rusiškos tikrov s, kurioje ir badas ir skurdas neretas sve-

ias ir duonos kepal lis ilgoje eil je nevisada tesulaukiamas.

M s judrusis Vaižgantas irgi steb josi rusais bei j sugeb jimu tuo pa iu metu b ti švelniausios širdies žmogumi ir vagemi bei galvažudžiu sekant akimirksn : “Keisti tie rusai ir tikrieji, ne iš lietuvi virt gudai, švelniausios širdies, žmoniškiausio b do b dami, jie gali tuo pat žygiu b ti vagys ir galvažudžiai; ir savo gyvyb už artim pad ti, ir ia pat to pat artimo gyvyb policijai atiduoti, kad prazudyt ”.²⁰

Pas rus n ra mums suprantamos dvasios lygsvaros, pastovumo, gyvenimo logikos ar moralini sait . ia šokama nuo vieno kraštutinumo prie kito: ia tiro nas, ia vergas, ia kvailumas, ia gyvuliškumas. Aukso vidurio rusui n ra. Jis — kraštutinum žmogus, besaikis š lsmas.

Rusiški žiaurumai

Daugeliu atvej — jeigu ne visais — lietuviui sunku suvokti rus , sunku siskverbti jo tamsios sielos labirintus ir bent dalinai suprasti, kas ten — tose tamsyb se — vyksta: žmogžudžio godulys d l papras iausio menkiekio maišosi su atgailautojo malda. Dostojevskis pasakoja šitok keist ir kartu žiaur vaizdel : “Du valstie iai, ir pagyvėn , ir negirti, ir seni paž stami, bi iuliai, atsig r arbatos ir panor j kartu vienoje kamar l je miegoti. Ta iau vienas nuži r j s,

kad antras turi sidabrin laikrod -
l su gelton karoliuk raište-
liu . . . Tasai žmogus buv s ne
vagis, net doras ir, kaip valstie-
tis, visiškai ne vargšas. Bet jam
taip patik s tas laikrodis ir taip
j gund s, kad jis pagaliau neiš-
t r j s: pa m s peil ir kai bi-
iulis nusigr ž , pris lin s prie
jo atsargiai iš užpakalio, prisitai-
k s, pak l s akis dang , per-
sižegnoj s ir karštai pasimeld s
'Viešpatie, atleisk man d l Kris-
taus' — vienu kir iu papiov s
bi iul kaip avin ir pasi m s
laikrod ".²¹

Pasakytume, nužudytas žmo-
gus be jokio reikalo. Net be ma-
žiausio apskai iavimo — vien tik
d l to, kad laikrodis patiko, O
žudikas buvo doras žmogus, pa-
siturintis — nusmeig savo bi iu-
l tarsi avin . Net ir abejotinos
moral s lietuvis grei iausia t
laikrod b t tikrai pavog s, bet
nežud s ir dar prieš žmogžudy-
t nesišegnoj s ir praš s Dievo
atleidimo. Tokie reiškiniai gali
rasti vietas tik nesubalansuotoj
dvasioj ir pairusioje psichikoje.

O štai rusai darbininkai stato
nam . Netolimai didel duob su
gesinamom kalk m. t verdan-
i mas nei iš šio, nei iš to
m rininkai met juod šun .
"Šuo dega, jam išsvilo akys
springdamas jisai st g ioja, m š-
lungiškai stengiasi išplaukti, o
darbininkai, baltuose garuose ir
dulk se stov dami aplinkui skie-
din , juokiasi ir ilgais maišikliais
taukši šuniui per galv , panar-

dindami perkreipt snuk tiršt ,
degan i pieno baltumo mas ".²²

Kas sugeb t atsakyti, kod l
rusas tai daro? Kam taip baisiai
kankinamas nieku ned tas gyvu-
l lis? D l ko? Kam? Ar savam
džiaugsmui, matant gyvulio kan-
ias, ar rusiškos sielos nerimui
užgniaužti, ar iš viso gimtam sa-
dizmui patenkinti? "Mes tai
sau, — tar vaikinai geraširdiš-
kai šypsodamasis, — baisiai juo-
kingai jis teli škuojasi".²³ Niekas
iš j nekalba apie šunelio kan-
ias verdančiose kalk se, niekas
to gyvul io nepagaili, o tik šyp-
sosi, kad jis baisiai juokingai te-
li škuojasi . . . Suprask, kad nori,
ruso siel ir jo galvosen !

Arba v l, štai rusas teis jas.
"Teisme jis neseniai dvi savai-
tes kasdien s d jo . . . vis teis . . .
Pareidavo iš ten piktas, išal-
k s . . . Virtuovo žnypl mis sugny-
ba man kr t ir suka, ir suka . . ."²⁴
Reiškia, jam teisme sigr sta by-
las nagrin ti, prisinervuoja, iš-
alksta, tai kurgi atsigriebsi, kur
ištiesi viduje susitvenkus t ž-
mast ? Par j s namo savo žmonai
žnypl mis kr tis suka. Lyg tai-
kydamasi šio žiaurumo s skam-
b ir ieškodamas rusiškam buvi-
mui atsakymo, echovas aprašo
vaik z , kuris, išsitrauk s i kibi-
ro gyv žuv , j triauškia. Kram-
to jis gyv žuv ne d l to, kad
b t baisiai alkanas, bet vien d l
to, kad kramtydamas gyv jau ia
tam tikr malonum , ar tai žuvies
kan iomis, ar vien tik d l to,
kad kramto gyvat . "Jis ištrauk

iš burnos žuvies uodegait, meilčiai j paži r jo ir v l sikišo burn . Kol jis kramt ir griekš jo dantimis, Jegoruškai atrod , kad jis mato prieš save ne žmog . Papurt s Vasios smakras, jo apiblaususios akys, nepaprastai aštrus reg jimas, žuvies uodegait burnoje ir meilumas, su koku jis krimto gruzl , dar j panaš gyvul ”.²⁵

Gyvuliškumo pradas yra ruso prigimtyje. Kankinant k nors, tas gyvuliškumas prasimuša net veide. Rusas tarsi išsako save. Tas pradas toks stiprus, kad rusas verks, bet kankins. Pats ašaras lies, bet aukos nepaleis ligi j nukankins. Tada rusas jausis atlik s k tai tokio, išvidin spaudim palengvin s. Jis nekels klausimo, gerai ar blogai, kad kas nors ken ia. Sovietin s vergstovyklos su mirtinink kolonomis yra to rusiško gyvuliškumo išsiliejimas. Juk iš žmoni kan i n ra jokios praktiškos naudos nei sistemai, nei valstybei. sik niju sio pyk io t žimas ver ia kankinti. Ir patys kankintojai kankinasi užliedami savas kan ias besaikiu girtuokliavimu bei klaikiomis orgijomis. “Rus žmogus ne jau ia valdžios saiko ir jeigu iškankintam duosi rankas valdži , tai jis nedelsdamas pats visus ims kankinti”.²⁶

Rusai niekada nek l klausimo, kad jie Lietuv okupavo ir šimtus t kstan i išvež mir iai Sibir . Jie, girdi, nusikalt liai. Ir Lietuv reik j užimti. Bet

jie labai garsiai r kauja, jog lietuviai, vokie iams kar pradedant, sukil prieš rusus. ia, anot j , esanti išdavyst , kolaboravimas su priešu, t vyn s išdavimas — visa tai baudžiama mirtimi. O tiesa yra labai paprasta: jeigu rusai neb t Lietuvos okupav , tai neb t buv nei sukilimo, nei kolaborant , nei kažkoki nusikalt li . Ruso tiesa visada yra persikreipus. Pats rus rašytojas Turgenevas labai teisingai pasteb jo, kad ruso ne tik kepur , bet ir smegenys ant šono. Iš tos persikreipusios pad ties rusas sprendžia ir apie kitas tautas bei j teis gyventi bei kurti.

Tarp nieko ir tikrov s

Gorkis savo raštuose nurodo, jog kažkoks pasiuntinys apie rusus išsireišk : “Su šia tauta galima daryti visk , ko tik sigeidžia valdžia. Ji pati nieko nesupranta ir, niekuo nesidom dama, gyvena lyg sapne, girta ir tingi”.²⁷ Pasakytume, tas Gorkio min tas pasiuntinys gan tiksliai rusus susp jo pamatyti ir charakterizuoti. Girtumas, tingumas, o ypa gyvenimas sapne yra praktiškojo buvimo stabdis. Rusiška pažanga eina v žio žingsniais, o ir ta pati nuolat kankinama nepabaigiamos netvarkos. Turgenevo veik jas net šitaip rodin ja: “Rusija atsiliko nuo Europos; reikia j past m ti. Mus tikin ja, kad mes esame jauni — tai nes mon ; o be to mums tr ksta išradin gumo; pats Chomiakovas prisipa-

ž sta, kad mes n pel ms sp st
nesame sugalvoj . Vadinasi, mes
noroms nenorams turime skolin-
tis iš kit . Mes ligoniai, sako
Lermontovas, — aš sutinku su juo;
ta iau mes ligoniai tod l, kad esa-
me tik pusiau tap europie-
iais”.²⁸

Stagnacin b kl ypa ryški
dabartin je sistemoje. Tokie per-
sikreip terminai, kaip “tarnavi-
mas liaudžiai”, “socialistinis rea-
lizmas”, “marksizmo - leninizmo
pagrindai” arba Maskvoje s din-
io politbiuro nario rinkimas ko-
kio nors provincijos kol kio susi-
rinkimo prezidium ir daugelis
panaši nuobodulio bei neriboto
bukumo reiškini tempiami iš
vieno dešimtme io kit be k -
rybin s dvasios, be supratimo,
k tie terminai iš viso reiškia.
Ne be reikalo A. Tosltojus š k-
teli; “Proletariato diktat ra! Ko-
kie žodžiai! Kvailyb ! Ak, rusiš-
koji kvailyb !” Ir ia pat ištaria,
pasakytume, pranašiškus žo-
džius: “O mužik lis! Ak, mužik -
lis! Baisiai jam atsir gs tie jo
darbai . . .”²⁹

Rusai, kopijuodami Vakarų
ima iš ten visa, k tik randa:
gera ir bloga. Bet ir tas pa-
mimas yra savotiškas — rusiškas,
jie savaip pertvarko — daugiau-
sia blog ja prasme — pagadina,
iškraipo arba ne visai taip su-
pranta, kaip tikrumoje dalykai
yra. Net Lermontovas, pasteb j s
š rusišk pasinešim išvirkš i
dalyk esm , rašo: “Anglijoje, pa-
vyzdžiui, bankrotas yra amžina

negarb , pakankama priežastis
savižudybei. Nepadori išdaiga
Vokietijoje visam gyvenimui už-
daro duris padori visuomen . . .
O pas mus? . . . Žinomas kyšin-
kas visur labai gerai priimamas;
jis pateisinamas fraze: “Ei, kas to
nedaro! . . .” Bailys visur mielas
sve ias, nes jis ramus žmogus”.³⁰

Komunizmas irgi yra vakarie i
“paskola” rusams. Bet rusai j
savam kraujuje išmaud , savaip
perdirbo, daug kur kitaip išsi-
aiškino, arba suprato išvirkš ia
prasme, o, kas svarbiausia, prie
viso rusiško “perdirbimo” prid-
jo neišpasakytai didel š st ru-
siško žiaurumo, sadizmo, ataud
rusiško šovinizmo stakl se, apav
rusiško imperializmo batais, pri-
siuvo panslavizmo barzd , api-
purkšt rusiško misticizmo kve-
palais, apgaub spalvota slavofil
skraiste ir paleido ši baidykl
pasaulio taut laisvint komuniz-
mo vardu. Jugoslavai, kinai šito
rusiško “sve io” nepri m ir j —
geografin s pad ties ar milijon
gausumu — išvijo iš savo nam .
O rusas mužik lis jau sumok jo
baisi s skait ir j toliau tebe-
moka. Ir galvos d l to per daug
nekvaršina. Taip, matyt, reikia,
taip yra ir taip bus gerai. Nors
juoda duona ir su nepritekliais,
bet juk degtin l s siurbk ligi
apalpimo! Rus “tauta pripratusi
prie nelaisv s, prie žemo, nežmo-
niško vergavimo tiems, kurie vis
daugiausia daro jai bloga”.³¹

ia, tur b t, gl di dalis to atsa-
kymo, kod l rusuose gal jo soste

išsilaikyti visokie kraugeriai, tironai ir žmogžudžiai. Jeigu rus istorijoje daugiau nei du tre daliai valdov buvo nužudyti, tai tiktai varžybose d l sosto vairiausi konkurent . Didel dalis t nužudyt buvo paskelbti šventaisiais, nes jie, es , mir už "švent rus žem ", už slav sost , už pravoslavij . Net ir Lietuvos karaliaus Mindaugo žudikas, Alš n kunigaikštis Daurmantas yra rus švent j s raš Dovmont vardu. Net toks tironas kaip Jonas Žiaurusis irgi yra šventasis. Tas šventumas — žinoma, rus supratimu — kyla iš valdovo primato. Valdžia kyla iš Dievo. Tegu valdovas ir gyveno nekrikš ioniškai, bet jo, kaip valdovo, žodis buvo šventas. Nuo šitokio rusiško aiškinimo ir kelias šventuosius yra netolimas.

Sutvarkyk, velnio vaike

Gorkis, pats b damas rusas, klausia: "Kas yra Rusija — žinai? Galo neturi toji Rusija: daubos, pelk s, step s, tyrai — reikia visa tai sutvarkyti, ar ne, velnio vaike? Jai visko reikia, žinau aš, skersai išilgai esu j vaikš ioj s, darbo joje dviem šimtme iam susikrov ! Štai ir dirbk, ir tvarkyk j !"³² O tuo tarpu rusai daro visai atvirkš iai. Vietoje darbuotis savoje žem je jie grobia svetimus kraštus, naikina tautas, alina užgrobtus kraštus. Šiandienin je sovietin je Rusijoje yra apie 180 tautini grupi , kurioms Rusija n ra jokia t vyn .

Kad ir tokiame lietuviškam krašte, Rytpr siuose, išnaikinti net amžiais buv lietuviški vietovardžiai. Savam krašte turi darbo dviem šimtme iam, o Karaliau-iaus krašt pavert p styn mis. Ir ia kažkokia nesuprantama j ga ver ia rus iš lygsvaros. "Ruse, kurgi tu veržies? Atsakyk! Neatsako".³³ Suprantama, kad atsakymo n ra ir negali b ti, nes koks gi lygsvaros neturintis žmogus atsakys, kad ir savo, bet jam pa iam nesuprantamus veiksmus. Lunatikas vaikš ioja sienomis ar stogais vien tik d l to, kad j išvidin s j gos ver ia vaikš ioti, kol, žinoma, paslyd s užsimuša. Šioje vietoje tinka taiklus Lenino posakis: "Aš nežinau, kiek kvailys i turi padaryti rusas, kad nuo j atprast ".³⁴

Grobimo bei pl šimo politika yra sena kaip ir pati Rusija. Žud tautas ir pl t ribas. Ne iš gero baškir kalboje ruso vardas reiškia eng j , suk i . Kiek ligi šiol rusai yra išnaikin svetim taut ar tautini grupi — j istorija apie tai tyli. Bet pas rusus buvo ir teb ra š kaliotoj : "Taikos nebus tol, kol nepadarysime tokios tvarkos, kad m s žandaras gal t vienodai lengvai vykdyti t pat sakym Vilniuje, Paryžiuje ir Stambule".³⁵ Šiuo atžvilgiu A. Tolstojus yra pasak s aukso žodžius: "Banditizmas mums gimtas . . . Biauri tauta".³⁶

Rusiškam charakteriui taip pat dar b dinga tai, kad visi rusai,

be labai maž išim i , užsigr - t grobimo liga. Nedalomos Rusijos šalinink buvo pilna caristin je Rusijoje: tiek kariuomen s vadai, tiek visuomenininkai, tiek pagaliau patys rašytojai palaik svetim taut grobimo id j . Puškinas garbino car už lietuvi - lenk sukilim (1831 ir 1863 m.) numalšinim . Garsieji rus rašytojai kaip Lermontovas ir Levas Tolstojus tarnavo karininkais Kaukaze ir skerd ia sukilusias tautas. Savo gausiuose raštuose jie niekada t taut neužtar ir nereikalavo joms laisv s. T taut skerdynes jie laik išlaisvini mu. Levui Tolstojui Nemunas buvo Rusijos siena: "Napoleonas dav sakym persikelti per Nemun ir priešakiniai jo kariuomen s pulkai, atst m kazokus, perženg Rusijos sien ".³⁷ O kas lie ia rusiškus komunistus, tai iš praktikos matome, kad jie yra ir pasiliko tie patys rusai imperialistai. Tik spalvos kitos ir š kiai kiti, bet siekimai tie patys. Ne be reikalo ir Leninas, pasteb j s t rusiško charakterio nepagydom yd , sušuko: "Pakrapštyk vien kit komunist ir rasi didžiarusišk šovinist ".³⁸ O tas šovinistas, d damasis gudriu, savo tikslus aiškina naiviai, b - dingai rusiškai: mes neiname taut pavergti — mes einame jas išvaduoti. Bet kadangi reakciniai sluoksniai m s ištiestos broliškos rankos nepri m , tur jome pavartoti savas priemones. Anot Šaltykovo: "kart kiškis nusikalto

vilkui už tai, kad nety ia prab - go netoli jo guolio. Vilkas sušuko: stok. Bet kiškis b go. Vilkas pagavo kišk : "Už tai, kad tu pirmo mano žodžio nepaklausai ir nesustojai, štai mano teismas ir nuosprendis: atimsiu tau gyvast , sudraskydamas gabalus".³⁹

Caristin Rusija pravoslavijos vardu jo tautas išganyti, kaip jas išgan Kristus. Katalikyb nujusi paskui velni , tod l reikia jos kelius pataisyti, išvaduoti iš velnio žabang . Tarybin Rusija eina tautas išvaduoti iš kapitalizmo vergijos, iš religini prietar . Rus armija vykdanči švent j išvadavimo misij , kai tuo tarpu kit taut laisv s kovotojai vadinami banditais ir žmogžudžiais.

Taip jau turb t K r jas sur d š žemišk j gyvenim , kad žmogus daugiausia kalba apie tai, ko mažiausiai turi. Ligonis šneka apie sveikat , kalinys apie laisv , beturtis apie turtus ir t.t. Atskiros tautos turi išsiugd kiekviena savo specifinius siekimus. Susirink vokie iai tuojau pradeda kalb ti apie virtuv , anglai apie prekyb , pranc zai apie moteris, lietuviai apie žem , o rusai nepabaigiamai gali šnek ti apie Rusijos reikšm , jos ateit : "Žiautaros, žiautaros jie t klausim kaip vaikai gumos gabaliuk : nei sunkos, nei skonio. Na, ir žinoma, klius ta proga supuvusiems Vakarams. Keistos šnekos, ar ne? Duoda garo jie mums visais

punktais, tie Vakarai — o supuv !
Ir kad bent iš tikr j niekintume
juos . . . Keikti juos keikiam, ta-
iau tik j nuomon ir verti-
nam”.⁴⁰

Taut psichika ir veikimo me-
todai nesikei ia šimtmeiais.
Vieni lazda ima už vieno galo,
kitiems patogiau už kito. Ta iau
rezultatas tas pats. Pad tis ne ki-
tokia ir šiandien. Pasikeit tik
vardai ir s vokos. Tarybin prop-
aganda kasdien išpila t kstan-
ius sparnuot žodži supuvusi
Vakar adresu, o ia pat apsi-
suk perka iš j kvie ius, kopi-
juoja technik ir ausis pastat
klausosi vakarie i nuomon s.
Susidaro keistas suktinis aplink
stal , arba kaip Lermontovas juo-
kauja: “Be kvaili pasaulyje b t
labai nuobodu”.⁴¹ Ta iau Turge-
nevas rim iau pažvelgia reikal .
Jis savuosius sp ja nesispardyti
ir susim styti apie galimas pasek-
mes ateityje. Turgenevas pasa-
koja kaip vienas rusas ant Tabo-
ro kalno randa kaukol ir, kaip
b dinga ruso elgsenai, t kaukol
paspiria. “Ko tu mane spardai?
Mok jau gyventi, moku ir dulk -
se gyventi — ir tau taip bus”.
Ir tikrai: Vaska šoka per akmen
ir vos neperšoka, bet kulnas už-
kliuvo ir jis galv nususuko. Šia
proga turiu pasakyti, kad mano
draugams slavofilams, dideliems
m g jams spardyti kiekvien ne-
gyv galv ir supuvusias tautas,
vert t susim styti d l šitos by-
linos”.⁴²

Draugas, bet ne man
Nerusai nepasitiki rus tauta,
o rusai nepasitiki pastarosiomis.
Nepasitik jimas išplaukia iš pa-
i rus nepastovumo, nes nie-
kas negali b ti tikras, k rusas
sugalvos ir kaip jis elgsis net da-
v s iškilming pasižad jim .
Jeigu lietuviai sako, kad “pr sas
(vokietis) po piet kvailas” ir ta-
me posakyje yra šiek tiek raci-
jos prisivalg s ger piet vokie-
tis aptingsta), tai d l ruso negali
b ti tikras nei vien pusdien .
B dinga, kad rusais nepasitik jo
net patys komunizmo k r jai.
Vieni iš j ži r jo rusišk ne-
pastovum , netvarkingum bei
dvideidiškum . Kiti mat Rusij
kaip beviltiškai atsilikus krašt ,
apgyvent girtos tautos, nieko
gero nežadan ios apart žv rišku-
mo, barbaruos europie iui nesu-
prantama galvosena bei elgsena.
Jau 1856 m. Marksas skelb ,
kad agresyvi Rusijos politika ne-
pasikeit nuo Riuriko laik . Mark-
sas vis laik bijojo, kad rusai
ne filtruot kalmuk kraujo Eu-
rop . Tuo klausimu Marksas pa-
raš 14 straipsni “New York
Daily Tribune” prieš rus pan-
slavizm , iš kuri nei vienas ne-
buvo atspausdintas.⁴³

Kai revoliucijos pradžioje Le-
ninui buvo prikišta, jog jis savo
id j k nijimui beatodairiai žu-
do rus taut , tai Leninas t
priekaišt trumpai atsak : “Nusi-
spiaut man Rusij ”.⁴⁴ O kai Mark-
sas sitrauk diskusijas su Ba-
kuninu, tada jis pasak visai gerai

mums suprantamus ir teisingus žodžius: "Aš nepasitikiu nei vienu rusu".⁴⁵

Didel abejingum ir net beviltiškum sav ja tauta yra pareiš- k s Turgenevas, kuris, kaip rusas, be abejo, geriau pažinojo savo taut negu kas nors kitas iš šalies ir, kaip rašytojas, giliau žvelg dvasin ruso b sen . Jis nei vienu atžvilgiu neranda teigiamo motyvo intelektual diskusijose, o tuo labiau eilinio muzik lio gyvenime. Savo pesimistin gai- d apie rus taut Turgenevas išreiškia sekan iais žodžiais: "Mes pl kiam s d l niek , sam- protaujame apie kažkok men , intuityv in k ryb , apie parla- mentarizm , apie advokat r ir velnias žino apie k , tuo tarpu, kai ia svarbu kasdien in s duo- nos klausimas ... Ir pati laisv , d l kurios r pinasi vyriausy b , kažin ar išeis mums naud , nes m s muzikas pasiryž s net pats save apvogti, kad tik gal - t prisilakti smukl je svaiga- lo".⁴⁶

Išnašos

1. Aleksiejus Tolstojus, Kan i keliai, t. III, Vilnius, 1972, pusl. 21.
2. Turgenevas, D mai, Vilnius, 1971, pusl. 31-32.
3. Aleksejus Tolstojus, Kan i keliai, t. III, Vilnius, 1972, pusl. 8.
4. Leninas, raštai, t. 36, Vilnius, 1958, pusl. 398.
5. Turgenevas, Naujasis baras, Vilnius, 1974, pusl. 195.
6. Dostojevskis, Broliai Karamazovai, t. I, Vilnius, 1960, pusl. 398.

7. Gorkis, raštai t. 16, Vilnius, 1956, pusl. 119.
8. Gorkis, raštai t. 14, Vilnius 1956, pusl. 185.
9. V. Juodeika, Didžioji iliuzija, Bos- ton, 1978, pusl. 127.
10. K. J ra, Monsinjoras, Boston, 1979, pusl. 79.
11. S. Raštikis, Kovose d l Lietuvos, t. 1, Los Angeles, 1956, pusl. 623—4.
12. I. Šeinius, Raudonasis tvanas, Talka, New York, 1953, pusl. 183.
13. A. Tolstojus, Kan i keliai, t. II, Vilnius, 1972, pusl. 247.
14. Gorkis, raštai T. X, Vilnius, 1955, pusl. 537.
15. Gorkis, raštai t. VII, Vilnius, 1955, pusl. 634.
16. L. Gonzaga da Fonseca, vert kun. M. Vembr , Marija kalba pasauliui, Boston, 1951, pusl. 35.
17. A. Tolstojus, Kan i keliai, t. III, Vilnius, 1972, pusl. 20.
18. A. Puškinas, Apysakos, Kapitono duk- t , Vilnius, 1970, pusl. 422.
19. A. Tolstojus, Kan i keliai t. III, Vilnius, 1972, pusl. 9.
20. Vaižgantas, Pragiedruliai, t. I, Vil- nius, 1969, pusl. 184.
21. Dostojevskis, Idiotas, t. I, Vilnius, 1971, pusl. 287.
22. Gorkis, raštai t. VII, Vilnius, 1955, pusl. 253.
23. Gorkis, ten pat.
24. Gorkis, raštai t. III, Vilnius, 1954, pusl. 258.
25. echovas, raštai t. V, Vilnius, 1961, pusl. 205.
26. Gorkis, raštai t. VII, Vilnius, 1955, pusl. 485.
27. Gorkis, ten pat, pusl. 482.
28. Turgenevas, Bajor g žta, Vilnius, 1972, pusl. 127.
29. A. Tolstojus, Kan i keliai, t. II, Vilnius, 1972, pusl. 20.
30. Lermontovas, M s laik herojus, Vil- nius, 1963, pusl. 187.
31. Gorkis, raštai t. VII, Vilnius, 1955, pusl. 482.

(Nukelta 74 pusl.)

SOVIETAI TEISIA TIES

Bet nuteista tiesa bumerangu sužeidžia teis jus

1974 rugpi io 27 d. okupacin s valdžios saugumas Lietuvoje suareštavo niekam nežinom viduramž moter Nijol Sad nait . Kratos metu pas j rasta rašomoji mašin l , prad tas perrašyti Lietuvos Katalik Bažny ios Kronikos 11-tas numeris ir dar keli tos pa ios Kronikos numeriai. Šitokia sovietin je sistemoje “inkriminuojanti” medžiaga buvo pakankamas pagrindas Nijolei Sad naitei sudaryti baudžiam j byl . Teismas vyko dvi dienas, 1975 birželio 16-17 d.d., ir kaltinamoji buvo nuteista trim metam griežto režimo lagerio ir trim metam ištr mimo už “antisovietin propagand ir agitacij ”. Teisiamoji atsisak advokato ir teisme gyn si pati. Jos teisme pasakytas paskutinis kaltinamosios žodis pasiek laisv j pasaul , ir Nijol Sad nait per trump laik tapo labiausiai žinoma lietu v moteris už Soviet imperijos rib . Jos herojiškas laikymasis teisme ir Sibire, jos meil tiesai ir ištikimyb Dievui ir Bažny iai tapo inspiruojan iu pavyzdžiu lietuvi iševijai ir šimtams t kstan i , o gal ir milijonams kit taut žmoni , kurie sek Sad nait s dram ir r pinosi jos likimu.

Iš koncentracijos lagerio išjusi Nijol Sad nait Sibiro tremtyje

1980 liepos 9 d. Sad nait , atlikusi šešeri met neteis t bausm , sugr žo iš Sibiro. Paž stant sovietin s teis s pagrindus ir praktik , reikia laukti, kad saugumas ir toliau nepalikis Sad nait s ramyb je. (Sad nai-

DARBAI

tei ir Petkui skirt poeto Bernardo Brazdžionio eil rašt skaityk "Laisv" 78-115 nr.).

Paskutinis Sad nait s žodis teisme

"Noriu jums pasakyti, kad visus myliu kaip savo brolius ir seseris ir jeigu reikt, nesvyruodama už kiekvien atiduo iau savo gyvyb. Šiandien to nereikia, bet reikia pasakyti jums akis skaudži ties. Yra sakoma, kad teis peikti ir barti turi tik tas, kuris myli. Pasinaudodama ta teise ir kreipiuosi jus. Kiekvien kart, kai teisiami žmon s už "Lietuvos Katalik Bažny ios Kronik", labai tinka Putino žodžiai:

"Ir tribunoluos išdidžiai

Teisiuosius smerkia žmogžudžiai.

J s minate altorius,

Nuo j s statymo sugriuvo ir nuod m s ir doros" . . .

J s puikiai žinote, kad "Lietuvos Katalik Bažny ios Kronikos" r m - jai myli žmones ir tik todėl kovoja už j laisv ir garb, už teis naudotis s žin s laisve, kuri visiems pilieiams, neži rint j sitikinim, garantuoja konstitucija, statymai ir Žmogaus teisi deklaracija, ir kad visa tai b t ne tik graž s žodžiai ant popieriaus, ne melaginga propaganda, kaip ligi šiol, bet kad b t

realiai gyvendinta. Juk Konstitucijos ir statym žodžiai yra bej giai, jei netaikomi gyvenime ir visur viešpatauja teisinta tikin i j diskriminacija. "Lietuvos Katalik Bažny ios Kronika", tarsi veidrodis parodo ateist nusikaltimus prieš tikin iuosius. Kadangi nedoryb nesigroži savo šlykštumu, jai baisu pažvelgti savo atvaizd veidrodyje. D l šios priežasties J s neken iate vis t, kurie nupl šia j s melo ir veidmainyst s šyd. Ta iau d l to veidrodis nenustoja savo vert s! Vagis atima iš žmogaus pinigais, o J s apipl šiate žmones, atimdami iš j tai, kas brangiausia — ištikimyb savo sitikinimam ir galimyb perduoti tik jimo turt savo vaikam, jaunajai kartai. O juk 1960 met vasario 14 - 15 dienos "Konvencijos d l diskriminacijos švietimo srityje" 5-tame straipsnyje reikalaujama užtikrinti t vams religin ir moralin vaik aukl jim pagal savo sitikinimus . . .

Ir j s džiaugiat s pergale??? Virš ko tad kyla j s pergal s triumfas? Virš moralini griuv si, virš milijon nužudyt negimusi k diki, virš išniekintos žmogaus vert s, virš menk, suniekš jusi žmogi kš i, apkr st baime ir gyvenimo aistros nuodais. Visa tai j s vaisiai. Teisingai J zus Kristus pasak: "Juos pažinsite iš j darb vaisi".

JAUNIMAS AVANGARDE

Demokratiškai besitvarkanti Lietuvi Bendruomen vystosi lyg sveikas medis: kamienas laiko storas ir plonesnes šakas, kurios leidžia naujas met ges, pumpurus, sklėdžiasi žiedais ir neša vaisi. Simbolin kalb pervedus tiesiogin, veik visuose Lietuvi Bendruomen s organuose — PLB valdyboje, krašt valdybose, tarybose ir daugelio apygard bei apylinki valdybose sutiksime vis generacij atstovus, nors pagrindin lietuvišk atsakomyb pilnai jau yra prisi mus i vidurinioji karta. Šitok LB-n s vystym si reikia laikyti veik stebuklu, turint galvoje objektyvias tautin ms bendruomen ms nepalankias s lygas ir nesurprantamiems tikslams tarnaujan ias iš m s pa i kilusias griaunan ias rikiutes.

Kai kas savo laiku b kštavo, kad besikurianti Pasaulio Lietuvi Jaunimo s junga pasuks savais keliais.

Ta iau nuog stavimai nepasitvirtino. Nors k rimosi pradžioje iš pa io jaunimo tarpo buvo bals, gundan i PLJ s jungai laikyti distancij nuo Lietuvi Bendruomen s, ta iau Bendruomen s vadov pagarba demokratiniams principams, taktas, ištvermingas pasiaukojimas lietuviškam darbui ir brutali os neatsakomyb žmoni atakos prieš Bendruomen ir jos veik jus lietuviškame gyvenime aktyviai besireiškian i jaun j kart pilnai rikiavo Lietuvi Bendruomen s eiles. Jaunoji generacija, bent kalbant apie JAV-es ir Kanad, yra ne iliuzorin, bet reali lietuviškos gyvyb s neš ja. Jau dabar šis jaunimas Lietuvos laisvinimo veikl ateina su nauja dinamika, naujomis id jomis ir nauja veiklos taktika. Š teigim norime pailustruoti trimis pavyzdžiais.

“ Laisv ” redakcija

DEMONSTRACIJOS PHILADELPHIJOJE

Birželio 14-15 d.d. vyko Baisiojo Birželio vyki pamin jimas, kurio centre buvo jaunimo suorganizuotos demonstracijos, susilaukusios atgarsio visuose Philadelphiajos žini kanaluose: amerikie i spaudoje, radijo ir televizijos programose. Jau keleri metai Philadelphiajos lietuviai

reikšmingais lietuvišk šven i min jimais išeina iš savos parapijos rib ir atsigr žia gyvenamo krašto visuomen, kada dar 90% kit vietovi min jimai neišsimuša iš nuostolingos rutinos: sve io prelegento paskaita, rezoliucij pri mimas, dainos, auk rinkimas.

Šiais metais 40 Lietuvos okupacijos sukaktis ir Baisiojo Birželio vykliai Philadelphijoje v l prasmingai pamin ti jungtin mis Philadelphijos LJ s jungos skyriaus, LB Philadelphijos bei pietin s New Jersey apylinki ir latvi jaunimo pastangomis.

Planavimas prasid jo balandžio m nes, kai Philadelphijos LB apylink s valdyba papraš jaunimo s jungos skyri suruošti k nors naujo, kad visuomen s d mesys b t tikrai atkreiptas Lietuvos okupacij ir birželio vykius. Kadangi jaunimas jau tur jo patirties 24-ri valand bud jimo organizavime 1978 m. Vasario 16-tos proga, nutarta t pat pabandyti, tik didesniu mastu. Buvo nuspr sta bud jim ruošti birželio 14-15 savaitgal, skersai gatv s nuo Laisv s Varpo ir Nepriklausomyb s Sal s. ia yra aikšt — graži, erdvi. Rimantas ir J rat Stirbiai, pagrindiniai organizatoriai, išr pino leidimus.

Kol jaunimas ruoš si bud jimui, Philadelphijos LB apylink s valdyba išr pino audiencij pas Philadelphijos arkivyskup kardinol John Krol. Audiencija vyko geguž s 21 d. Jos metu kardinolui paaiškinta apie 40 met okupacijos sukakt, Lietuvos Katalik Bažny ios Kronikas, tikin i j pad t Lietuvoje. Taip pat kardinolas buvo paprašytas paskelbti birželio 15-t dien Maldos Diena už Lietuv visoje arkivyskupijoje. Kardinolas sutiko ne tik paskelbti Maldos Dien, bet dar paskirti vis puslap Lietuvos klausimui The Catholic Standard and Times. Philadelphijos ir Allentown vyskupij katalik savitraštyje.

Dvi savaites prieš numatyt min jim jaunimas prad jo smarkiai

ruoštis. Planuota, pos džiauta, dirbta. Buvo paruošti pranešimai dienrašiams, televizijos, radijo stotims, padaryti trys didžiuliai plakatai su bud jimo tiksl nurodymu: "Pamin ti . . ." (To commemorate), "Li d ti" . . . (To mourn), "Protestuoti" . . . (To protest); padidinti keli m s rezistent atvaizdai, surašyti ilgi, ilgi s - rašai su tik dalimi ištremt Sibir žmoni pavard mis, parašyti tekstai skaitymui per garsiakalbius bud jimo metu. Stirbi namuose, kur sisteig ruošos darb b stin, jaunimas rinkdavosi tuoj po darbo ar pamok ir dirbdavo iki ankstyvo ryto.

Šeštadien, birželio 14 d. ryte lietuvi ir latvi jaunimas jau tri s numatytoje vietoje. Nors bud jimas netur jo prasid ti iki vidudienio, taciau reik jo visk sustatyti. Pagaliau viskas buvo paruošta. Lygiai 12 vai. buvo pakeltos vis trij Pabaltijo valstybi v liavos, sukalb ta malda (kun. K. Sakalauskas) ir paaiškinti šio bud jimo tikslai (G. Mironas). Po ši trump atidarymo ceremonij prasid jo 24-ri valand bud jimas. Jaunimas skait ištraukas iš Lietuvos Katalik Bažny ios Kronik ir kitos pogrindžio literat ros, pavardes ir "nusikaltimus" t, kurie buvo ištremti Sibir. Tuzinas lietuvi ir latvi jaunuoli, susirakin grandin mis, ir ant kr tini bei nugar prisiseg lietuvi ir latvi rezistent pavardes, vaikstin jo po aikšt ir Philadelphijos istorin rajon. (Šis rajonas pritraukia labai daug turist). Gatvi sankryžose buvo dalinami atsišaukimai, kuriuose pristatyta Lietuvos, Latvijos ir Estijos pad tis, 40 met okupacijos sukaktis, kult - rinis genocidas, tautos pasipriešinimas okupantui, psichologinis teroras ir kova prieš tik jim .

Susirakin Philadelphijos LJS-gos nariai pavaizduoja balt politinius kalinius soviet kal jimuose ir koncentracijos stovyklose

Visos nuotraukos iš bud jimo Philadelphijoje Aušros Bagdonavi i t s

Demonstracij kalb tojai: "Reader's Digest" redaktorius Kenneth Tomlinson (kair je) ir kongresmanas Charles Dougherty; dešin je kun. M. Kirsons

Užbaigiamoje bud jimo programoje "Lietuva brangi" dainavo sol. O. Pliuškonienė, invokacij kalbjo kun. M. Kirsons, kalbas pasak kongresm. Ch. Dougherty ir red. K. Tomlinson; programai vadovavo JAV LB vis. reik. tarybos narys R. esonis

J rat Stirbienė, bud jimo koordinatorė, redaktoriui Kenneth Tomlinson teikia antalogij "Lithuanian Writers in the West"; dešin je latvi jaunimo veik jas K. Sveilis —>

Apa ioje — standai su polit. kalini s rašais ir kovotoj nuotraukomis

Saulei leidžiantis, vyko pamaldos, kurias praved kun. Kazimieras Stewart. pamaldas atvyko ir brelis vyresni j. Bud jimas t s si vis nakt. Vis buvo skaitomi tekstai, dainuojamos liaudies dainos. Vienintel pertrauka vyko, kai buvo rodomos 11-tos valandos žinios per TV. Tada visas jaunimas susirinko apie televizori, kur atsivež vienas iš demonstrant. Sukin ta visi kanalai, tikintis, kad bus perduotos žinios apie budjim. Nenusivilta. Visos trys pagrindinis stotys min jo ir rod jaunimo demonstracijas. V liau jaunimas sužinojo, kad ir per 6-tos valandos žinias jie buvo paminti. Visi buvo labai laimingi, nes pagrindinis tikslas jau buvo atsiektas — Philadelphia amerikie visuomenei buvo pranešta apie Lietuvos pad t.

Saulei tekant, visiems budtojams vos pastovint, buvo kitos pamaldos, kurias praved latvi pastorius M. Kirsons.

Sekmadienio ryt Šv. Andriejaus bažnyioje vyko Baisiojo Birželio min jimo mišios, kurias laik kun. dr. Kazimieras Širvaitis, koncelebruojant kun. Kajetonui Sakalauskiui. Organizacijos dalyvavo su v liavomis, giedojo "Vilties" choras ir solist Ona Pliuškonien. Pamoksl pasak kun. Širvaitis. Mišiose dalyvavo Philadelphia dienrašio "The Bulletin" korespondent, kuri sekan ios dienos laidoje paraš ilg straipsn apie min jim ir lietuvius.

Po Miši visi susirinko bud jimo aikšt je užbaigiamosiom ceremonijom. Vadovaujant JAV LB visuomenini reikal tarnybos nariui Rimui esoniui, jos prad tos Amerikos himnu. Solist Ona Pliuškonien sugiedojo "Lietuva brangi*". Invokacij pasak pastorius Kirsons. Pagrindines

kalbas pasak JAV kongresmanas Charles Dougherty iš Philadelphia ir vienas iš Reader's Digest redaktori, Kenneth Tomlinson, iš Washingtono. Uždarymo ir pad kos žod tar J rat Krokyt-Stirbien, vyriausia bud jimo organizator ir Karlis Cerbulis, latvi jaunimo atstovas. Sugiedojus trij Pabaltijo valstybi himnus, nuleistos v liavos, ir 24-ri valand bud jimas buvo baigtas.

Šis savaitgalis atsiek kelis tikslus. Pirmiausiai, per televizij, radij ir laikrašius amerikie visuomen painformuota apie Lietuvos okupacij ir jos pad t. Demonstracijos plaiai apraš visi Philadelphia laikrašiai: "The Philadelphia Daily News", "The Philadelphia Inquirer", "The Philadelphia Evening Bulletin", "The Catholic Standard and Times".

Antra, sujung lietuvi ir latvi jaunim, kad gal tum m ir toliau dirbti prieš bendr prieš. Net antros, tre ios kartos tautieiai sijung jaunimo tarp, išgird apie demonstracij per radij. O gal, svarbiausia, jaunimas išmoko organizuoti didesn vyk. O tai yra labai svarbu, kad ateityje b t kas moka efektingai skleisti Lietuvos vard ir ginti jos reikalus.

Demonstracij organizavime daugiausiai pasidarbavo J rat ir Riman-tas Stirbiai, R. Melnikas, A. ir G. Drag nai, D. Pliškonyt, J. Zerr, P. Vaškys, D. ir V. Rukšiai, G. Ge-yt, V. ir V. Volertai, A. Šal i - nas, V. Bendži t, A. Bagdonavi i - t, A. ir V. Maci nai, G. Ardys, M. Klausas, V. Surd nas, C. Roman, A. ir J. esoniai.

Gintar Ge yt

takingame JAV-bi sostin s dien-raštyje "The Washington Post" liepos 19 Judith Valente ilgame straipsnyje aprašo lietuvi jaunimo suorganizuotas demonstracijas prieš soviet ambasados Washingtonė:

Vakar buvo areštuota 18 anti-sovietini demonstrant , trumpam sustabdžiusi miesto centre judjim ir bandžiusi prisirakinti prieš soviet ambasados tvoros 16-je g-je (NW), reiškiant protest prieš olimpini žaidyni atidarym Maskvoje.

Vikriai pravesta netik tumo taktika 9:55 val. priešpiet protestuotojai skersai 16-tos g -v s prieš ambasad susat dviejose linijose automobilius, sulaikydami judjim , kol policija maždaug už 20 min. v l atstat tvark . (Jud jimas gatv se buvo atstatytas tik už 40 min. —L.K.).

Protestuotojai apkaltinti nusizengimu federaliniam statymui, draudžian iam demonstruoti ar iau 500 p d nuo bet kurios užsienio pasiuntinyb s. Grup , kuri prisistat kaip Lietuvi Jaunimo s jungos nariai, protestavo prieš soviet invazij Afganistan ir prieš Lietuvos okupacij nuo II Pasaulinio karo.

Protestuotoj tarpe buvo senatoriaus Richard Schweiker pad j jas, katalik kunigas, inžinierius, keti mokytojai ir aukštesni laipsni sieki studentai ir Simas Kudirka, buv s soviet prekybinio laivyno j reivis, kurio bandymas 1972 (1970 — L.K.) pab gti JAV-bes buvo suk l s tarp-tautin incident . Daugelis grup s

dalyvi pareišk tur Lietuvoje gimini , kurie yra patyr rus persekiojim . Protestuotojai prieš ambasad iškabino geltona-žalia-raudona Lietuvos v liav , juod draperij ir plakat su rašu "Lithuania 1940 — Afghanistan 1980". Taip pat skersai 16-tos gatv s, netoli "L" gatv s, ištemp transparent su rašu "Free Lithuania Now". (Buvo dar iškabinti kiti du dideli plakatai: "Soviets — Out of Lithuania" ir "Freedom for Lithuania and Afghanistan" — L.K.)

'Rusai turi žinoti, kad vidurin s klas s paprastas amerikietis yra pyk s už tai, k sovietai daro žydams, ukrainie iam, lietuviams ir v l dabar k daro Afganistane", pasak Linas Kojelis, sen. Schweikerio pad j jas.

Simas Kudirka, prieš suareštuojant, met s žvilgsn ambasad , sušuko: "Aš j gyvenim paž stu. Tie žmon s yra gangsteriai. Kod l j s, reporteriai, neatidarote Amerikai aki "...

Asta Banionyt , protestuojanti sekretor , pasak , kad jos staiga jai dav laisv dien , nes tik josi b sianti areštuota. Ji pasak "sekan-ti savo t vo p domis", nes jis, gim s Lietuvoje, dalyvav s student prieš sovietus demonstracijose 1940.

Protestas prasid jo, kai demonstruotojai automobiliuose artimais skersgatviais priart jo prie ambasados ir, susat mašinas skersai 16-

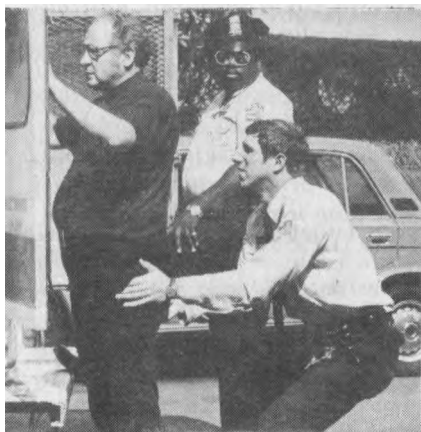

Žaibo greitumu lyg katinai du jaunuolai (antrojo nematyti) atsidrįšviesos stulp virš n je; stulp lip s M. Aistis, apa ioje V. Volertas, diriguoja L. Kojelis; V. Gurecko nematyti

Už minut s (ži r. dešin je), automobiliams blokuojant jud jį , skersai 16-tos gatv s prie soviet ambasados kyla didžiulis transparentas su užrašu FREE LITHUANIA NOW

Pirmose minut se policininkui pasiseka sutrukdyti kun. K. Pugevi iui ir R. Stirbiui iškabinti plakat , bet (ži r. dešin je) ..

Pagautas "Bridges" redaktorius K. Stirbys, pagautas ir kre iamas kun. K. Pugevi ius (dešin je)

J. Krakauskas, B. Zdanyt ir
C. Hardy lietuviška trispalve
sp ja "papuošti" ambasados
tvor . O tada skubiai raki-
nasi

Pusei demonstrant pasisek prisi-
rakinti. ia du iš j : V. Gureckas
ir V. Rukšys

Policija kantriai laukia, kol Simas Kudirka ir kun. K. Pugevičius informuoja "Washington Post" korespondentą; pavirtusiam demonstrantui (L. Bernotas) policininkas neleidžia atsikelti (kairėje); adv. E. Raskauskas aiškinasi su policija ir stebi demonstraciją (dešinėje)

Laisvės procesijoje lietuviams vedamos kalėjimų; iš kairės — C. Damušytė, J. Stirbienė, D. Vaičiulaitytė, O. Baršketytė ir A. Banionytė. Nematyti B. Zdanaitis, kuri prirakinta prie Damušytės

Visos nuotraukos iš demonstracijų Washingtone Aušros Bagdonavičiūtės

Spaudos atstovams pareiškim daro L. Kojelis; kartu su juo (iš kairės) A. Banionytis, Simas Kudirka ir B. Zdanaitis

Surakintos, bet nenugalotos — J. Stirbienė ir D. Vaičiulaitis

Simas Kudirka spaudos atstovams karštai rodinėja, kad Kremliuje sėdi gangsteriai

tos gatvės, tarp "L" ir "M" gatvių, staiga išbėgo. Kai kurie protestuotojai apie savo kinturį grandines, norėdami prisirakinti prie ambasados tvoros, bet buvo sustabdyti Amerikos slaptosios tarnybos uniformuoti policininkai. (Visi protestuotojai turėjo grandines ir pusį, įspėjo prisirakinti. Policija specialiomis žirkėmis grandines nukirpo. L.K.)..

Protestuotojai policijai pasidavė taikiai, net juokaudami. "Ar jūs esate viena iš protestuotojų?" policininkas paklausė vieną jauną moterį. "Nedvejok", atsakė moteris, "ir manęs nepamiršk".

Šitaip demonstracijos aprašė "Washington Post". Jos buvo rodomos televizijoje, apie jas pranešino vietos radijo stotys, rašė ir kiti laikraščiai. Šios demonstracijos rado atgarsį ne tik Washingtone, bet ir visame krašte. AP, UPI, britų ir Reuters, tarptautinės žiniatvarkos agentūros, apie šias demonstracijas informavo pasaulio žiniatvarkos centrus. Pav. apie Pacifiko didysis dienraštis "Los Angeles Times" liepos 18 perdavė AP, o liepos 19 — Reuters pranešimą. Pirmajame puslapyje rašė Los Angeles archidiecezijos oficiozas "The Tidings" (VII.25), didžiuliu nuotraukų parašė "National Catholic Register" (VIII.3), pranešino Los Angeles radijo stotys, o taip pat Philadelphia, New Yorko, Clevelando, ikagos ir kt. (Iš Venecuelos rašo A. Vaisienė, kad apie šias demonstracijas girdėjusi išpažinti kalbą — red.).

Areštuoti buvo kun. K. Pugevičius, S. Kudirka, G. Damušytė (iš New Yorko), A. Banionytė, O. Baršketytė,

D. Vaičiulaitytė, M. Aistis, V. Gureckas, L. Kojelis (iš Washingtono), B. Zdanys, L. Bernotas (iš Hartfordo), J. Rata ir Rimantas Stirbiai, Virgus ir Vytautas Volertai, J. Krakauskas, C. Hardy ir V. Rukšys (iš Philadelphia apylinkių). Kitas darbus atliko A. Bagdonavičius, L. Bagdonavičienė, A. Mačiūnienė, G. Dragūnas (iš Philadelphia), D. Penkaitis ir V. Nakas (iš Washingtono).

Po 8 valandų areštuotieji buvo paleisti. Užvestos bylos. Rugsėjo 12 buvo pirmoji teismo sesija, kuri turėjo atvykti kaltinamieji ir ištolimvietovė. Byla iš esmės nebėvė nagrinėjama, o sprendžiami procedūriniai klausimai. Bylos sprendimas nukeltas rugsėjo mėnesį.

Pirmąją teismo sesiją buvo atvykęs "Washington Post" korespondentas, kurio pranešimo sostinėje taikingas dienraštis atspausdino VIII. 13. Tą pačią dieną pats dienraštis patalpino L. Kojelio LB vardu pareiškimą, kuriame rodinėjamas politinis bylos nelogiškumas: iranėiams, kurie keliauė, bylos nutrauktos, amerikėiams lietuvėiams, kurie demonstravo taikingai, bylos tiamos.

Kaltinamuosius ginė treis kartos lietuvis advokatas Ernest Raskauskas. Nors šis teisininkas ir atsakė jam priklausanio honoraro, tačiau tokio masto demonstracijų paruošimas bei pravedimas, o taip pat tolimesnis kaltinamųjų tarpymas po teismus reikalauja nemažai išlaidų. Galimos ir piniginių bausmių išlaidos. Galimos padengti priimamos aukos. egius rašyti ir siųsti šiuo adresu: Lithuanian Defense Fund, P.O. Box 8, Jenkintown, PA 19046.

L. Kojelis

Liepos 19-20 d.d. vyko anti-sovietinė demonstracija prieš rusų konsulatą San Francisco mieste. Ją suorganizavo Los Angeles lietuvių jaunimas, vadovaujamas ad hoc iniciatorių būriui ir remiamas Lietuvių Bendruomenės bei kitų organizacijų ir pavienių entuziastų. Vertingu protesto demonstracijų partneriu buvo LB San Francisco apylinkė, kuri suorganizavo vietos lietuvius, o taip pat latvius, estus ir kitus pavergtą tautų bendruomenės bei afganistaniečių ir vietnamiečių.

Los Angeles lietuviai, liepos 19 kolektyviai nuvyko San Francisco, tą patį vakarą nužygiavo prieš sovietų konsulatą Green gatvėje ir būdavo ten iki vidurnakties. Pagrindinis protesto tema — 40 metų Baltijos valstybių okupacija ir dabar vykstanti rusų agresija prieš Afganistaną. 240 demonstrantų nešė vliavas ir plakatus su šiais žodžiais prieš Baltijos valstybes, Afganistaną ir kitus kraštus pavergimui. Taipogi buvo protestuojama prieš lietuvių karių, rusų kariuomenės ir naudojamų Afganistaną užgrobumui ir jo gyventojų žudymui. Los Angeles lietuvių jaunimas nešė 15 didžiulių juodų vliavų pagerbti Afganistane sušaudytus penkiolika lietuvių karių, kurie atsisakė dalyvauti civilių afganistaniečių ir karo belaisvių žudymuose. Prieš sovietų konsulatą rūs buvo išrikiuotos juodos vliavos, giedami tautiniai himnai, dainuojamos partizanų dainos, būgnai mušant gedulingą maršą. Minioje girdėsi šie žodžiai: "išlaisvinti pavergtuosius", "laisvinti Balti-

jos valstybes", "stabdyti sovietų agresiją" ir t.t.

Atvykęs policijos dalinys stengėsi demonstrantus prilaikyti 100 pėdų leidžiamame nuotolyje nuo konsulato, bet tas nuotolis nuolat buvo pažeidžiamas. Konsulato tarnautojai daugelį kartų kreipėsi į policiją, o taip pat skambino Valstybės departamentui Washingtone, reikalaudami demonstracijas sustabdyti ir tvarkos pažeidėjus areštuoti. Policija areštuoti atsisakė.

Liepos 20, sekmadienį, demonstracija prieš konsulatą buvo tęsiamas nuo ankstauro ryto. Minia pagrausė, prisijungus afganistaniečių ir kitų pavergtą tautų atstovams. Sovietų sušaudytų 15 lietuvių karių atminimui buvo atneštas baltas-juodas vainikas ir padėtas prieš konsulato vartą, o plakatai su antisovietiniais šiais žodžiais išrikiuoti palia pat pastatė, demonstrantams žygiuojant ties pat konsulato tvora.

Buvo lengva matyti, kaip konsulato pareigūnai nervinasi.

Atvyko trijų televizijos kanalų pareigūnai demonstraciją filmuoti. Viliav savo programose jas perdavė net po tris kartus. Dalyvavo "San Francisco Chronicle" korespondentas, kuris kitą dieną demonstracijos palia aprašė, pagirdamas lietuvių jaunimui už gerą iniciatyvą ir organizacinius sugebėjimus.

Demonstrantų tarpe nuotaikos kaito. Apsupta 15 juodų vliavų suliepsnojo komunistų raudona vliava, miniai džiaugsmingai šaukiant. Netrukus pasirodė 50 automobilių

Lietuvi jaunimas visas tautines grupes sutelk kov prieš žmoni ir taut paverg j Rusij

Lietuvi jaunimas už Afganistano laisv , o afganistanie iai už Baltijos valstybi

Kartu su jaunimu žygiuoja Lietuvi Bendruomenės Kalifornijoje veikėjai — Antanas Polikaitis, Rimtautas Dabšys ir Romas Tervydis

15 juodvilių penkiolikai rusų nužudytiems lietuviams kariams Afganistane pagerbti

Nuotraukos 58 - 59 pusl. Audronės Ambrozaitytės

gedulinga vilkstin su karstu priekyje. Tai soviet nužudyt taut laisvi simbolis. Karstas buvo iškeltas iš automobilio ir pad tas ties konsulato durimis. Tuo pa iu metu atžygiavo gausi vietnamie i demonstrant grup su didžiuliu plakatu ir karingais š kiais. Jie priart jo prie pat konsulato, nesilaikydami leidžiamos 100 p d distancijos. Antisovietiniai š kiai gaus jo ir gars jo. Iš soviet konsulato kiemo mini nukritus akmeniui, buvo atsakyta akmenimis ir kiaušiniiais.

Priart jus prie riauši ribos, pasirod policijos SWAT grup . Tai specialiai treniruota policija riauš ms malšinti. Keli sikarš iav jaunuoliai buvo policijos sulaikyti, pabarti ir paleisti. ž lum demonstravo ir rusai. Vienas j automobiliu išvažiavo gatv , reikalaudamas policijos demonstrantus areštuoti. Policijai nekreipiant jo reikalavimus d mesio, t ž s band po ratais pamušti vien iš aktyvesni demonstracij dalyvi . Laim , kad skubiai pasitrauk . Tas epizodas gal jo li dniau baigtis.

Nuo konsulato automobili vilkstin ir demonstrantai su plakatais bei v liavomis patrauk Union Square, kur buvo pasakytos momentui pritaikytos kalbos, atliktos gedulingos apeigos ir sugiedoti himnai.

“San Francisco Chronicle” dienraštis apraš demonstracijas ir paskelb lietuvi ir afganistanie i pareiškimus. Straipsnyje buvo pagirta lietuvi iniciatyva, suorganizuojant protesto demonstracijas prieš Baltijos valstybi ir Afganistano užgrobim , o taip pat iš lim fakto apie 15 lietuvi kari sušaudym , kurie atsisak žudyti afganistanie ius. Dienraš io korespondentas taip pat buvo nuvyks ir rus konsulat patirti j nuo-

taikas, ta iau bet kokius pareiškimus konsulato pareig nai duoti atsisak .

Demonstracijas steb jo nemaža vietini gyventoj bei turist . San Francisco gyventojai yra mat daugel demonstracij , kurias organizavo vairaus plauko radikalai, homoseksualai ar kovotojai už narkotik laisv vartojim . Š kart gi sanfranciskie iai patyr , kad demonstracijomis galima siekti ir kilnesni tiksl — laisv s žmon ms ir ištisoms tautoms, kuri yra paneig s didysis tarptautinis nusikalt lis — Soviet S junga.

Baltijos valstybi 40 met okupacijos metin s prie Pacifiko buvo tinkamai ir prasmingai pamin tos.

Prie ši demonstracij organizavimo daugiausiai prisid jo Rimas Polikaitis, R. Paškauskas, A.B. Mažeika, S. Stan ikas, L. Vaitaitis, D. Barauskait , D. Gudauskait , R. Mikus, J. Matulaitis (iš Los Angeles) ir LB San Francisco apylink s valdybos nariai — R. Tervydis, D. Janutien , P. Indreika.

Išvados svarstymams

Tradicin s m s organizacijos Lietuvos okupacijos 40 met sukakt pamin jo tradiciškai: savose sal se saviesiems. priek iš j s lietuviškai s moningas Philadelphijos, Washingtono ir Los Angeles jaunimas, remiamas Lietuvi Bendruomen s, pasireišk nauja taktika, naujais ir, manau, paveikesniais veiklos metodais. Kalbant apie demonstracijas San Franciske, soviet agresijos Afganistane aktualija buvo rišama su Lietuvos okupacija 1940 metais:

61 pusl. nuotraukos
Antano Polikaičio

Žmon s, plakatai, v liavos ir policija prie rus konsulato San Francisco mieste.

Pro paskleistas užuolaidas iš konsulato pastato raudonieji stebi, kaip raudonose liepsnose pleška raudonoji komunist v liava

(a) vedant paral 1 tarp soviet agresijos prieš Afganistan dabar ir prieš Baltijos respublikas 1940 m.;

(b) keliant faktus apie okupuotos Lietuvos vyr naudojimą Afganistanui okupuoti ir apie lietuvi kari dr s pasipriešinimą dalyvauti rus vykdomuose nusikaltimuose, ko pas koje mažiausiai 15 lietuvi už š pasipriešinimą buvo sušaudyti;

(c) atidengiant soviet planus, kad neproporcingai gausiu baltie i siuntimu Afganistan vykdomas dvigubas genocidas: žudomi laisv gin afganistanie iai, o taip pat žudomi ir baltai, silpninant pasipriešinimo potencial okupantui Baltijos kraštuose.

San Francisco Union Square mitinge kalb tojai kl tokius reikalavimus:

1. Sovietai neatid liodami turi ištraukti savo kariuomen , agentus ir valdžios tarnautojus iš Afganistano, Baltijos valstybi ir kit okupuot krašt ;

2. Tarptautin s komisijos turi pravesti soviet padaryt ir darom karo ir genocidini nusikaltim tyrin jimus Lietuvoje ir Afganistane;

3. Amerika turi si sti karin ir ekonomin pagalb Afganistanui;

4. Kaip protest prieš soviet vykdomas taut okupacijas visuotinai boikotuoti olimpinius žaidimus Maskvoje.

Visi m s veiksniai tur t sutarti su tokiais reikalavimais (išskyrus olimpinius žaidimus, nes jie jau pasibaig) veržtis gyvenam krašt ir tarptautini institucij duris.

Kas demonstracijomis atsiektą?

Tiek Philadelphiaus jaunimo demonstracijose (VI.15), tiek Washing-

tono (VII.18), tiek San Francisco (VII.19-20) išsimušta iš laisvinimo veiklos rutinos, ir tai atneš pozityvi laim jim :

1. Sudarytos s lygos jaunimui parodyti savo iniciatyv , pademonstruoti savo organizacinius sugeb jimus ir Lietuvos laisv s klausim iš teoretini svarstym perkelti konkre ios veiklos plotm . Varžant jaunimo iniciatyv , prislopinama jo energija, sukeliama pavoj visiškai j prarasti;

2. Amerikos demokratin s santvarkos dvasia jaunimui yra savi vandenys, kuriuose jis dr siau ir judriau nardo. Visi žini kanalai — spauda, radijas, televizija — m s pa i iniciatyva turb t pirm kart taip plaiai pasitarnavo Lietuvos bylai populiarinti nuo Pacifiko iki Atlanto;

3. Svarb s kontaktai užmegsti su afganistanie i bendruomen s vadais bei organizacijomis. M s jautrus atsiliepimas j laisv s šauksm laimi j simpatijas mums. Jie pasiryž savo spaudoje ir savose bendruomen se populiarinti m s laisv s kov . Žinokime, kad afganistan tauta yra pasiryžusi savo tautos laisv apginti ginklu, neži rint, koki auk ta kova pareikalaut . Kas žino, gal per m s kontaktus bus galima išgelb ti ir kai kuri lietuvi gvybes;

4. Lietuvos okupantui pasakytą, kad Lietuvos laisv užsienyje gimusiai lietuvi kartai nemažiau r pi kaip j t vams pab g liams. Jis turi žinoti, kad parama už savo teises kovojan iai lietuvi tautai iš užsienio ateityje ne silpn s, bet stipr s. Apie soviet vykdomus nusikaltimus Lietuvoje pasaulis ateityje bus geriau informuotas negu lig šiol.

KAI SUSIKRYŽIUOJA NUOMONĖS

Atvirai pareikštos ir faktais bei logika paremtos nuomonės, ypač ne diskusij karštyje susirinkime, o raštu išdėstytos kantriame popieriuje, yra patikimiausias kelias tiesos šviesai. Atsiliepdamas P. Algio Raulinaičio "Laisv" nr. 78 (115) straipsnį "Nei idėj, nei plan", Vliko vicepirmininkas dr. Kostas R. Jurgela prikiša straipsnio autoriui tendencingumą, o taip pat implikuoja Lietuvių Bendruomenės bandymu pasisavinti Vliko atsiekimą nuopelnus.

Skelbdama dr. K. R. Jurgelos laiškę, redakcija paprašė komentar iš straipsnio autoriaus P. A. Raulinaičio ir JAV LB Visuomenini reikalų tarybos pirmininko Algimanto S. Gedo.

Redakcija

TENDENCINGAS REPORTAŽAS

"Paskutiniojo" (?) "Laisv" Vliko Seimo aprašyme (78 nr.) įsąprazdininkas (P. Algis Raulinaitis - red.) PLB ryšininko "užkabinim" primena po sakinio apie mano pranešimą JAV Kongreso rezoliucijos 200 reikalavimą. Išėit, kad iš mano pusės "neapsieita be užkabinimo PLB ryšininko", kuris buvo pažad įsąprazdininko valdybos posėdyje pranešti apie PLB sumanymus politinėje srityje, tačiau nuklydo. Tai netiesa.

Autorius visai nemini mano pažymėjimo simpoziume, kad Lietuvoje viską lemia Maskvos partija, o "sve-tur mus 'myli' ir sekioja KGB. Žvalgyb principas yra — 'skaldyk ir valdyk, o išėivij demoralizuok'. Kol kas viešumon išryškėjo du asmenys, dirb Vliko staigoje, o treias Amerikos Lietuvių Tarybos raštinėje.

5. Amerikos vyriausybei priminta, kad mes, Amerikos piliečiai, esame simė neatlaisvinti teis tuose savo reikalavimuose. Reikalausime, kad mes taip pat būtume išgirsti, kaip ir kai kurios kitos tautinės grupės. Savo drąsiais reikalavimais mes paremiame okupacijos nepripažinimo politikos stiprinimą, nepriklausomos Lietuvos dip-

lomatinės tarnybos tolimesnį pripažinimą ir darome spaudimą amerikiečių delegacijai drąsiai kalbėti Madrido konferencijoje apie žmogaus teisių pažeidimus okupuotoje Lietuvoje.

Esame demokratinio krašto laisvi piliečiai ir savo teisiomis turime pilnai naudotis.

A. B. Mažeika

Pastaruoju metu spaudoje reiškiamos visokiausios priekabios, prasimanymai ir melai Vliko adresu yra ryški KGB mešker ir priemon griauti trisdešimt šešis metus išsilaikius Vliko orum ir vadovavim tautos ko voje už Lietuvos nepriklausomyb . Tam panaudojami ambicingi nenuo ramos, s moningai ar nes moningai padedantieji priešo tikslams”.

Vliko Seimo rezolucij komisijos pos dyje j s apžvalgininkas, su kuriu tik Seime susipažinau, iškl HR5407 klausim . Jo ner m ne tik tai “Jurg la ir Grinius”, bet ir Kri vickas bei kiti. Niekad nesu naudo j s tokius žodžius, kaip “eksteritoria lus veiksnys”. Savo “juokingai skamban ius argumentus” aš, New Yorko valstyb s advokatas nuo 1934 m., paskiau federalini teism ir JAV Aukš iausiojo Teismo praktikantas, pagrindžiau paprasta tiesa: jei Kongreso pavedimu JAV vyriausyb skir t l šas svetimos valstyb s staigai išlaikyti, tai Lietuvos pasiuntinyb tapt JAV pareig n administruo jama JAV valdžios staig le, o diplom at priimtinumas JAV vyriausybei — n ra Kongreso reikalas.

Faktas yra, kad VLIKO pirminin kas, pasitardamas su Lietuvos pasiun tynybe, keliais atvejais yra tais reika lais tar sis su aukštesniais JAV Valstyb s pareig nais (ne spaudoje). Jau pus jus sprendim , sikišo (ir spaudon) keli kiti asmenys.

Valstyb s departamentas savo lai ške tuo reikalu Atstov r m už sienio reikal komisijos pirmininkui Zablockiui pažym jo tuos pa ius “juokingai skamban ius argumen tus”. Gi Kongreso pravestoji rezolucija 200 lie ia Lietuvos valstybingu mo r mim , o ne svetimos pasiun

tinyb s pavertim JAV valdžios iš laikoma staig le.

J s praneš jas buvo vienas iš ke li jaun žmoni Seimo atstov tar pe, ir dar gero, rimto sp džio. Tad stebina tendencingas raportžas.

(dr.) Kostas R. Jurg la
Vliko Vicepirmininkas
politiniams reikalams

GIN E YRA DVI NUOMON S

Pasinaudodamas man suteikta tei se, noriu trumpai atsakyti kai kurias dr. Jurg los iškeltas pastabas, komentuojan ias Vliko seimo apra šym , tilpus “ Laisv ” 78 Nr. “Neapsieita be užkabinimo PLB ry šininko”. Šis pareiškimas yra labai aiškus. Apžvalgoje parašiau, kad “esu gird j s iš bent trij Vliko valdybos nari (skaitant ir dr. Jurg l). . .”, kad PLB ryšininko pareiškimas ne atitinka fakt . Nesuprantu, kod l dr. Jurg la tai vadina netiesa. Toliau dr. Jurg la klausia, kod l aš neminiu jo pareiškimo svarstybose, jog mus se kioja KGB. Noriu pasakyti, kad ne vedžiau Vliko seimo stenogram ir neskelbiau piln pareiškim tekst , o, kaip pradžioje rašinio pasteb jau, padariau tik kai kurias pastabas apie Vliko seim .

Dr. Jurg la rašo apie “ambicingus nenuoramas”, kurie panaudojami Vliko griovimui. Noriu pabr žti, kad aš Vliko niekada nesu griov s ir ne numatau griauti, o kadangi nesu ver ž sis nei Vliko, nei Altos pir mininkus, tad manau, kad “ambi cingo nenuoramos” epitetas taikytas kam kitam, o ne man.

D l dr. Jurg los iškelt “juokingai skamban i argument ” nor iau tik prid ti, kad dr. Jurg lai, gan smul

kia i šd s iusiam savo teisine kvalifikacija, tur t b ti aišku, kad kiekviename juridiniame gin e visada yra bent dvi nuomon s, o JAV Aukšiausiame teisme, kurio praktikantu yra ir dr. Jurg la, dažnai pasitaiko ir daugiau. Man dr. Jurg los argumentas, kad Lietuvos pasiuntinyb tapt JAV valdžios staig le, skamba juokingai. Paži r kime tik JAV bilijonus, išdalintus kitoms valstyb ms, kurios visai neatsižvelgia JAV norus, o taip pat ir Kongreso kasmet skiriamus milijonus vairiom vietin m organizacijom, kurios ne tik kad valdžiai nesilanksto, bet net darjai prieštarauja. Taip pat noriu pažym ti, jog pasilieku prie savo teigimo, kad dr. Jurg la rezoliucij komisijos pos dyje pasak , kad Vilkas yra eksteritorialus veiksnys, kuriam nedera kištis JAV kongreso darbus. Taip pat noriu patvirtinti ir tolimesn savo teigim , kad, užklausus dr. Jurg l , kaip jis š pareiškim suderina su Vliko vykdomu HCR 200 r mimu, atsakymo negavau . . .

P. Algis Raulinaitis

“IR AŠ ARIU”

“ Laisv ” redaktorius papraš pakomentuoti Vliko vicepirmininko dr. Kosto R. Jurg los š. m. birželio 3 d. laišk redakcijai, ypa tuos teigimus, kurie lie ia LB-n s pastangomis JAV Atstov r mus nešt statymo projekt — HR 5407. Minim u statymo projektu siekiama užtikrinti Lietuvos Diplomatini s tarnybos t s tinum ir jos egzistencijai gauti l š iš JAV-bi .

Dr. Jurg la teisingai pastebi, kad “svetur mus ‘myli’ ir sekioja KGB”, o “žvalgyb principas yra ‘skaldyk ir valdyk, o išeivij demoralizuok’ ”.

A i Dievui, KGB agentas — tuos vilkus avies kailyje — lengvai atpažstame iš j darb ir nuo j nusisukame. Ta iau tenka apgailestauti, kad ne vienu atveju KGB agent etiket s išeivijoje yra prisegamos asmenines s skaitas suvedin jant ir kritik ar opozicij laisvinimo veiksniumi slopinant. Prisibijau, kad dr. Jurg la KGB baubu siekia nuslopinti iš patriotini s visuomen s kylan i konstruktyvi kritik Vliko atžvilgiu ir g s dinti “ Laisv ” skaitytojus.

Laisvinimo darbe nemažiau pavojingas laikau Amerikos žvalgybai s moningai ir nes moningai tarnaujan ius bei advokataujan ius, kurie lietuviškai išeivijai autoritetingai bando piršti Lietuvos interesams nepalankius JAV užsienio politikos jimus ir svarb jiems paklusti. Šiuos asmenis sunkiau iššifruoti, nes jie dangstosi patriotizmu šydu ir ne vienu atveju puošia valdiškos tarnybi s teikiama garbe ir ekonomine apsauga. Ši asmen tarpe užtinkame tuos, kurie aiškino m s demonstruojan iam jaunimui, kad už Simo Kudirkos išdavim negalime kaltinti JAV valdžios, nes tuo “pasitarnausime sovietams”. Savo akimis maiau, kaip ikagoje demonstracijos metu vieno m s veiksnio pareiginai iš jaunimo rank atimin jo plakatus, kritiškus Nixono administracijos atžvilgiu. Tie patys asmenys taip pat iš jo prieš kongresni rezoliucij , H. Con. Res. 416, o j s kmingai pravedus, buvo Valstyb s departamento garsiakalbiai, kurie aiškino, kad rezoliucijos pageidavim perk limas Jungtines Tautas b t nenaudingas, nes balsavimo metu praloštume. Kaip gerai žinome, JAV s Pabaltijo okupacijos klausimo ne tik nekelia ir nesiruošia kelti, bet

bijo pamin ti Lietuvos, Latvijos ir Estijos vard , net kai sovietai JAV-bes kaltina kolonializmu.

Turime mes ir daugiau pavyzdži . Ilgus metus Valstyb s departamento mums buvo aiškinama ir “autorite ting ” tautie i paryškinama, kad negalime priimi si lymo Radio Liberty bangomis prad ti transliacij pavergt Lietuv , nes jos skirtos “sovietin ms tautoms” ir d l to nukent t Lietuvos valstybingumas. JAV LB-nei patyrus, kad kai kurios amerikie i institucijos kaip tik yra suinteresuotos slopinti detant s vardan transliacijas Pabaltijo valstybes, buvo stipriau pasidaruota, ir programos per Radio Liberty buvo prad tos. Šiandien neabejojame j nau dingumu ir vieningai veikiame, kad jos neb t išvietintos iš Muencheno ir galop JAV-se numarintos.

Kalbant apie Amerikos žvalgybos interesus, negalime tyломis praeiti pro detant s politikos laikotarpio pirmuosius metus, kada amerikie i valdin s staigos organizavo m s sportinink išvyk pavergt Lietuv . Kiek tulžies vieni kitiems tame laikotarpyje išpyl me. Tada Lietuv 1975 metais nuvyk s vienas lietuvis amerikietis “Vienyb je” aistringai komentavo: “Tik mes nestatykime ‘geležin s uždangos’ tarp j ir m s ” (Vienyb , 1975 m. rugs jo 5 d., 9 psl.). Tas pats amerikietis lietuvis, kadaise reng s iš Lietuvos atvykusi j koncertus, juos savo pastog je primin j s ir per savo vedam radijo valand l ragin s vykti “diding Taryb Lietuvos dain švent ”, šiandien puošiasi Vliko valdybos nario titulu ir “judošiais” tituluoja t vus, kuri vaikai nuvyksta su pusbroliais pasimatyti ir patirti, kad Lietuva n ra “pasak karalyst ”, bet krauju ir

ašaromis nulaistytas žem s plotas, kur vadiname t vyne ir kuriam visomis priemonis siekiame laisv s. Pripažinkime, kad Lietuvos ir JAV-bi interesai daugeliu atvej sutampa, bet kai kada ir išsiskiria. M s pareiga niekad neišduoti lietuvi tautos interes .

Prisibijau, kad pragmatiškos amerikietiškos politikos pradus žvelgiu ir dr. K. Jurg los teigime, kad “Lietuvos pasiuntinyb tapt JAV pareig no administruojama JAV staig le”, jei JAV Kongresas skirt l šas Lietuvos Diplomatinei tarnybai išlaikyti. Tai Valstyb s departamento biurokrat pasak l s atkartojimas, ta pasak le patiems nelabai tikint, bet bijant pripažinti, jog nenorima r stinti soviet . Juk JAV-b s skiria bilijonines paskolas bei finansin param s svetimoms valstyb ms ir niekas t valstybi suverenumo nekvestijonuoja. Jei Lietuva JAV-bi akimis de jure egzistuoja, tai kod l vienu ar kitu b du negal t b ti skirtos sumos Lietuvos Diplomatinei tarnybai išlaikyti. Galime ir dokument pasirašyti, kad, kai b sime laisvi, paskol su pal kanomis sugr žinsime.

Dr. Jurg la atkartoja ir Valstyb s departamento laiške sumin t argument , kad diplomat priimtinum as JAV vyriausybei n ra Kongreso reikalas. Tai gerai žinojo JAV LB-n ir kongr. C. Dougherty, nešdami Atstov R mus H.R. 5407. Nutar me tada nauj diplomat vedimo diplomatin tarnyb klausim kelti, nes per daugiau negu dešimt met nebuvo pavyk Valstyb s departamento pareig n tuo tikinti. Valstyb s departamentas, tik damasis Pabaltijo aneksijos nepripažinimo klausim išspr sti m s diplomat nat ralia mirtimi, nebuvo link s savo nusi-

statymo keisti. Buvo pasiryžta reikal
judinti Kongrese, gerai žinant, kad
kompetencijos ribos nevisad yra jau
taip aiškiai tarp valdini institucij
mustatytos. Geriausiu pavyzdžiu
kompetencijos rib peržengime b ta
Vietnamo karo atvejis. Kar juk skel-
bia Kongresas. Šiuo atveju jis niekad
nebuvo paskelbtas ir j ved JAV-bi
prezidentai, traukdami net pus mi-
lijono kari . Kod l tad šventesn tur-
r t b ti diplomat pri mimo kompet-
petencija? Tautin s Kinijos atveju
JAV Kongresas suk r quasi-diplo-
matin - korporacin model . Kod l
panašus modelis statymo b du negal t b ti sukurtas užtikrinti Pabal-
tijo diplomatin tarnyb t stinum ?
Ypa , jei tai nesikryžiuoja su krašto
interesai.

Nors savo laiške redakcijai dr.
Jurg la LB-n s vardu nemini, prisi-
bijau, kad "ambicing nenuoram "
etiket yra taikoma man ir mano
bendradarbiams. Griežtai atmetu dr.
Jurg los užuomin , kad Pasiuntiny-
b s klausimuose "jau pus jus
sprendim , sikišo (ir spaudon) keli
kiti asmenys". Teb na leista dr. Jur-
g lai priminti, kad veik prieš pen-
kiolika met , kada dar teberuseno
Vliko prieš Diplomatijos šef vesto
karo d l supremacijos fakelai, JAV
LB Krašto valdybos pirmininkas inž.
Br. Nainys ir ryšininkas Washingto-
ne Alg. Gureckas Valstyb s depar-

tamente dar demaršus diplomat
reikalui. Nuo tada JAV LB-n s at-
stovai diplomatin s tarnybos t stinu-
mo užtikrinimo klausim visada k l ,
vizituodami valdžios pareig nus,
liudydami partij platform komisij-
jose, rašydami laiškus Kongreso na-
riams, teikdami memorandumus
Baltiesiems R mams. Lietuvos Dip-
lomatin s tarnybos finansin kriz
buvo išspr sta H. R. 5407 d ka,
JAV Atstov R m Užsienio reikal
komisijos pirmininkui kongr. C. Za-
blocki prad jus spausti Valstyb s de-
partament ir reikalauti "executive
comment". Nenor damas r stinti so-
viet ir leistis kongresinius apklaui-
sin jimus Pabaltijo politikos klausi-
mu, Valstyb s departamentas, po
daugiau negu trij m nesi vilki-
nimo, surado formul l š klausim
išspr sti. Lietuviškam reikalui tai ne-
b ta geriausio sprendimo. Juo n ra
patenkinti latviai ir estai, kurie yra
priversti su lietuviais dalintis savo
gausesn mis l šomis. Bet geriau toks
sprendimas negu jokio. Jei ne jis,
šiandien Lietuvos pasiuntinyb s
Washingtone pastatas b t išstatytas
pardavimui. Be to, ir Vlikas negal t
trimituoti d l savo pirmininko ind-
lio min to klausimo išsprendim .
Tikiuosi, jog dr. Jurg la man atleis
už t pastang prilyginim musei,
kuri ant jau io rago s d dama gyr si:

"Ir aš ariu." Algimantas S. Ge ys

Malonus skaitytojau,

gav s š žurnalo numer , bent per dvi savaites redakcijai parašyk
savo pastabas.

SUAKTYVINTI LAISVINIMO VEIKL

Mintys, Jurgio Šarausko straipsn perskai ius

Kun. dr. Jurg Šarausk pirm kart teko sutikti ir išgirsti jo pareiškimus bei mintis Ateitinink IX Kongrese, vykusiame 1977 met rugs jo 1-4 dienomis Cleveland, Ohio, mieste, JAV. Ten jis kalb jo religiniais ir organizaciniais klausimais. Jo mintys lietuviams buvo ir aktualios, ir šviežios, ir naujos, ir kartkart mis gana kar ios. Iš vis ten kalb jusi j jis padar bei paliko man geriausi sp d.

Ruošdami Los Angeles mieste politini studij savaitgalius visad stengiam s pasikviesti "šviesesni ir paj gesni prot " iš JAV vidurin s ar rytin s krašto dalies. Svarstant kandidatatus 1980 met sausio 26 ir 27 dien politiniam savaitgaliui, mano pasi lymas buvo: "Pasikvieskime kun. dr. J. Šarausk iš krašto sostin s — Washington, D.C.!" Pasi lymas buvo priimtas, ir kun. dr. J. Šarauskas atvyko m s ruošiam politini studij savaitgal . Jis dalyvavo viename iš simpozium ("Trys žvilgsniai Helsinkio susitarimus") ir pasak užbaigiam politini studij savaitgalio kalb : "Neišnaudojamos galimyb s Lietuvos laisvinimo veikloje". Ta jo kalba ištaisai paskelbta " Laisv " žurnalo 1980 met balandžio numeryje (16-25 pusl.). Kun. dr. J. Šarauskas toje kalboje paž r vis eil nauj min i , sugestij , rekomendacij bei plan , nepagail damas ne vieno atviresnio ir aštresnio žodžio visiems laisvojo pasaulio lietuviams, veiksniams, orga-

nizacijoms, senimui, vidurinio amžiaus kartai ir jaunimui. Visi jo si lymai, sugestijos ir rekomendacijos nagrin tinos ir svarstytinos. Iš j daug ko galima pasimokyti, pasisavinti bei pasisemti Lietuvos laisvinimo darbe, kuris iki šiol dar n ra išvestas pla iuosius vieškelius.

Ir pavergtieji ir laisvieji
turi savo misij

Kun. dr. J. Šarauskas aiškiai ir pilnai akcentavo laisv j lietuvi misij Lietuvos laisvinimo darbe, pasisak už stipri tam darbui vadovyb bei organizacij .

Pavergtieji atlieka savo misij karžygiškai ir ištvėringai — jie tikrai stovi savo darbo "priešakyje". Pavergt j lietuvi atliekamais darbais didžiuojasi visi Sovietuos disidentai (ži r. "Valentinas Morozas — portreto metmenys", Aidai, 1980 met nr. 3, 156 - 161 pusl.)

Pavergtieji lietuviai laukia iš pasitraukusi j iš krašto laisv j pasaul žymiai daugiau, negu kad jie atlieka. Anot dr. A. Štromo, laisvojo pasaulio lietuviai neatlieka gal "nei per ketvirt, palyginus su tuo, kiek tik jom s" (ži r. "T višk s Žiburiai", 1978 met spalio 17 d. numeris, 3 pusl.). Prieš kelerius metus V. Nakas lank si pavergtoje Lietuvoje. Gr ž s jis perdav tenykš io jaunimo nuotaikas bei pageidavimus laisviesiems. Anot tenykš io jaunimo, "tautin s kult ros puosel jimas iševijojė ne tiek svarbus, kaip politinis akty-

vumas ... J (jaunimo) didelis noras, kad išeivija b t takinga savo gyvenamojo krašto politikoje . . .” (ži r. “ Laisv ”, 1976 met gruodžio numeris, 50-52 pusl.). Aušra-Marija ir Jonas Jurašai, pasiek JAV, pirm kart prabilo lietuvius politini studij savaitgalyje Los Angeles mieste. Anot j abiej , nekovoti laisviesiems d l Lietuvos laisv s esanti mirtina nuod m . Jie kviet visus geros valios lietuvius Lietuvos laisv s žyg : “Darykite tai, ko negali pavergtieji. Kelkite ir ginkite Lietuvos byl laisvajame pasaulyje visais galimais b dais”.

Ar reikia naujo veiksnio?

Kun. dr. J. Šarauskas nepramato, kad esamieji m s veiksniai gal t pilnai ir s kmingai vykdyti Lietuvos laisvinimo darb . Jis si lo Amerikos lietuviams kurti nauj veiks n — politin komisij . Komisijos sudarymo principas — visuotini demokratiški rinkimai. Šio naujo veiksnio uždavinys, anot kun. dr. J. Šarausko, tur t b ti politini tiksl nustatymas; pati komisija nesudarin t specifini politini plan . Vis planavim ir plan gyvendinim atlikt profesinis štabas. Anot jo, tiksliausia b t t profesin štab sudaryti iš nelietuvi . Tai naujai institucijai sukurti ir išlaikyti geros valios lietuviai tur t kasmet sutelkti apie 200,000 - 300,000 doleri .

Kas gal t imtis iniciatyvos tam didžiuliam žygiui bei darbui? Ar kun. dr. K. Šarausko si lymai yra real s ir gyvendintini? Ar JAV (ir kit angliškai kalban i j krašt) lietuviams pavykt kasmet surinkti min t sum pinig ?

Sunku b t laukti šiam reikalui

iniciatyvos iš VLIK-o ir ALT-bos. Paj gausias laisvojo pasaulio lietuvi vienetas yra ir (reikia manyti!) ateityje bus Pasaulio Lietuvi Bendruomen . Ji yra jau pirmuosius žingsnius šia linkme padariusi, suformuodama beveik prieš vienerius metus PLB Visuomenini reikal komisij . Ši komisija buvo suformuota, o nesudaryta rinkim keliu. D l to nereikt per daug sielotis. Reikia tik apgaildestauti, kad dauguma tos komisijos nari yra iš Chicagos (JAV) ir jos apylink s. Tos vietov s lietuviai niekad n ra rod iniciatyvos Lietuvos laisv s žygyje. Bent dauguma tos komisijos nari n ra niekad reiš si panašiam darbe. Komisija juda labai l tai — nei konkretesni plan nei darb iki šiol nesimato. B t tikslu t komisij papildyti paj gesniais tam darbui asmenimis. Laisvojo pasaulio lietuviai tikrai gal t kasmet surinkti kun. dr. J. Šarausko si lom tam darbui sum pinig . Visas Lietuvos laisvinimo darbas pavestinas profesionalams. Anot kun. dr. J. Šarausko, “profesionalai yra profesionalai. Jie sugeb t tikriau pasiekti m s nustatyt tiksl . Žydai tai pripaž sta, unijos taip veikia, prekybininkai taip praktikuoja”. Jei laisvojo pasaulio lietuviai paj gia surinkti (ir išleisti!) didžiules sumas oper pastatymams, dain ir tautini šoki festivaliams, jaunimo kongresams ir kitiems užsimojimams, tai piam svarbiausiam reikalui — Lietuvos laisv s žygiui — kiekvienas geros valios lietuvis tur t atiduoti savo kasmetin pinig in duokl su kaupi ir pagal savo finansin paj gum . Jei PLB Lietuvos laisvinimo žygyje pilniau nepajud s, visa kita jos veikla taps iki labai aukšto laipsnio beprasmiška. Tuo atveju

laisvojo pasaulio lietuviai neatliks jiems skirtos misijos, ir Lietuvos istorija nurašys vis dabartin išieivį nuostolius.

D mesio verti kiti teigimai

Kun. dr. J. Šarauskas pasak lietuviams daug kar ios tiesos. Štai, keli kiti d mesio verti jo teigimai: —

— “. . . lietuvi visuomen yra talentinga. Ji daug nuveikia, ta iau daugiausiai veikia savo tarpe”.

— “Pavyzdžiui, mes spausdiname daug laikraš i , žurnal bei knyg , gi informacija apie Lietuv kitomis kalbomis g dingai skurdi”.

— “. . . didžiausia lietuvi politin s energijos dalis yra sunaudojama lietuvi visuomen s vidaus gyvenime”.

— “M s politin akcija daugiausia ribojasi gražbilyste”.

— “Raginu jaunim sijungti valdžios darbus”.

— “Si lau, kad lietuviai Washingtone kurt tyrimo ir informacijos telkimo institut , kuris tapt lietuvišk studij ir informacijos centru”.

— “Organizuojam s ir veikiam tik savo siaur interes r muose”.

— “Kitas pasirinkimas yra — atmesti egzilo galvojim , pripažinti, jog esame Amerikos pilie iai, kad m s namai yra ionai, kad šio krašto likimas yra ir m s likimas”.

“Valdin tarnyba yra kilni, ir jos siekti tur t m s tautie iai”.

Šiais ir kitais kun. dr. J. Šarausko teigimais ir mintimis b t galima parašyti atskirus straipsnius. Visi geros valios lietuviai, kurie dar r pinasi ir sielojasi Lietuvos ateitimi, tur t t straipsn perskaityti. Kun. dr. J. Šarausko keliamos mintys, sugestijos, rekomendacijos bei si ly-

mai svarstyti susirinkimuose, suvažiavimuose bei studij savait se. VISA eil jo si lym laukia realizavimo.

Pora paryškinim bei patikslinim

Anot kun. dr. J. Šarausko, JAV lietuviai netur ap iuopiamiesni laim jim Lietuvos laisvinimo žygyje. JAV valdžios pastovus ir ilgalaikis nepripažinimas Pabaltijo valstybi inkorporavimo Soviet S jung es s tur b t svarbiausias Amerikos balt laim jimas politin je plotm je. “Didžiausias nuopelnas nepripažinimo politikos išgavime ir tvirtinime tur b t priklausu ALTai”, teigia kun. dr. J. Šarauskas.

N ra speciali svarstykli nustatyti visuomenin je ar politin je srityje laim jim “svorio”. Kiek ALT-ba tur jo takos JAV užsienio politikoje šiuo klausimu, tikrai b t sunku pasakyti.

Amerikos Lietuvi Taryba dar n neegzistavo, kai 1940 met liepos 23 d. JAV Valstyb s sekretoriaus pareigas ein s Sumnes Walles padar pirm j pareškim Pabaltijo krašt inkorporavimo Soviet S jung nepripažinimo klausimu. ia jis vadovavosi Stimsono doktrina, Kellog-Briand taikos sutartimi ir kitais tarptautiniais susitarimais. Inkorporacijos nepripažinimo tvirtinime daug pad jo beveik tuoj po Antrojo pasaulinio karo prasid j s tarp JAV ir Soviet S jungos “šaltasis karas”. Pabaltijo krašt naudai veik dar šie faktoriai: “Policy of containment of Communism” (JAV politika sulaikyti komunizm jo esamose ribose), Trumano doktrina, Valstyb s sekretoriaus John Foster Dulles (Eisenhowerio prezidentavimo metais) užimta

nepaprastai aiški antikomunistin pozicija.

Pradedant prezidentu J. F. Kennedy, Valstyb s departamentas yra už m s Pabaltijo krašt "marinimo" politik . JAV išlaiko Pabaltijo krašt atstovybes, bet t krašt atstovai yra Valstyb s departamento tarnai: jie bijo bet kuriuo klausimu pilniau praverti burnas, jie jau iasi kaip "pel s po šluota". Valstyb s sekretoriai Vasario 16-sios progomis pasiun ia Lietuvos atstovui bereikšmius sveikimimus, kuriuose bijo pamin ti Soviet S jung , Pabaltijo krašt paver gim , Pabaltijo krašt ir laisv j pabaltie i kov d l Lietuvos, Latvijos ir Estijos laisv s ir nepriklausomyb s.

Kun. dr. J. Šarauskas, dirbdamas Valstyb s departamente, yra iki tam tikro laipsnio persi m s tos institucijos dvasia. Valstyb s departamentas kovojo ir kovoja prieš bet kok Pabaltijo krašt bylos reikalo pajudinim JAV Kongrese. Visai priešinga pad tis buvo John Foster Dulles laikais. Palankesnio savo reikalui Valstyb s sekretoriaus, kaip kad buvo John Foster Dulles, pabaltie iai niekad netur jo ir grei iausiai niekad netur s.

Didelio darbo ir pastang d ka buvo pravesta JAV Kongrese garsioji H. Con. Res. 416 (89th Congress) rezoliucija Pabaltijo krašt bylos reikalui. Paskutini ketveri met laikotarpyje buvo pravesta dar pora gana menkos vert s rezolucij . Kun. dr. J. Šarauskas bando pabaltie i laim jimus JAV Kongrese iki tam tikro laipsnio nuvertinti.

Kiekviename Kongrese yra nešama t kstan iai statym projekt bei rezolucij — gi pravedama tik apie 2 — 3 % iš j . Kiekvieno statymo

projekto ar rezolucijos pravedimas JAV Kongrese pareikalauja milžinišk pastang , darbo, laiko ir pinigų.

Ne paslaptis, kad Soviet S jungos užsienio reikal ministeris A. Gromyko band sulaikyti H. Con. Res. 416 pravedim JAV Senate. Jam buvo jau pavyk piršti mint tuometiniam Valstyb s sekretoriui Dean Rusk, kad min toji rezoliucija b t "numarinta" JAV Senate. T mint Dean Rusk perdav tuometiniam JAV Senato daugumos vadui Mike Mansfield (dabartiniam JAV ambasadoriui Japonijoje). Senatorius Mike Mansfield irgi jau buvo palink s Dean Rusk pus , bet kiti senatoriai (pamin tini — Kuchel, Dodd, Lausche ir kit.) pak l didžiul triukšm prieš Soviet S jungos kišim si JAV Kongreso reikalus, ir sen. Mike Mansfield nusileido.

Prieš kiek laiko teko sutikti vien Vilniaus universiteto jaunosios kartos profesori . Jis buvo gird j s apie H. Con. Res. 416. Jis kalb jo: "Duok man t rezolucij pilnai perskaityti". J perskait s jis tar : "Kod l kasmet nepravedate po toki rezolucij JAV Kongrese? Mums b t kiek lengviau komunist paver gtoje Lietuvoje". Anot to profesoriaus, po min tos rezolucijos pravedimo JAV Kongrese komunistai Lietuvoje buvo kiek "sušveln j ". Tuo klausimu savo straipsnyje, paskelbtame savo laiku amerikie i politikos žurnale Foreign Affairs, panašiai buvo ir savo laiku užsimin s ir prof. dr., V. S. Vardys.

Senosios išėivijos lietuviai band 1945 ir 1946 metais pravesti panaši rezolucij JAV Kongrese. 1945 metais buvo nešta po rezolucij Atstov R muose (kongresmano

Mums, Venecuelos lietuvi vyresniajai kartai, 32 met išeivijos gyvenimo laikotarpis dar neatitolino nuo praeities: mes norime dar gyventi ir jausti gyvenimą su jo rpesiais ir džiaugsmiais. Tai iau pastebime, kad prad jome atšalti ir pavargti. Prarandame tikrov s jausm . Asmeniškai reikalai tapo svarbesni už bendruomen s reikalus. Darom s abejingi savo sitikinimuose, tingiai indiferentiški, nebesir pindami net kaip apie mus kiti gali galvoti ir kaip mes patys savo abuojuom viskam galime pateisinti.

Išeivijos gyvenimas buvo mums sunkus. Susid r me su nenat ralais gyvenimo reiškiniais. Visk mat me

ir supratome, bet neigiamybės sl p me, galvodami, kad gal viskas pasikeis ger pus . Deja, m s viltys nepasitvirtino, ir blogybi sl pimas neiš jo naud .

Krašto kalbos nemok jimas, menki uždariai, netur jimas galimybi bendrauti su gausesniais Šiaur s Amerikos lietuvi centrais, užj rio spaudos brangumas (ypa norint gauti oro paštu) — visi šie reiškiniai neigiamai atsiliep aplamai m s gyvenim , o ypa tautin s s mon s išlaikym . Per menkas lietuvišk parengim skai ius išsiblaškymui, menišk paj g stoka, dažnai vadovaujan i organ apsileidimas mus net

Kelly — H. Res. 390) ir Senate (senatoriaus Willis — S. Con. Res. 40). Tai buvo Antano Olio ir kit tautin s krypties darbuotoj pastang išdava. Buvo išvystyta didžiuli akcija lietuvi bendruomen se: renkamos t kstantin s tam darbui paremti, rašomi laiškai bei siun iamos telegramos legislatoriams Washingtone. Po poros met akcijos lietuviai nuleido rankas. H. Con. Res. 416 (89th Congress) rezoliucijos pravedimas pareikalavo arti šešeri met didžiuli pastang , darbo, laiko ir pinigų.

Dirbkime d l t vyn s

Lietuvos laisvinimo darbas yra toks didelis ir šakotas, kad j vykdat ir realizuojant nei darb rank , nei pastang , nei laiko, nei pinigų niekad nebus perdaug. M s veiksniai

juda, bet juda labai l tai. Kun. dr. J. Šarauskas dav eil sugestij bei rekomendacij , kaip Lietuvos laisvinimo veikl išvesti iš rutinos ir stagnacijų. Didel s viltys šiame reikale yra dedamos PLB. Ar ji tikrai bandys pajud ti pilna sparta Lietuvos laisvinimo žygyje? Tikime, kad ji neapvils nei pavergt j nei laisv j lietuvi .

Prieš kiek laiko prie vieno Romos imperijos buvusio kelio buvo rastas akmuo (kelrodis) su rašu: "Dilstu d l t vyn s". Ir visi veiksniai ir pavieniai lietuviai privalo ir turi "dilti" d l t vyn s iki aukš ausio laipsnio. Tuo atveju, be abejo, išauš pavergtai Lietuvai žymiai grei iau laisv s rytas. To visi geros valios lietuviai trokšte trokšta.

L. Valiukas

izoliavo vienus nuo kit . Kartais praeina keli mnesiai ar pusmetis, kol vieni su kitais pasimatome. Be-gyvendami tokiose slygose, mes pa-vargome, o gyvenimas pavargo nuo m s nusiskundim .

Pra jo daug met , kol jaunimas prad jo suprasti bendruomen s veik-los reikšm , bet per t laik daug j nubyr jo, nutaut jo ir pasitrauk iš lietuviško gyvenimo. Išlikusieji m s tarpe pastaruoju metu m rodyti veiklos iniciatyvos Paskuti-nieji keli parengimai jau atlikti jau-n j pastangomis. Bet jiems reikia didesn s paskatos iš Šiaur s Ameri-kos jaunimo. Reikia padr sinimo. M s jaunimas geras ir potencialus. Prie tinkam s lyg gal t daug nu-veikti.

Vyresnioje kartoje sikeroj s apa-tiškumas viskam, kas lietuviui bran-gu, toлина mus vienus nuo kit ir nuo moralini sipareigojim tautai. Kart , iš jus vietiniam m s laikra-šiu, vienai m s tautietei pasi liau telefonu ir pažad jau nuvežti na-mus. Atsakymas buvo kategoriškas: "Nevežk, neskaitysiu!" Teko tik atsi-prašyti už sutrukdyd . Toki spau-dos "myl toj " turime daug. Priežas-i atsikalbin jimui surandama be-gales, ir vargu verta jas skai tuoti.

Stokojame gabi ir autoriteting visuomen s vadov , kurie sugeb t suburti lietuviškam gyvenimui visus ir patraukti nutolusius. Per 32 metus Venecueloje pasireišk tik du talen-tingi vadovai: a. a. Jurgis Bieli nas ir laikinas, trej met sve ias, Ame-rikos diplomatas dr. Vytautas Damb-rava. Jiems vadovaujant, nesijaut me pavarg ir atsitolin vieni nuo kit .

dr. Dambravos suorganizuotus pa-rengimus atvykdavo net ir tokie as-

menys, kuri savo bendruomen j nebuvome mat net 20 ar daugiau met .

Pas mus Venecueloje nevyrauja jo-kios politin s partijos ar labdaros organizacijos. Nesantaikai kli i n-ra. Tik blog pavyzd mums tenka patirti iš pasaulio lietuviams vado-vaujan i veiksn i pus s. Tai j tarpusavis nesugyvenimas, priein s net prie koliojimosi. Mnesiais mums tenka skaityti spaudoje negatyvius straipsnius.

Ar ne laikas prad ti r pintis pozi-tyviais reikalais?

Mes mielai pagerbiame kiekvien lietuvybei nusipelnus tautiet , at-vykstant pas mus, bet prašome, kad patys negriautum te vieni kit auto-riteto. Neapvilkite m s savo bar-niais.

Pažstame gerai Venecuelos lietu-vi bendruomen s s lygas: neturime nuosav patalp , bažny ios, klub nei bendr kapini ; tenka mums nuo daug ko atsisakyti ir susilaikyti. Didžiai naudinga b t , jei Pasaulio Lietuvi Bendruomen d t pastan-gas Piet Amerikai atpiginti spaud , nes užsisakyti mums savaitrašt oro paštu kainuoja 40 doleri , o dienraš-iai dar brangiau. Nedaug kas sten-gia. Gi negaus s stipriai ekonomiškai sitvirtin tautie iai dažnai n vieno laikraš io neskaito.

Daug kart esame praš atsi sti mums film iš lietuviško gyvenimo. Tuo b du gal pajustume tiesiogin s lyt . Mums tr ksta dvasin s šilu-mos. Nors gyvename tropikuose, bet greitai prad sime šalti, kaip eskimai prie Šiaur s ašigalio. Tada n ruonio riebalai m s nebeatšildys. Tieskite rank Piet Amerikos broliams.

Aleksandra Vaisi nien

Juozas Kralikauskas, PO ULTIMATUMO, "Draugo" dvidešimt devintojo konkurso premij laimėjusių romanų. Viršelį piešė Marytė Barzdžytė, išleido Lietuviškos Knygos Klubas, spaud "Draugo" spaustuvė Čikagoje 1980. 188 psl., kaina 6 dol.

Albinas Baranauskas, VINCO MAZURKEVIČIAUS ROMANAS; viršelį ir apšanką — Petras Aleksa, išleido Lietuviškos Knygos Klubas, spaud "Draugo" spaustuvė Čikagoje. 280 psl., kaina 6 dol.

Zenonas Ignonis, PRAEITIS KALBA, dienoraštiniai užrašai, Gudija 1941-1944. Spaudai parengė Klemensas Jurašas — Bronius Ignatavičius, viršelį dail. Pauliaus Jurkaus; spaud Pranciškon spaustuvė Brooklyne 1980 metais. 286 psl., kaina 8:00 dol. Su užsakymais kreiptis:

Mrs. Cristina Z. J. Selmys
9 Budget Terrace
Toronto, Ont. M6S 1B3
Canada

Jurgis Gliuda, BAUSM, novelių rinkinys. Nidos Knygos Klubas leidinys Nr. 101, 1980; 151 psl., kaina 3.50 svarų (brit.), kietais viršeliais 4.00 svarai. Kituose kraštuose kaina pagal svarų kursą.

Bronys Raila, VAIVOS RYKŠTĖ, šimtas prakalbų Lietuvai 1975-1979. Aplanko dailininkas Algirdas Kurauskas, spaud "Vilties" spaustuvė Clevelande. Tiražas — 1000 egz., 430 psl., kaina 10.00 dol.

Vytautas Antanas Dambra, SAN CASIRO, (Šv. Kazimieras — ispanų kalba). Išleido EDISAR leidykla Buenos Aires Argentinoje 1979, išleidim finansavo kun. Antanas Perkumas, S.D.B.; viršelį dail. Kosto Ježersko, aplanko komentaras prof. dr. Juan Riquelme Ramirez Rauda, vadiniai žodžiai — apaštališko nuncijaus EI Salvatore arkivyskupo Emmanuele Gerada ir kun. Antano Perkumo; 94 psl., kaina 2.00. Išleista 3000 egz. Knyga gaunama leidykloje arba rašant: Rev. Antonio P. Perkumas, Edif.

Centrou Lituanu, Plaza La Vega No. 7, Caracas, Venezuela.

Juozas Brazaitis, RAŠTAI, I tomas: Tumas-Vaižgantas, Dambrauskas-Jakštas, Donelaitis, Daukantas, Valančius, Baranauskas, Peitaris. Išleido Laisvės Fondas Lietuviškai Kultūrai Ugdyti, leidinys Nr. 10. Redakcinė komisija — Alina Skrupskelienė ir eslovas Grincevičius, apšanką ir viršelį Ados Sutkuviene. Spausdino "Draugo" spaustuvė Čikagoje; 551 psl., kaina nepažymta.

IŠNAŠOS

(atkelta iš 43 pusl.)

32. Gorkis, raštai t. VII, Vilnius, 1955, pusl. 271.
33. Gogolis, Mirusios sielos, antras leidimas, Čikaga, metai nepažymti, pusl. 290.
34. Leninas, raštai t. 31, Vilnius, 1955, pusl. 147.
35. Mickevičius, Vėlinės, Vilnius, 1958, išnaša pusl. 340.
36. A. Tolstojus, Kančios keliai, Vilnius, 1972, pusl. 174.
37. Levas Tolstojus, Karas ir taika, t. III, Vilnius, 1959, pusl. 17.
38. Leninas, raštai t. 29, Vilnius, 1954, pusl. 172.
39. Saltykovas-Sučinas, Pasakos, Vilnius, 1972, pusl. 45.
40. Turgenevas, Dainai, Vilnius, 1971, pusl. 30.
41. Lermontovas, Mūsų laikų herojus, Vilnius, 1963, pusl. 84.
42. Turgenevas, Dainai, Vilnius, 1971, pusl. 187.
43. V. Juodeika, Didžioji iliuzija, Boston, 1978, pusl. 161.
44. E. Lyons, Our Secret Allies, New York, 1954, push 96, cit. iš Juodeikos Didžioji iliuzija.
45. V. Juodeika, Didžioji iliuzija, Boston, 1978, pusl. 191.
46. Turgenevas, Tėvai ir vaikai, Vilnius, 1959, pusl. 62.

Ištvermingam d l Lietuvos laisv s kovotojui, ištikimam Lietuvos Fronto bi iuliui, “ Laisv ” bendradarbiui, rašytojui, žurnalistui ir visuomenininkui

A + A ALOYZUI BARONUI

mirus, žmonai Nijolei, s numis ir visiems artimiesiems, sipareigodami nesitraukti iš a.a. Aloyzo eito rezistencijos kelio, reiškiamo bi iulišk užuojaut .

Lietuvi Fronto bi iuliai
“ Laisv ” redakcija, administracija
ir bendradarbiai

LFB Tarybos prezidiumas:
iš kair s — Zigmas Brinkis,
P. Algis Raulinaitis (pirm.)
ir Edmundas Arbas (sekr.)

Nuotrauka Ed. Arbo

Dr. Zigmas Brinkis (kair je), LFB Los Angeles samb rio pirm., teikia 1000 dol. ek dr. Vytautui Majauskui prof. Juozo Brazai io raštams leisti. Stebi (viduryje) P. Algis Raulinaitis.

Nuotrauka Ed. Arbo

Bi . Jonas Urbonas (kair je), Michigano valst. lietuvi “Reagan for President” komiteto pirm. su John Gnuo, Michigano centrinio “Reagan for President” komiteto pirmininku respublikon konvencijoje Detroite.

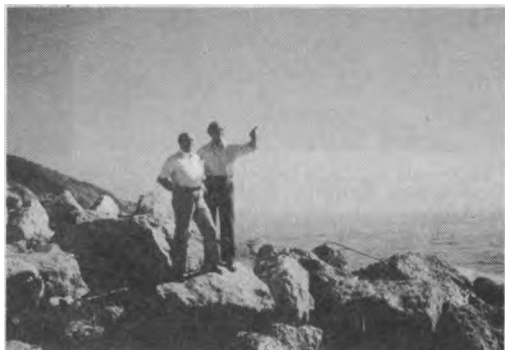
Rašytojas Jurgis Jankus skaito savo k ryb ir pasakoja linksmus praeities nuotykius

**ANAPUS
RYTOJAUS**

**LITERATūros
VAKARAS**
SU RAŠYTOJU

JURGIU JANKUM
LOS ANGELES
RUOŠIA LIETUVIŲ, FRONTO BIČIULIAI
1979 GRUODŽIO 8-ŠEŠTADIENĮ
ŠV. KAZIMIERO PARAPIJOS SALĖJE
PRADŽIA 8 VAL. PUNKTUALIAI

Viršuje kairėje rašytojas Jurgis Gliuda kalba apie Jurgio Jankaus knybas; dešinėje — Kotrynai Jankienei orchidėjų sega LFB samborio sekretorė Birutė Varnienė.

Apaioje — Programos dalyviai ir literatūros vakarėlio dalyviai. LRD nariai: iš kairės — P. Visvydas, Al. Raitis, J. Gliuda, J. Jankus, Kotryna Jankienė, Br. Raila, kompoz. Ona Metrikienė, solistas R. Dabšys, dr. Elena Tumienė ir Bern. Brazdžionis. Nuotraukos L. Kanto.

---

76 pusl. apaioje kairėje — prof. dr. Elena Tumienė ir Jurgis Jankus; E. Tumienė aptarė romaną „Anapus rytojaus“; dešinėje — sveikūs J. Jankus ir „Laisvė“ redaktorius priėmimo lygojo Pacifiko.

JIEMS KARAS NEPASIBAIG

Jau keli Amerikos prezidentai, skaitant ir dabartinį Carter, priskirdami sau nuopelnus, didžiuojasi, jog pasaulis gyvena be kar ir žmonija džiaugiasi taikos palaima. Deja, pasaulyje taikos nėra. Taikos palaima nesidžiaugia Maskvos tiesioginiai pavergtos tautos, nei jos kontroliuojamos satelitinės valstybės, nei savo laisvą ginkluotą Afganistaną ir 50 amerikiečių kait, patekusių Irano teroristų rankas. Tik neįsitraukęs žinios kovojančių dvi savo laisvų kit žmonių kančių nemato ir negirdi. Greičiausiai nenori matyti nei girdėti, kad nesudrumst savo ekonominiu gerbuviu sukurto gyvenimo malonum .

Karas nėra pasibaigęs ir lietuviams Lietuvoje. Tiesa, jis dabar kitoks, negu kad savo romane "Truth is for Strangers" vaizdavo iš Sovietų Izraelin emigravęs rašytojas Efraim Sevela, aprašydamas 1945-52 partizaninį kovų metus: "Tada Lietuvoje buvo karas. Nepaskelbtas ir neužrašytas istorijos tekstuose . . . Maža Lietuva liepsnojo, mirtinai kraujodama. Ir tai tęsėsi daugelį metų po II Pasaulinio karo, kai kita planetos dalis grįžo normaliam gyvenimui, gyd savo žaizdas, siekdama taikos meto malonum — kas visada paprastai vyksta po kraujo maudynių . . . Ir niekas

pasaulyje nežinojo, — nei Vakaruose, nei pačioje Rusijoje, — kad kraujas Lietuvoje tekėjo prie kiekvieno slenksio".

Dabar Lietuvoje karas tebevyksta, nors kraujas upeliais ir nebeteka. Ten kovojama tyliai, atkakliai, daugelyje frontų. Kovojama šeimose, mokyklose, Bažnyčioje, visame kultūriname gyvenime. Kovojama viešai ir pogrindyje. Ir šis karas, kaip ir kiekvienas kitas, gimdo kovotojus ir dezertyrus, herojus ir išdavikus. Ir šiame kare herojai ir kovotojai fiziškai žudomi ir imami nelaisvų. Daugelis jų kalėjimuose, koncentracijos stovyklose, psichiatrijoje ligoninėse. Dezertyrai ir išdavikai okupantui tarnauti nueina savanoriškai. O jei ir išprievartos, tas padėtis nepakeičia — ir vieni, ir antri skriaudžia savo tautą ir kenkia tautos laisvų siekiam.

Tremties su mūsų nepraradusi išėivija, talkinama tautos laisvų kovai, turi teisingai suprasti ir vertinti tikrąją būklę tautoje. Ne kiekvienas lietuvis persekioja Maskva, o tik ties mylint ir laisvų siekiant lietuvis. Komuniste sikiunij s melas nieko taip neapkenčia, kaip tiesos ir laisvų s.

Ir mūsų išėivijoje ne visi vad. "antikomunistai" talkina tautai

TADA IR DABAR

Prieš 40 met soviet okupacija lietuvi taut užklupo nepasiruošusi, nors per du nepriklausomo gyvenimo dešimtmečius valstybinio gyvenimo smūn, leidusi šaknis tolim istorin praeit, ir buvo pagilinta ir tuo pasipriešinimo okupacijoms potencialas sustiprintas. Tautos laivo kapitonams pirmiesiems šokus išsigelb jimo valtis, rus okupacijos uragano trankomo laivo vair savo rankas per m gal nepatyrusios, bet idealistin s ir daugiausia jaunos rankos. Pasipriešinimo židiniai spontaniškai organizavosi universitetuose, gimnazijose, kariuomen je, miest darbininkijoje, kaimo jaunime. Pamiřti nesutarimai tarp pagrindini akademinio jaunimo srovi —ateitinink, neo-lituan ir varpinink, o sunki j rezistencijos naštos dal okupacijose neš ir 1941 sukilimo kaitr kent tie, kuriems tautos laisv s gelbjimas buvo s žin s imperatyvas. Ir j proporcingai daugiausiai at jo iš id jiškai katalikiškai apsisprendusio jaunimo. N-

---

laisv s kovoje. Kas viešajame gyvenime ar "pogrindyje" prieš kitus lietuvius naudoja mel ar kitas negarbingas priemones, tas talkina bolševizmui, nors už pinigų ar d l garb s t bolševik susiriesdamas viešai keikt .

ra žinomo fakto, kad kokia nors ateistin grup rezistenciniame jud jime b t dalyvavusi. Net toks didelis patriotas, laisvamanyb s Lietuvoje puosel tojas dr. Jonas Šli pas skund si, kad jo steigtos Laisvamani etin s kult ros d-jos aukl tiniai nu j su okupantu.

Dabartinis okupuotoje Lietuvoje pasipriešinimo s j dis yra tiesioginiai išaug s iš gili j valstybinio s moningumo podirvi, prieš 40 met susiformavusi rezistencijos tradicij ir iš herojiško partizanini kov laikotarpio dvasios. Nenuostabu, kad to s j džio priekyje stovi tikin iosios visuomen s atstovai, kuriems žmogaus teis s ir tautos bei religijos laisv yra tap didžiuoju moralinio sipareigojimo imperatyvu. Tai liudija pogrindžio spauda, persekiojamieji, kankinamieji ir nukankintieji. Iki šiol n ra žinomo fakto, kad koks nors ateistinis s j dis dalyvaut pasipriešinimo kovoje ar bet koks ryškesnis individualus ateistas b t persekiojtas, teistas ar nukankintas. Netgi kunigyst met ir ateistin propagand sijung kunigai visada tampa okupacinio režimo ramsiai, kai tuo tarpu ištikimyb savo pašaukimui išlaik j konfratrai yra sud j didžiules aukas ant tautos laisv s aukuro.

Vedant paralel tarp tada ir

dabar, verta paži r ti išei-
vos, pirmoje vietoje Amerikos,
lietuvi gyvenim . Nuo pirm -
j Lietuvos okupacijos dien
Amerikos lietuviai susir pino
Lietuvos likimu. Prislopin tarpu-
sav antagonizm , trys pagrindi-
n s politin s - ideologin s srov s
— katalikai, tautininkai ir socia-
listai — suk r bendr Lietuvos
laisv s reikalui r pintis organ ,
Alt (1940-41). Už trejetos met
tuo pa iu pagrindu suorganizuo-
ta šalpos organizacija, Balfas.
Prasiveržusi pro Altos pastatytas
kli tis, 1951 sik r JAV Lietu-
vi Bendruomen . Apie 1956
Amerikon iš Europos atsik l ir
Vilkas.

Senosios imigracijos lietuviai
savo lietuviškuose darbuose pa-
rod daug ištverm s ir idealiz-
mo. Ta iau, deja, iš savo tarpo
neišaugino savo darbo t s j , ku-
rie b t neš naujos dvasios ir
neleid Altai veiklos taktikoje su-
stingti. Tas pats likimas jau be-
veik ištiko ir Vlik , nes j su-
daran ios grup s nebeatsinaujiv
no inteligentiškais, lietuviškai
s moningais ir besikei ian io
laiko dvasios paliestais žmon -
mis.

Nauja lietuviška gyvybe su-
plazdeno Lietuvi Bendruomen .
Spontaniški lietuvi jaunimo
Lietuvos reikalais prasiveržimai
primena spontaniškum Lietu-

vos pogrindyje prieš 40 met .
Mat, Lietuvi Bendruomen yra
viena: nuo lietuvišk vaik dar-
želi iki sen j veiklos veteran .
Charakteringa, kad ten lietuviš-
kas jaunimas yra s moninges-
nis ir veiklesnis, kur Lietuvi
Bendruomen s veikla gyvesn .
Pirmoji vieta Amerikoje neabe-
jotinai priklauso Philadelphijai.

Tai k lietuvi jaunimas 1940-
41 Lietuvoje intuityviai suprato,
t racionaliai Washingtono de-
monstracij metu platinamuose
lapeliuose išreišk jau ia gim s
jaunimas:

“Esame išaukl ti respektuoti
Amerikos statymus ir paklusti
valdžios autoritetui. Net civili-
nis nepaklusnumas, taikingas ir
neprievartinis, nesiderina su m -
s namuose skiepyt moralini
vertybi supratimu. Bet reikalai
art ja prie desperacijos ribos.
Pasirinkimo nebeturime. Turime
paklusti savo s žin s imperaty-
vui”. Ir jie pakluso: sustabd
gatv je jud jim , prisirakino
prie rus ambasados, buvo areš-
tuoti, ir nu jo teism . Panaš s
gal ne taip dramatiški žygiai
atlikti Philadelphijoje ir Kalifor-
nijoje.

Kas griaua Bendruomen , ne-
ži rint kokiais motyvais savo elg-
sen dengt , nusikalsta prieš ko-
vojan i lietuvi taut .

Malonus skaitytojai,
apsimokėk prenumeratą. Prenumeratos mokesčių ir auka palaikai
“Laisvė” gyvybė.
